

Hof van Cassatie

LIBERCAS

5/6 - 2025

AANRANDING VAN DE EERBAARHEID EN VERKRACHTING

- Verkrachting - Artikel 375, eerste lid, Strafwetboek - Daad van seksuele penetratie - Begrip - Draagwijdte

Overeenkomstig artikel 375, eerste lid, Strafwetboek is verkrachting elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt; de rechter die oordeelt dat het seksuele karakter van de penetratie vaststaat, dient hierbij niet uitdrukkelijk vast te stellen dat de penetratie een inbreuk op de gangbare seksuele gedragsnormen vormt noch dat de dader de penetratie met een seksueel opzet heeft gepleegd (1). (1) D. MERCKX en I. DELBROUCK, "Verkrachting - het misdrijf" in Strafrecht en Strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, 15-23 (moreel element) en 24-321 (materieel element).

- Art. 375, eerste lid Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

- Verkrachting - Artikel 375, eerste lid, Strafwetboek - Daad van seksuele penetratie - Begrip - Draagwijdte

Overeenkomstig artikel 375, eerste lid, Strafwetboek is verkrachting elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt; de rechter die oordeelt dat het seksuele karakter van de penetratie vaststaat, dient hierbij niet uitdrukkelijk vast te stellen dat de penetratie een inbreuk op de gangbare seksuele gedragsnormen vormt noch dat de dader de penetratie met een seksueel opzet heeft gepleegd (1). (1) D. MERCKX en I. DELBROUCK, "Verkrachting - het misdrijf" in Strafrecht en Strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, 15-23 (moreel element) en 24-321 (materieel element).

- Art. 375, eerste lid Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

- Aanranding van de eerbaarheid - Artikel 373, eerste lid, Strafwetboek - Misdrijfschrijving - Begrippen geweld en bedreiging - Wijziging van artikel 373, eerste lid, Strafwetboek door de wet van 1 februari 2016 - Draagwijdte van de begrippen

Onder "geweld of bedreiging" van artikel 373, eerste lid, Strafwetboek werden ook vóór de inwerkingtreding van de wet van 1 februari 2016 de gevallen van "dwang, verrassing, list of het geval van onvolwaardigheid of geestelijk gebrek van het slachtoffer" begrepen (1). (1) Wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft, BS 19 februari 2016; B. SPRIET en J. BOECKXSTAENS, "Het nieuwe misdrijf van voyeurisme en een aanpassing van het misdrijf van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting", T. Strafr. 2013, afl. 3, 207-223.

- Art. 373, eerste lid Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

- Aanranding van de eerbaarheid - Artikel 373, eerste lid, Strafwetboek - Misdrijfschrijving - Begrippen geweld en bedreiging - Wijziging van artikel 373, eerste lid, Strafwetboek door de wet van 1 februari 2016 - Draagwijdte van de

begrippen

Onder "geweld of bedreiging" van artikel 373, eerste lid, Strafwetboek werden ook vóór de inwerkingtreding van de wet van 1 februari 2016 de gevallen van "dwang, verrassing, list of het geval van onvolwaardigheid of geestelijk gebrek van het slachtoffer" begrepen (1). (1) Wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft, BS 19 februari 2016; B. SPRIET en J. BOECKXSTAENS, "Het nieuwe misdrijf van voyeurisme en een aanpassing van het misdrijf van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting", T. Strafr. 2013, afl. 3, 207-223.

- Art. 373, eerste lid Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST

ALGEMEEN

Algemeen - Allerlei - Vrijpraak van het opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen - Cassatieberoep van de burgerlijke partij - Middel dat schending aanvoert van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek - Faalt naar recht

Aangezien de bestanddelen van het misdrijf opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen onder de artikelen 392 en 398 en volgende van het Strafwetboek vallen, faalt het middel van de burgerlijke partij die cassatieberoep instelt tegen een beslissing tot vrijpraak van dat misdrijf naar recht, in zoverre het de schending van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek aanvoert.

- Art. 1382 Oud Burgerlijk Wetboek
- Artt. 392 en 398 Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

ORZAAK

Oorzaak - (On)middellijke oorzaak - Getroffene - Blijvende persoonlijke ongeschiktheid - Bijzondere kwetsbaarheid van het slachtoffer - Vooraf bestaande toestand - Pathologische aanleg - Invloed

De bijzondere kwetsbaarheid van het slachtoffer, die heeft bijgedragen tot zijn schade, sluit de verplichting om de schade integraal te vergoeden niet uit, tenzij de gevolgen ervan zich hoe dan ook, zelfs zonder de fout van de aansprakelijke, zouden hebben voorgedaan (1); de appelrechter die vaststelt dat de weigering van de burgerlijke partij tot een residentiële behandeling kadert in haar bijzondere kwetsbaarheid en de schade van de burgerlijke partij wegens blijvende economische en blijvende persoonlijke ongeschiktheid raamt op basis van een gedeeltelijke ongeschiktheid, rekening houdend met haar bijzondere kwetsbaarheid volgend uit haar persoonlijkheidsstructuur, schendt de artikelen 1382 en 1383 oud Burgerlijk Wetboek. (1) Cass. 2 februari 2011, AR P.10.1601.F, AC 2011, nr. 98, RW 2012-13, 300 noot B. WEYTS, "Het leerstuk van de voorbeschiktheid tot schade als loutere toepassing van de regel van integrale schadeloosstelling".

- Art. 1383 Oud Burgerlijk Wetboek
- Art. 1382 Oud Burgerlijk Wetboek

25 mei 2021

P.21.0213.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.13](#)

AC nr. ...

SCHADE

Schade - Algemeen - Vergoeding - Arbeidsongeval - Schadevergoeding volgens gemeen recht - Schadevergoeding op grond van de Arbeidsongevallenwet - Mogelijkheid tot cumulatie - Draagwijdte

Het in artikel 46, § 2, tweede lid, Arbeidsongevallenwet omschreven cumulatieverbod houdt in dat het slachtoffer van de voor het ongeval aansprakelijke derde slechts vergoeding van de lichamelijke schade kan eisen wanneer de volgens het gemeen recht berekende vergoeding meer bedraagt dan de schadeloosstelling die op grond van de Arbeidsongevallenwet aan het slachtoffer wordt toegekend en enkel voor het verschil (1); het cumulatieverbod geldt slechts in zoverre de schade waarvoor vergoeding gevorderd wordt, gedekt is door deze wet; de berekening van de vergoeding waarop het slachtoffer na uitkering door de arbeidsongevallenverzekeraar, nog aanspraak kan maken op de aansprakelijke derde, dient berekend te worden voor elke schadepost afzonderlijk (2). (1) Cass. 25 september 2012, AR P.11.1950.N, AC 2012, nr. 484; Cass. 11 juni 2007, AR C.06.0255.N, AC 2007, nr. 315; Cass. 19 december 2006, AR P.06.0944.N, AC 2006, nr. 661; Cass. 24 oktober 2001, AR P.01.0704.F, AC 2001, nr. 568; Cass. 26 februari 1985, AR 8658, AC 1984-85, n° 383. (2) C. PERSYN, "Problemen bij de samenloop van vergoedingsregelingen: het gemene recht, arbeidsongevallen en ziekteverzekering", R.W. 1990-91, 280-281; A. VAN OEVELEN, G. JOCQUE, C. PERSYN en B. TEMMERMAN, "Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad en schadeloosstelling (1993-2006)", TPR 2007, 1390; I. BOONEN, Verhaal van de derde-betalers op de aansprakelijke, Intersentia, 2009, 107-109.

- Artt. 1382 en 1383 Oud Burgerlijk Wetboek

- Art. 46, § 2, tweede lid Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

25 mei 2021

P.21.0270.N

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.1

AC nr. ...

ARBEID

ARBEIDSBESCHERMING

Arbeidsbescherming - Bouwdirectie - Schending door haar persoonlijke fout van de bepalingen inzake welzijn en veiligheid op het werk - Overdracht van bevoegdheid aan de onderaannemer - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager

Uit artikel 132, 5°, Sociaal Strafwetboek en de artikelen 25 en 29 Wet Welzijn Werknemers volgt dat de wet de bouwdirectie bestraft die door haar persoonlijke fout de bepalingen betreffende de gezondheid en de veiligheid op het werk schendt; de overdracht van bevoegdheid kan de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de bouwdirectie wegens niet-nakoming van de verplichtingen die haar bij wet persoonlijk zijn opgelegd, niet doen verdwijnen.

- Artt. 25 en 29 Wet 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

- Art. 132, 5° Wet 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

ARBEIDSONGEVAL

AANSPRAKELIJKHEID

Aansprakelijkheid - Werknemer - Werkgever - Bouwdirectie - Schending door haar persoonlijke fout van de bepalingen inzake welzijn en veiligheid op het werk - Overdracht van bevoegdheid aan de onderaannemer - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager

Uit artikel 132, 5°, Sociaal Strafwetboek en de artikelen 25 en 29 Wet Welzijn Werknemers volgt dat de wet de bouwdirectie bestraft die door haar persoonlijke fout de bepalingen betreffende de gezondheid en de veiligheid op het werk schendt; de overdracht van bevoegdheid kan de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de bouwdirectie wegens niet-nakoming van de verplichtingen die haar bij wet persoonlijk zijn opgelegd, niet doen verdwijnen.

- Artt. 25 en 29 Wet 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

- Art. 132, 5° Wet 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

VERGOEDING

Vergoeding - Cumulatie en verbod - Schadevergoeding volgens gemeen recht - Schadevergoeding op grond van de Arbeidsongevallenwet - Mogelijkheid tot cumulatie - Draagwijdte

Het in artikel 46, § 2, tweede lid, Arbeidsongevallenwet omschreven cumulatieverbod houdt in dat het slachtoffer van de voor het ongeval aansprakelijke derde slechts vergoeding van de lichamelijke schade kan eisen wanneer de volgens het gemeen recht berekende vergoeding meer bedraagt dan de schadeloosstelling die op grond van de Arbeidsongevallenwet aan het slachtoffer wordt toegekend en enkel voor het verschil (1); het cumulatieverbod geldt slechts in zoverre de schade waarvoor vergoeding gevorderd wordt, gedekt is door deze wet; de berekening van de vergoeding waarop het slachtoffer na uitkering door de arbeidsongevallenverzekeraar, nog aanspraak kan maken op de aansprakelijke derde, dient berekend te worden voor elke schadepost afzonderlijk (2). (1) Cass. 25 september 2012, AR P.11.1950.N, AC 2012, nr. 484; Cass. 11 juni 2007, AR C.06.0255.N, AC 2007, nr. 315; Cass. 19 december 2006, AR P.06.0944.N, AC 2006, nr. 661; Cass. 24 oktober 2001, AR P.01.0704.F, AC 2001, nr. 568; Cass. 26 februari 1985, AR 8658, AC 1984-85, n° 383. (2) C. PERSYN, "Problemen bij de samenloop van vergoedingsregelingen: het gemene recht, arbeidsongevallen en ziekteverzekering", R.W. 1990-91, 280-281; A. VAN OEVELEN, G. JOCQUE, C. PERSYN en B. TEMMERMAN, "Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad en schadeloosstelling (1993-2006)", TPR 2007, 1390; I. BOONEN, Verhaal van de derde-betalers op de aansprakelijke, Intersentia, 2009, 107-109.

- Artt. 1382 en 1383 Oud Burgerlijk Wetboek

- Art. 46, § 2, tweede lid Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

25 mei 2021

P.21.0270.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.1](#)

AC nr. ...

BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ

INTERNERING

Internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Kabinetsbeslissing van de rechter voor de bescherming van de maatschappij omtrent een verzoek tot uitgaansvergunning - Artikel 53 Interneringswet - Afwijzing - Cassatieberoep - Artikel 53, § 3 Interneringswet - Ontvankelijkheid

Tegen de beslissing gewezen bij toepassing van artikel 53 Interneringswet staat volgens artikel 53, § 3, derde lid, Interneringswet geen rechtsmiddel open zodat het cassatieberoep tegen een dergelijke beslissing niet ontvankelijk is (1). (1) HEIMANS, H. en VANDER BEKEN, T., "De nieuwe interneringswet van 5 mei 2014" in J. CASSELMAN, R. DE RYCKE en H. HEIMANS (eds.), Internering. Nieuwe interneringswet en organisatie van de zorg, Brugge, Die Keure, 2015, 49-110; HEIMANS, H., VANDER BEKEN, T. en SCHIPAANBOORD, A.E., "Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel 1: De gerechtelijke fase", RW 2014-15, 1043-1064, "Deel 2: De uitvoeringsfase", RW 2015-2016, 42-62, "Deel 3: De reparatie", RW 2016-2017, 603-619.

- Art. 53, § 3, derde lid Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

10 mei 2022

P.22.0518.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.3](#)

AC nr. ...

Internering - Vaststelling van de zaak op de eerste zitting van de kamer voor bescherming van de maatschappij - Termijn van drie maanden na uitvoerbaarheid van de internering - Overschrijding van de termijn - Gevolg

De niet-naleving van de in artikel 29, § 2, Interneringswet bepaalde termijn heeft niet tot gevolg dat de beslissing van de kamer voor de bescherming van de maatschappij onwettig is (1). (1) Het openbaar ministerie was van mening dat het cassatieberoep van eiseres niet-ontvankelijk was, op grond van artikel 78 Interneringswet, omdat het bestreden vonnis had beslist tot plaatsing van eiseres in een afdeling tot bescherming van de maatschappij (ABM) en tot therapeutische uitgaansvergunningen, en eiseres in elk middel tot cassatie vermeldde op te komen tegen (alleen) de beslissing tot plaatsing met toekenning van uitgaansvergunningen.

- Art. 29, § 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

25 mei 2021

P.21.0588.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.12](#)

AC nr. ...

Internering - Hoger beroep ingesteld in de gevangenis - Grievensformulier - Draagwijdte - Gevolg

Uit de bepalingen van de artikelen 203, § 1, eerste lid, en 204 Wetboek van Strafvordering en artikel 1, eerste lid, van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van beroep of van voorziening in cassatie van de gedetineerde of geïnterneerde personen volgt dat het appelgerecht in beginsel verplicht is het hoger beroep van een beklaagde ingesteld door het afleggen van een verklaring aan de directeur van de gevangenis of zijn gemachtigde tegen een vonnis dat hem interneert, maar die heeft nagelaten tijdig een grievenschrift in te dienen en voor wie door zijn raadsman evenmin een dergelijk geschrift is ingediend, vervallen te verklaren (1). (1) Zie Hof van Cassatie van België, Jaarverslag 2017, pp. 81-91 over de problematiek van het grievensformulier.

- Art. 1, eerste lid Wet 25 juli 1893 betreffende de aantekening van hoger beroep van gedetineerde of

geïnterneerde personen

- Artt. 203, 6.1, eerste lid en 204 Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Internering - Artikel 6.1, EVRM - Toegang tot de rechter - Hoger beroep - Internering - Geïnterneerde die van zijn vrijheid is beroofd - Hoger beroep ingesteld in de gevangenis - Grievenformulier - Vervallenverklaring van het hoger beroep - Kennisgeving aan de geïnterneerde appellant - Draagwijdte - Gevolg

Uit artikel 6.1. EVRM en het door die bepaling gewaarborgde recht van toegang tot de rechter volgt evenwel dat indien de appellant een persoon is tegen wie een interneringsmaatregel wordt gevorderd die dus overeenkomstig artikel 81, § 1, eerste lid, Interneringswet moet worden bijgestaan of vertegenwoordigd door een advocaat, en die appellant bovendien van zijn vrijheid is beroofd, de vervallenverklaring van het hoger beroep wegens het niet-indienen van een grievenformulier enkel kan worden uitgesproken als vaststaat dat de appellant door de directeur van de gevangenis of zijn gemachtigde bij of ter gelegenheid van het instellen van het hoger beroep werd ingelicht over de verplichting tijdig een grievenformulier in te dienen dan wel op enig andere wijze ter zake werd ingelicht dan wel op dat ogenblik de bijstand genoot van een advocaat van wie mag worden aangenomen dat hij de appellant betreffende die formaliteit zal hebben geïnformeerd (1). (1) Cass. 20 oktober 2020, AR P.19.1255.N, AC 2020, nr. 645; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0630.N, AC 2020, nr. 509.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

KAMER VOOR BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken nuttig zijn voor haar oordeelsvorming.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Psychiatrische verslagen - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate de haar overgelegde psychiatrische verslagen nog actueel zijn om te kunnen beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Adviezen - Bewijswaarde - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij is niet gebonden door de in de haar overgelegde stukken vermelde adviezen en ingenomen standpunten.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Vaststelling van de zaak op de eerste zitting - Termijn van vaststelling van drie maanden - Overschrijding van de termijn - Gevolg

De niet-naleving van de in artikel 29, § 2, Interneringswet bepaalde termijn heeft niet tot gevolg dat de beslissing van de kamer voor de bescherming van de maatschappij onwettig is (1). (1) Het openbaar ministerie was van mening dat het cassatieberoep van eiseres niet-ontvankelijk was, op grond van artikel 78 Interneringswet, omdat het bestreden vonnis had beslist tot plaatsing van eiseres in een afdeling tot bescherming van de maatschappij (ABM) en tot therapeutische uitgaansvergunningen, en eiseres in elk middel tot cassatie vermeldde op te komen tegen (alleen) de beslissing tot plaatsing met toekenning van uitgaansvergunningen.

- Art. 29, § 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

25 mei 2021

P.21.0588.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.12](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Kabinetsbeslissing van de rechter voor de bescherming van de maatschappij omtrent een verzoek tot uitgaansvergunning - Artikel 53 Interneringswet - Afwijzing - Cassatieberoep - Artikel 53, § 3 Interneringswet - Ontvankelijkheid

Tegen de beslissing gewezen bij toepassing van artikel 53 Interneringswet staat volgens artikel 53, § 3, derde lid, Interneringswet geen rechtsmiddel open zodat het cassatieberoep tegen een dergelijke beslissing niet ontvankelijk is (1). (1) HEIMANS, H. en VANDER BEKEN, T., "De nieuwe interneringswet van 5 mei 2014" in J. CASSELMAN, R. DE RYCKE en H. HEIMANS (eds.), Internering. Nieuwe interneringswet en organisatie van de zorg, Brugge, Die Keure, 2015, 49-110; HEIMANS, H., VANDER BEKEN, T. en SCHIPAANBOORD, A.E., "Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel 1: De gerechtelijke fase", RW 2014-15, 1043-1064, "Deel 2: De uitvoeringsfase", RW 2015-2016, 42-62, "Deel 3: De reparatie", RW 2016-2017, 603-619.

- Art. 53, § 3, derde lid Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

10 mei 2022

P.22.0518.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.3](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Beoordeling

Het staat aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij, als gespecialiseerd en multidisciplinair rechtscollege bevoegd voor de uitvoering van de internering, om, op basis van de in de artikelen 47 tot en met 51 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft het verder beheer van de internering en op basis van de in artikel 67 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft de definitieve invrijheidstelling, alsook op basis van alle andere aan de kamer regelmatig overgelegde en voor tegenspraak vatbare stukken, te beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling van een geïnterneerde.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Horen van andere personen niet vermeld in artikel 30 Interneringswet - Ontbreken van een voorafgaande beslissing om een persoon te horen - Gevolg

Artikel 30, vijfde lid, Interneringswet bepaalt dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij andere personen kan horen dan die welke worden vermeld in het eerste tot en met het vierde lid; uit die bepaling noch uit enige andere wetsbepaling volgt dat de kamer slechts een andere persoon kan horen indien zij daartoe voorafgaandelijk en uitdrukkelijk heeft beslist.

- Art. 30, vijfde lid Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

25 mei 2021

P.21.0588.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.12](#)

AC nr. ...

Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Geesteszieke - Aangepaste instelling - Criteria

De omstandigheid dat volgens artikel 5.1.e EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, op de Belgische Staat de verplichting rust om een geïnterneerde binnen een redelijke termijn een passende behandeling te verstrekken, belet niet dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de beoordeling van het verder beheer van de internering en het zoeken naar een instelling die een in overeenstemming met de geesteszieke passende behandeling kan verstrekken, rekening kan houden met de houding van de betrokkene tijdens de hem in het verleden verstrekte behandelingen, zoals de weigering mee te werken met therapieën en agressief gedrag tegenover behandelend personeel en medegeïnterneerden.

- Art. 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

UITVOERINGSMODALITEITEN INTERNERING

Uitvoeringsmodaliteiten internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Beoordeling

Het staat aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij, als gespecialiseerd en multidisciplinair rechtscollege bevoegd voor de uitvoering van de internering, om, op basis van de in de artikelen 47 tot en met 51 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft het verder beheer van de internering en op basis van de in artikel 67 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft de definitieve invrijheidstelling, alsook op basis van alle andere aan de kamer regelmatig overgelegde en voor tegenspraak vatbare stukken, te beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling van een geïnterneerde.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Uitvoeringsmodaliteiten internering - Kamer voor bescherming van de

maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Adviezen - Bewijswaarde - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij is niet gebonden door de in de haar overgelegde stukken vermelde adviezen en ingenomen standpunten.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Uitvoeringsmodaliteiten internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Geesteszieke - Aangepaste instelling - Criteria

De omstandigheid dat volgens artikel 5.1.e EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, op de Belgische Staat de verplichting rust om een geïnterneerde binnen een redelijke termijn een passende behandeling te verstrekken, belet niet dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de beoordeling van het verder beheer van de internering en het zoeken naar een instelling die een in overeenstemming met de geesteszieke passende behandeling kan verstrekken, rekening kan houden met de houding van de betrokkene tijdens de hem in het verleden verstrekte behandelingen, zoals de weigering mee te werken met therapieën en agressief gedrag tegenover behandelend personeel en medegeïnterneerden.

- Art. 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Uitvoeringsmodaliteiten internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Psychiatrische verslagen - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate de haar overgelegde psychiatrische verslagen nog actueel zijn om te kunnen beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Uitvoeringsmodaliteiten internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken nuttig zijn voor haar oordeelsvorming.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

BEVOEGDHEID EN AANLEG

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Bevoegdheid - Volstreckte bevoegdheid (materiële - persoonlijke) - Hoeveelheden gas die noch zelf worden opgewekt noch worden gefactureerd door een leverancier die over een vergunning beschikt - Verbruik door de eindafnemers - Vordering van een netbeheerder tot betaling van de levering van gas - Bevoegde rechter

De vordering die een netbeheerder instelt tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is zoals bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1°, Gerechtelijk Wetboek, tot betaling van de levering van gas die deze netbeheerder heeft gefactureerd krachtens voormeld artikel 30, § 5, tweede lid, van het Decreet van het Waalse Gewest van 19 december 2002, behoort tot de bevoegdheid van de vrederechter.

- Art. 591, 25° Gerechtelijk Wetboek

- Art. 30, § 5, tweede lid Decr.W.Gew. 19 december 2002 betreffende de organisatie van de gewestelijke gasmarkt

2 februari 2023

C.22.0197.F

ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.4

AC nr. ...

STRAFZAKEN

Strafzaken - Geschil inzake bevoegdheid - Gerecht dat zich onbevoegd verklaart - Artt. 660 tot 662 Gerechtelijk Wetboek (verplichting om de zaak naar de bevoegde rechter te verwijzen) - (Niet) van toepassing in strafzaken

De artikelen 660 tot 662 Gerechtelijk Wetboek zijn niet van toepassing in strafzaken en zijn inzonderheid niet van toepassing op de rechtspleging voor de strafuitvoeringsgerechten (1). (1) Zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, 2010, nr. 1483 i.f., p. 658, dat verwijst naar Cass. 17 oktober 1985, AR F.680.F, AC 1985-86, nr.104 (dat weliswaar betrekking heeft op de fiscale procedure van het aan de directeur van de belastingen gerichte bezwaar en niet op strafzaken); wat betreft de controle van de bevoegdheid door het strafgerecht, zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, La Chartre, Brugge, 9de uitg., 2021, dl. I, p. 1300 e.v.. Tot staving van die oplossing wees het OM op het volgende: - een strafgerecht kan de zaak enkel bij een ander strafgerecht aanhangig maken wanneer dit is bepaald in de wet (zoals bijvoorbeeld in de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering inzake de regeling van de rechtspleging door de onderzoeksgerechten of nog in artikel 23, vierde lid, Taalwet Gerechtszaken); - indien de correctionele rechtbank aldus vaststelt dat ze kennisgenomen heeft van niet-correctionaliseerbare misdaden, kan ze de zaak niet verwijzen naar het hof van assisen (terwijl diezelfde correctionele rechtbank, wanneer ze vaststelt dat de bij haar aanhangig gemaakte feiten tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, bevoegd blijft krachtens artikel 192 Wetboek van Strafvordering); - in strafzaken vereist de aanhangigmaking van de zaak bij het bevoegde gerecht na een beslissing van onbevoegdverklaring hetzij een nieuwe dagvaarding hetzij, in geval van strijdigheid tussen twee beslissingen inzake de bevoegdheid, een regeling van het rechtsgebied overeenkomstig de artikelen 525 tot 540 Wetboek van Strafvordering.(M.N.B.)

- Artt. 660, 661 en 662 Gerechtelijk Wetboek

Strafzaken - Bevoegdheid - Territoriale bevoegdheid - Vereniging van misdadigers - Artikelen 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek - Lokalisering van het misdrijf - Draagwijdte

Het in de artikelen 322, 323, tweede lid en 324 Strafwetboek bedoelde misdrijf is een voortdurend misdrijf, dat bestaat zolang de dader bewust deel van de vereniging blijft uitmaken, zodat die dader strafbaar is op elke plaats waar en op elk moment waarop hij door enige handeling bijdraagt aan het doel van de vereniging en bijgevolg aan het maatschappelijk gevaar dat ervan uitgaat; daaruit volgt dat het feit van de vereniging niet enkel te lokaliseren is op de plaats van het inrichten ervan of het toetreden ertoe, maar zich uitstrekt tot elke plaats waar een dader activiteiten, zowel legale als illegale, ontplooit die kaderen in de geplande misdrijven van de vereniging, zodat wanneer een dader dergelijke activiteiten ontplooit in België, hij onder de Belgische strafwet valt en de Belgische strafrechter bevoegd is (1). (1) J. DE HERDT, "Bendevorming", Comm. Straf., pp. 1-13; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Wolters Kluwer, Mechelen, 2020, pp. 47-51.

- Artt. 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek

BEWIJS

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Geschriften - Bewijskracht - Aangevoerde bepaling - Ontvankelijkheid

De artikelen 1319 tot 1322 Oud Burgerlijk Wetboek zijn opgeheven door artikel 73 van de wet van 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoeging van boek 8 "Bewijs" in dat wetboek; krachtens artikel 75 van die wet is die opheffing in werking getreden op 1 november 2020; de voormelde artikelen houden bijgevolg geen verband met de grief die het bestreden arrest, dat na de opheffing van die artikelen is geweest, verwijt de bewijskracht van een authentieke akte te miskennen.

- Artt. 1319 en 1322 Oud Burgerlijk Wetboek

- Art. 73 Wet 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoeging van boek 8 "Bewijs" in dat Wetboek

2 februari 2023

C.22.0220.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#)

AC nr. ...

STRAFZAKEN

Strafzaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Wegverkeer - Geen identificatie van de bestuurder bij vaststelling van de verkeersinbreuk - Houder van de kentekenplaat van het motorvoertuig waarmee de verkeersinbreuk is begaan - Vermoeden van het plegen van de verkeersinbreuk - Tegenbewijs - Voorwaarden

Uit de tekst en de wetsgeschiedenis van art. 67bis Wegverkeerswet volgt dat het voor de weerlegging van het erin vervatte vermoeden niet volstaat dat de houder van de kentekenplaat van een motorvoertuig waarmee een verkeersinbreuk is gepleegd, bewijst dat niet hij de bestuurder was op het ogenblik van de feiten; de houder moet bovendien de identiteit kenbaar maken van de onmiskenbare bestuurder, behalve wanneer hij diefstal, fraude of overmacht kan bewijzen; de rechter oordeelt onaantastbaar of de houder van de kentekenplaat van het voertuig waarmee de verkeersinbreuk werd gepleegd, heeft voldaan aan de op hem rustende verplichting de identiteit kenbaar te maken van de onmiskenbare bestuurder, behoudens bewezen diefstal, fraude of overmacht (1). (1) Cass. 23 maart 2021, AR P.21.0058.N, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210323.2N.10; Cass. 30 juni 2020, AR P.20.0022.N, AC 2020, nr. 458; Cass. 23 juni 2020, AR P.20.0147.N, AC 2020, nr. 437; Cass. 16 juni 2020, AR P.20.0076.N, AC 2020, nr. 401, N.C. 2020, 548; Cass. 22 november 2016, AR P.14.1909.N, AC 2016, nr. 662; Cass. 22 oktober 2013, AR P.13.0040.N, AC 2013, nr. 539. Zie ook C. DE ROY, "De wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid: opnieuw een strengere aanpak van verkeersovertreders", RW 2018-19, 128-130; S. STALLAERT, "Artikel 67bis Wegverkeerswet: naar een kentekenaansprakelijkheid in het wegverkeer", T. Strafr. 2018, 130-132; A. BLOCH, "Hoe weerlegbaar is het weerlegbaar vermoeden van artikel 67bis Wegverkeerswet. Komt het recht op een eerlijk proces in het gedrang?", T. Strafr. 2020, 91-97; Ph. TRAEST, Topics verkeers(straf)recht, Intersentia, 2020, 3-14; M.A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, Die Keure, 2021, 1325-1328.

- Art. 67bis Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

25 mei 2021

P.21.0128.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.6](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Artikel 6.3.d, EVRM - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 442; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf; uit de vermelde verdragsbepalingen volgt dan ook dat in de regel het tegen een beklaagde aangevoerde bewijs hem wordt voorgelegd tijdens een openbare rechtszitting, hij dit bewijs moet kunnen tegenspreken en hem in beginsel de gelegenheid moet worden gegeven een tijdens het vooronderzoek gehoorde persoon die een belastende verklaring heeft afgelegd, als getuige ter rechtszitting te ondervragen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Artikel 6.3.d, EVRM - Horen van een getuige à décharge op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering -

Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige dit wil zeggen feitelijke of juridische gronden die de afwezigheid van de getuige op de rechtszitting kunnen verantwoorden; (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, waarbij onder doorslaggevend wordt verstaan bewijs dat dermate belangrijk is dat het aannemelijk is dat dit het resultaat van de zaak heeft bepaald; (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, waarbij dergelijke compenserende factoren onder meer kunnen bestaan in het voorliggen van bewijsmateriaal dat de inhoud van de tijdens het vooronderzoek afgelegde verklaringen ondersteunt of bevestigt, de gelegenheid die de beklaagde had om tijdens het vooronderzoek of ter rechtszitting de getuige te ondervragen of te doen ondervragen en de mogelijkheid voor de beklaagde om zijn standpunt kenbaar te maken over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de getuige of over interne strijdigheden in die verklaring of strijdigheid met verklaringen van andere getuigen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Artikel 6.3.d, EVRM - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Artikel 6.3.d, EVRM - Horen van een getuige à décharge op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Bewijslast - Openbaar ministerie - Herhaling - Vaststelling van de staat van herhaling - Vormen - Artikel 29ter Wegverkeerswet - Beoordeling door de rechter

De rechter kan een toestand van herhaling maar aannemen als hij vaststelt dat de bestanddelen voor die herhaling en de daarvoor geldende voorwaarden verenigd zijn en het bewijs daarvoor dient te blijken uit de aan de rechter overgelegde en voor de partijen beschikbare stukken, waarbij het openbaar ministerie als vervolgende partij de bewijslast draagt voor het voldaan zijn aan de voorwaarden voor de toestand van herhaling; het voor het vaststellen van de toestand van herhaling vereiste bewijs van een vroegere veroordeling die kracht van gewijsde heeft, wordt in de regel geleverd door een door de griffier uitgereikt afschrift van de veroordelende beslissing of uittreksel met de vermelding dat die beslissing kracht van gewijsde heeft maar het bewijs van het bestaan van een vroegere veroordeling en van het kracht van gewijsde hebben van die beslissing kan door het openbaar ministerie ook met andere middelen worden geleverd waarbij de afwezigheid van betwisting door de beklaagde op dit punt in aanmerking kan worden genomen en het aan de rechter staat te oordelen of het openbaar ministerie slaagt in zijn bewijslast.

- Art. 29ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

10 mei 2022

P.22.0193.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.6](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Bewijsvoering - Deskundige - Onpartijdigheid van een deskundige -

Vermoeden van onschuld - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Bewijsvoering - Deskundige - Onpartijdigheid van een deskundige - Vermoeden van onschuld - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Geschriften - Bewijskracht - Akte - Begrip - (Niet de) inhoud van een film

Uit het feit dat de rechter de inhoud van een film onjuist weergeeft, volgt op zich alleen niet dat hij de artikelen 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek schendt.

- Artt. 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek - Boek 8: Bewijs
- Artt. 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek - Boek VIII: Bewijs

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Overdracht van bevoegdheid - Begrip - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager en de overnemer - Voorwaarden - Bewijslast

De overdracht van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid kan enkel worden toegelaten indien ze, al was het maar impliciet, door de wetgever of door de reglementerende overheid is toegestaan, waarbij de overdrager het bestaan moet aantonen van de overdracht aan de derde, die volgens hem gehouden is bepaalde verplichtingen te vervullen die hem van zijn verantwoordelijkheid ontslaan; aangezien het niet gaat om een overeenkomst tot vrijstelling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, stelt de overdracht van bevoegdheid de overnemer niet aansprakelijk voor de door de overdrager gepleegde misdrijven (1). (1) Zie Cass. 5 mei 2021, AR P.21.0042.F, AC. 2021, nr. 327, met noot M.N.B.

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

CASSATIE

Vernietiging - Omvang - Strafzaken - Strafvordering - Beklaagde en verdachte - Straf - Samenloop - Artikel 60 Strafwetboek - Overschrijding van de maximum op te leggen straf - Werkstraffen - Onwettigheid - Vernietiging - Vervangende straf - Omvang

Het vonnis waarbij nagelaten wordt de werkstraffen opgelegd voor de misdrijven waartussen samenloop is als bedoeld in artikel 60 Strafwetboek, te herleiden tot 300 werkuren schendt artikel 60 Strafwetboek; het niet-herleiden van de bij het vonnis opgelegde werkstraffen overeenkomstig artikel 60 Strafwetboek tot 300 uren tast de beslissing betreffende het opleggen van de werkstrafvervangende geldboeten niet aan gezien die werkstrafvervangende geldboeten zelf niet strijdig zijn met artikel 60 Strafwetboek of door een andere onwettigheid zijn aangetast (1). (1) Contra Cass. 20 januari 2021, AR P.20.1251.F, AC 2021, nr. 42, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210120.2F.12, met concl. van advocaat-generaal Vandermeersch, op datum in Pas.

- Art. 60 Strafwetboek

1 juni 2021

P.21.0411.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210601.2N.19](#)

AC nr. ...

ALGEMEEN. OPDRACHT EN BESTAANSREDEN VAN HET HOF. AARD VAN HET CASSATIEGEDING

Algemeen - Opdracht en bestaansreden van het hof - Aard van het cassatiegeding - Verzoek tot verwijzing van een rechtbank naar een andere - Strafzaken - Gewettigde verdenking - Taak van het Hof

Er is sprake van gewettigde verdenking in de zin van artikel 542, tweede lid, Wetboek van Strafvordering wanneer de aangevoerde feiten bij partijen of derden een gewettigde verdenking kunnen doen ontstaan over het vermogen van de betrokken magistraten om op een onafhankelijke en onpartijdige wijze uitspraak te doen; het Hof moet daarbij onderzoeken of de verdenkingen die een partij op dat vlak meent te kunnen koesteren, objectief gezien verantwoord zijn; daarbij moet worden aangenomen dat tot bewijs van het tegendeel rechters worden vermoed onpartijdig, onafhankelijk en onbevangen te oordelen.

- Art. 542, tweede lid Wetboek van Strafvordering

30 augustus 2022

P.22.0939.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.1](#)

AC nr. ...

VORDERINGEN TOT Vernietiging. CASSATIEBEROEP IN HET BELANG VAN DE WET

Vorderingen tot vernietiging - Cassatieberoep in het belang van de wet - Straf - Samenloop - Artikel 60 Strafwetboek - Overschrijding van de maximum op te leggen straf - Werkstraffen - Onwettigheid - Vernietiging - Vervangende straf - Omvang

Het vonnis waarbij nagelaten wordt de werkstraffen opgelegd voor de misdrijven waartussen samenloop is als bedoeld in artikel 60 Strafwetboek, te herleiden tot 300 werkuren schendt artikel 60 Strafwetboek; het niet-herleiden van de bij het vonnis opgelegde werkstraffen overeenkomstig artikel 60 Strafwetboek tot 300 uren tast de beslissing betreffende het opleggen van de werkstrafvervangende geldboeten niet aan gezien die werkstrafvervangende geldboeten zelf niet strijdig zijn met artikel 60 Strafwetboek of door een andere onwettigheid zijn aangetast (1). (1) Contra Cass. 20 januari 2021, AR P.20.1251.F, AC 2021, nr. 42, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210120.2F.12, met concl. van advocaat-generaal Vandermeersch, op datum in Pas.

- Art. 60 Strafwetboek

1 juni 2021

P.21.0411.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210601.2N.19](#)

AC nr. ...

CASSATIEBEROEP

STRAFZAKEN

Strafzaken - Beslissingen vatbaar voor cassatieberoep - Algemeen - Internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Kabinetsbeslissing van de rechter voor de bescherming van de maatschappij omtrent een verzoek tot uitgaansvergunning - Artikel 53 Interneringswet - Afwijzing - Cassatieberoep - Artikel 53, § 3, derde lid, Interneringswet - Ontvankelijkheid

Tegen de beslissing gewezen bij toepassing van artikel 53 Interneringswet staat volgens artikel 53, § 3, derde lid, Interneringswet geen rechtsmiddel open zodat het cassatieberoep tegen een dergelijke beslissing niet ontvankelijk is (1). (1) HEIMANS, H. en VANDER BEKEN, T., "De nieuwe interneringswet van 5 mei 2014" in J. CASSELMAN, R. DE RYCKE en H. HEIMANS (eds.), Internering. Nieuwe interneringswet en organisatie van de zorg, Brugge, Die Keure, 2015, 49-110; HEIMANS, H., VANDER BEKEN, T. en SCHIPAANBOORD, A.E., "Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel 1: De gerechtelijke fase", RW 2014-15, 1043-1064, "Deel 2: De uitvoeringsfase", RW 2015-2016, 42-62, "Deel 3: De reparatie", RW 2016-2017, 603-619.

- Art. 53, § 3, derde lid Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

10 mei 2022

P.22.0518.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.3](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Strafvordering - Voorbarig cassatieberoep (geen eindbeslissing) - Onderzoeksgerechten - Regeling van de rechtspleging - Kamer van inbeschuldigingstelling - Hoger beroep tegen de verwijzingsbeslissing van de raadkamer wegens het bestaan van voldoende bezwaren - Ontvankelijkheid - Aard van de beslissing - Gevolg

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat hoger beroep van een beklagde tegen de beslissing van de raadkamer om hem niet de opschorting van de uitspraak van veroordeling te verlenen onontvankelijk verklaart omdat noch artikel 135 Wetboek van Strafvordering noch artikel 4, § 2, Probatiewet daartoe in een rechtsmiddel voorzien, is geen eindbeslissing in de zin van artikel 420, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en evenmin beslissingen vallend onder een van de uitzonderingsgevallen van artikel 420, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en is dus niet vatbaar voor onmiddellijk cassatieberoep (1). (1) Cass. 11 maart 2008, AR P.07.1717.N, AC 2008, nr. 168; P. HOET, Opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht, Brussel, Larcier, 2014, nr. 88.

- Art. 4, § 2 Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

- Artt. 135 en 420, eerste en tweede lid Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.1121.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.15](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Beslissingen vatbaar voor cassatieberoep - Strafvordering - Beslissingen uit hun aard niet vatbaar voor cassatieberoep - Bevel tot onmiddellijke aanhouding - Beslissing in eerste aanleg waartegen hoger beroep openstaat - Gevolg

Niet-ontvankelijk is het cassatieberoep dat enkel is gericht tegen een bevel tot onmiddellijke aanhouding bevolen na een veroordeling in een in eerste aanleg gewezen vonnis waartegen de wet een hoger beroep toelaat.

- Art. 33, § 2, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis
- Art. 416 Wetboek van Strafvordering

25 mei 2021

P.21.0628.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.14](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Burgerlijke rechtsvordering - Duur, begin en einde - Bestreden beslissing gewezen bij verstek inzake de beklaagde en op tegenspraak inzake de vrijwillig tussengekomen partij - Cassatieberoep ingesteld door de burgerlijke partij tegen de beslissing met betrekking tot de beklaagde vóór het verstrijken van zijn gewone verzetstermijn - Voorbarigheid

Wanneer de bestreden beslissing wat de beklaagde betreft bij verstek en wat de vrijwillig tussengekomen partij betreft op tegenspraak is gewezen, is het cassatieberoep ingesteld door de burgerlijke partij vóór het verstrijken van de gewone verzetstermijn van de beklaagde voorbarig en derhalve niet ontvankelijk in zoverre gericht tegen de beslissing met betrekking tot de beklaagde (1). (1) Als de bestreden beslissing "vatbaar is voor verzet" (zie 424 Sv.; Cass. 14 mei 2008, AR P.08.0157.F, AC 2008, nr. 293; R. DECLERCQ, "Pourvoi en cassation en matière répressive", RPDB, 2015, nr. 291-295 en 298-299.

- Art. 424 Wetboek van Strafvordering

28 juli 2022

P.22.0814.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ORD.20220728.BSAV.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Strafvordering - Voorbarig cassatieberoep (geen eindbeslissing) - Onderzoeksgerechten - Regeling van de rechtspleging - Kamer van inbeschuldigingstelling - Hoger beroep tegen de verwijzingsbeslissing van de raadkamer wegens het bestaan van voldoende bezwaren - Ontvankelijkheid - Aard van de beslissing - Gevolg

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat het hoger beroep van een beklaagde tegen de beschikking van de raadkamer die hem heeft verwezen naar de correctionele rechtbank niet ontvankelijk verklaart omdat het niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 135, § 2, Wetboek van Strafvordering, is geen eindbeslissing in de zin van artikel 420, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en evenmin een beslissing vallend onder een van de uitzonderingsgevallen van artikel 420, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en is dus niet vatbaar voor onmiddellijk cassatieberoep (1). (1) Cass. 11 maart 2008, AR P.07.1717.N, AC 2008, nr. 168.

- Artt. 135, § 2, en 420, eerste en tweede lid Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.1121.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.15](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Vormen - Vorm en termijn van betekening en/of neerlegging - Stedenbouw - Misdrijf - Dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren - Aard - Cassatieberoep door veroordeelde - Betekening aan de dagende partij en aan het openbaar ministerie - Verzuim - Invloed op de ontvankelijkheid van het cassatieberoep

De dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is een accessorium van het herstel van de plaats in de vorige staat, wat een burgerrechtelijke maatregel is, ook al maakt hij deel uit van de strafvordering; wie cassatieberoep instelt tegen de beslissing die hem veroordeelt tot betaling van een dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is in het door de gemachtigde ambtenaar ingeleide geding geen strafrechtelijk vervolgte partij in de zin van artikel 427, eerste lid, Wetboek van Strafvordering; wanneer het openbaar ministerie zitting heeft gehouden als partij in het geding dat voor de feitenrechters betrekking had op de betaling van een dwangsom, moet de gedaagde zijn cassatieberoep doen betekenen aan elke partij waartegen het is gericht, dus niet enkel tegen de partij die hem dagvaardt tot de betaling van de dwangsom, maar ook tegen het openbaar ministerie dat zitting houdt in het geding waarin die vordering aanhangig is gemaakt; een dergelijk niet aan het openbaar ministerie betekend cassatieberoep is niet ontvankelijk (1). (1) Zie Cass. 20 april 2022, AR P.21.1022.F, AC 2022, nr. 272, met concl. "in hoofdzaak" OM, op datum in Pas.; Cass. 22 maart 2016, AR P.15.1665.N, AC 2016, nr. 203; Cass. 13 oktober 2015, AR P.15.0305.N, AC 2015, nr. 598; Cass. 25 mei 2010, AR P.09.1761.N, AC 2010, nr. 364; D. VANDERMEERSCH en M. NOLET DE BRAUWERE, "De rechtspraak van het Hof van Cassatie naar aanleiding van de hervorming van de cassatieprocedure in strafzaken", Hof van Cassatie van België – Jaarverslag 2016, Larquier, Brussel, 2017, p. 166-216.

- Art. 427, eerste lid Wetboek van Strafvordering

11 januari 2023

P.21.0744.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Burgerlijke rechtsvordering - Duur, begin en einde - Bestreden beslissing gewezen bij verstek inzake de beklagde en op tegenspraak inzake de vrijwillig tussengekomen partij - Cassatieberoep ingesteld door de burgerlijke partij tegen de beslissing met betrekking tot de beklagde vóór het verstrijken van zijn gewone verzetstermijn - Voorbarigheid - Draagwijdte van de onontvankelijkheid

Wanneer de bestreden beslissing van veroordeling is gewezen bij verstek ten aanzien van de beklagde en op tegenspraak ten aanzien van de vrijwillig tussengekomen partij, als verzekeraar van de beklagde, en de vrijwillig tussengekomen partij alleen is veroordeeld tot vergoeding van de schade in zoverre de beklagde die heeft veroorzaakt, is de bestreden beslissing in de mate dat het uitspraak doet over de tegen de vrijwillig tussengekomen partij ingestelde burgerlijke rechtsvordering geen eindbeslissing waartegen onmiddellijk cassatieberoep openstaat, aangezien de beklagde nog verzet kan aantekenen en daardoor geheel of gedeeltelijk kan worden ontslagen van de veroordeling, met als gevolg dat de vrijwillig tussengekomen partij, wier lot onlosmakelijk is verbonden met dat van de beklagde, in dezelfde mate van die veroordeling wordt ontslagen; de cassatieberoepen van de burgerlijke partij ingesteld vóór het verstrijken van de gewone verzetstermijn van de beklagde zijn mitsdien, in die mate, voorbarig en bijgevolg niet ontvankelijk (1). (1) Zie a contrario Cass. 14 mai 2008, AR P.08.0157.F, AC 2008, nr. 293 (impliciet) en Cass. 24 juni 1992, AR 9712, AC 1992, nr. 560: wanneer een arrest de beklagde bij verstek heeft veroordeeld en op tegenspraak heeft bevolen dat diens vrijwillig tussengekomen verzekeraar buiten het geding zou worden gesteld, kan de burgerlijke partij zich onmiddellijk tegen laatstgenoemde beslissing in cassatie voorzien, ook al is de gewone verzetstermijn waarover de beklagde beschikt nog niet verstreken; R. DECLERCQ, o.c., nr. 304.

- Artt. 420 en 424 Wetboek van Strafvordering

28 juli 2022

P.22.0814.N

ECLI:BE:CASS:2022:ORD.20220728.BSAV.7

AC nr. ...

CASSATIEMIDDELEN

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Vereiste vermeldingen - Wetsartikel - Wijziging - Gevolg

Een middel dat schending aanvoert van een artikel van een wet waarvan de tekst door een latere wet werd gewijzigd, verwijst naar dat artikel zoals het werd gewijzigd (1). (1) Cass. 29 januari 2009, AR C.07.0616.F, AC 2009, nr. 74.

2 februari 2023

C.22.0220.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#)

AC nr. ...

Burgerlijke zaken - Vereiste vermeldingen - Miskenning van de bewijskracht van een akte - Aangevoerde bepaling - Ontvankelijkheid

De artikelen 1319 tot 1322 Oud Burgerlijk Wetboek zijn opgeheven door artikel 73 van de wet van 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoering van boek 8 "Bewijs" in dat wetboek; krachtens artikel 75 van die wet is die opheffing in werking getreden op 1 november 2020; de voormelde artikelen houden bijgevolg geen verband met de grief die het bestreden arrest, dat na de opheffing van die artikelen is geweest, verwijt de bewijskracht van een authentieke akte te miskennen.

- Artt. 1319 en 1322 Oud Burgerlijk Wetboek

- Art. 73 Wet 13 april 2019 tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoering van boek 8 "Bewijs" in dat Wetboek

2 februari 2023

C.22.0220.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#)

AC nr. ...

STRAFZAKEN

Strafzaken - Ambtshalve voorgedragen middel - Nieuwe Gemeentewet - Bevoegdheid van de burgemeester tot het nemen van maatregelen voor de veiligheid op openbare wegen - Bestuurlijke maatregel van inbeslagname van het voertuig naar aanleiding van een verkeersmisdrijf - Opleggen van een cursus als bestuurlijke maatregel voor de opheffing van het beslag op kosten van de overtreder - Teruggave van het voertuig na het volgen van een cursus en de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan - Aard van de maatregelen - Beginsel 'ne bis in idem' - Rechterlijke controle op de wettigheid van de bestuurlijke maatregelen - Ambtshalve controle door het Hof

De burgemeester kan op grond van de artikelen 133 en 135, § 2, 1°, Nieuwe Gemeentewet een tijdelijk bestuurlijk beslag bevelen op kosten van de betrokken bestuurder van een motorvoertuig dat een veilig en vlot verkeer op openbare wegen heeft verstoord of de veiligheid van voorbijgangers in gevaar heeft gebracht; deze wettelijke bepalingen laten evenwel niet toe dat de burgemeester bestraffend optreedt door de teruggave van het voertuig afhankelijk te maken van, eensdeels, het volgen op eigen kosten van een vorming, zelfs niet als die beoogt de betrokkene aan te zetten tot een verkeersveilig gedrag, en, anderdeels, van de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan; een dergelijke bestuurlijke beslissing dient wegens het ontbreken van een afdoende wettelijke grondslag overeenkomstig artikel 159 Grondwet buiten toepassing te worden gelaten en zij kan dan ook geen grondslag bieden voor de toepassing van het non bis in idem-beginsel (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Artt. 133 en 135, § 2, 1° Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988
- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Allerlei - Vrijspraak van het opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen - Cassatieberoep van de burgerlijke partij - Middel dat schending aanvoert van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek - Faalt naar recht

Aangezien de bestanddelen van het misdrijf opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen onder de artikelen 392 en 398 en volgende van het Strafwetboek vallen, faalt het middel van de burgerlijke partij die cassatieberoep instelt tegen een beslissing tot vrijspraak van dat misdrijf naar recht, in zoverre het de schending van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek aanvoert.

- Art. 1382 Oud Burgerlijk Wetboek
- Artt. 392 en 398 Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Allerlei - Middel dat de miskening van de bewijskracht van de akten aanvoert - Akte - Begrip - (Niet de) inhoud van een film

Uit het feit dat de rechter de inhoud van een film onjuist weergeeft, volgt op zich alleen niet dat hij de artikelen 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek schendt.

- Artt. 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek - Boek 8: Bewijs
- Artt. 8.17 en 8.18 Burgerlijk Wetboek - Boek VIII: Bewijs

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Allerlei - Wet - Begrip - Rechtstheorie - Miskening - Gevolg

Aangezien een juridische theorie geen wet is in de zin van artikel 608 Gerechtelijk Wetboek, kan de miskening ervan niet leiden tot cassatie (1). (1) Cass. 15 juni 2005, AR P.05.0627.F, AC 2005, nr. 346.

- Art. 608 Gerechtelijk Wetboek

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

DESKUNDIGENONDERZOEK

- Strafzaken - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twifelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twifelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

DWANGSOM

- Betekening aan de dagende partij en aan het openbaar ministerie - Verzuim - Invloed op de ontvankelijkheid van het cassatieberoep - Stedenbouw - Misdrif - Dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren - Aard - Cassatieberoep door veroordeelde

De dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is een accessorium van het herstel van de plaats in de vorige staat, wat een burgerrechtelijke maatregel is, ook al maakt hij deel uit van de strafvordering; wie cassatieberoep instelt tegen de beslissing die hem veroordeelt tot betaling van een dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is in het door de gemachtigde ambtenaar ingeleide geding geen strafrechtelijk vervolgte partij in de zin van artikel 427, eerste lid, Wetboek van Strafvordering; wanneer het openbaar ministerie zitting heeft gehouden als partij in het geding dat voor de feitenrechters betrekking had op de betaling van een dwangsom, moet de gedaagde zijn cassatieberoep doen betekenen aan elke partij waartegen het is gericht, dus niet enkel tegen de partij die hem dagvaardt tot de betaling van de dwangsom, maar ook tegen het openbaar ministerie dat zitting houdt in het geding waarin die vordering aanhangig is gemaakt; een dergelijk niet aan het openbaar ministerie betekend cassatieberoep is niet ontvankelijk (1). (1) Zie Cass. 20 april 2022, AR P.21.1022.F, AC 2022, nr. 272, met concl. "in hoofdzaak" OM, op datum in Pas.; Cass. 22 maart 2016, AR P.15.1665.N, AC 2016, nr. 203; Cass. 13 oktober 2015, AR P.15.0305.N, AC 2015, nr. 598; Cass. 25 mei 2010, AR P.09.1761.N, AC 2010, nr. 364; D. VANDERMEERSCH en M. NOLET DE BRAUWERE, "De rechtspraak van het Hof van Cassatie naar aanleiding van de hervorming van de cassatieprocedure in strafzaken", Hof van Cassatie van België – Jaarverslag 2016, Larcier, Brussel, 2017, p. 166-216.

- Art. 427, eerste lid Wetboek van Strafvordering

11 januari 2023

P.21.0744.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.1](#)

AC nr. ...

ENERGIE

- Gas - Waals Gewest - Hoeveelheden gas die noch zelf worden opgewekt noch worden gefactureerd door een leverancier die over een vergunning beschikt - Verbruik door de eindafnemers - Netbeheerder - Hoedanigheid

De netbeheerder moet worden beschouwd als een leverancier van alle hoeveelheden gas die, verbruikt door een eindafnemer, noch zelf werden opgewekt noch werden gefactureerd door een leverancier die over een leveringsvergunning beschikt.

- Art. 30, § 5, tweede lid Decr.W.Gew. 19 december 2002 betreffende de organisatie van de gewestelijke gasmarkt

2 februari 2023

C.22.0197.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.4](#)

AC nr. ...

ERFDIENSTBAARHEID

- Geen ingesloten erf krachtens artikel 682 Oud Burgerlijk Wetboek - Artikel 3.135 Burgerlijk Wetboek - Toepassing - Tijdstip

Bij gebrek aan een rechtsfeit van ingeslotenheid krachtens artikel 682 Oud Burgerlijk Wetboek, omdat de eigenaar of de gebruiker van een naburig erf de toegang tot de openbare weg duldt en aldus mogelijk maakt, is artikel 3.135 Burgerlijk Wetboek van toepassing vanaf de inwerkingtreding ervan (1). (1) Zie concl. OM . in Pas. 2023, nr. 112.

- Art. 3.135 Burgerlijk Wetboek - Boek 3: "Goederen"

13 februari 2023

C.22.0236.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.6](#)

AC nr. ...

- Oud Burgerlijk Wetboek - Geen ingesloten erf.

Een erf ligt niet ingesloten en er ontstaat dus ook geen recht van uitweg zolang de toegang tot de openbare weg wordt geduld door de eigenaar of de gebruiker van een naburig erf; het rechtsfeit van de ingeslotenheid vindt dus niet plaats (1). (1) Zie concl. OM . in Pas. 2023, nr. 112.

- Art. 682, eerste lid Oud Burgerlijk Wetboek

13 februari 2023

C.22.0236.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.6](#)

AC nr. ...

EUROPEES AANHOUDINGSBEVEL

- Buitenlands bevel tot aanhouding - Tenuitvoerlegging in België - Weigeringsgronden - Eerbiediging van de fundamentele rechten - Beginsel van wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten - Uiteenzetting der feiten in de aantoonende wijs - Verwijzing naar de verklaring van het slachtoffer - Draagwijdte - Gevolg

Het beginsel van wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten vereist dat de weigering tot overlevering wordt verantwoord met omstandige gegevens die wijzen op een kennelijk gevaar voor de rechten van de betrokkene, die het vermoeden van eerbiediging van die rechten, dat de uitvaardigende lidstaat geniet, kunnen weerleggen; de enkele omstandigheid dat in het Europees aanhoudingsbevel door de rechter die het bevel heeft uitgevaardigd de feiten in de aantoonende wijs en niet in de voorwaardelijke wijs zijn geformuleerd en dat in essentie wordt verwezen naar de verklaring van het beweerde slachtoffer en verklaringen van personen welke die verklaring bevestigen en dus niet naar eventueel uitgevoerde onderzoeken en objectieve bewijselementen à charge of a décharge, is niet afdoende om te spreken van ernstige redenen om te denken dat de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel afbreuk zou doen aan de fundamentele rechten van de betrokken persoon (1). (1) Cass. 15 mei 2019, AR P.19.0483.F, AC 2019, nr. 291.

- Art. 6 Verdrag 7 februari 1992 betreffende de Europese Unie

- Art. 4, 5° Wet 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel

12 oktober 2021

P.21.1229.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.19](#)

AC nr. ...

- Overlevering voor feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugswet in vereniging - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Geen overlevering voor feiten van witwassen - Draagwijdte - Gevolg

De redenen dat het gevaar voor collusie en het gevaar voor het wegmaken van bewijsmateriaal blijven bestaan, gelet op het verder onderzoek naar de financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk werden gegenereerd door de ten laste gelegde feiten, hebben geen betrekking op de feiten van witwassen waarvoor de eiser niet werd overgeleverd, maar wel op de feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugswet in vereniging.

- Art. 37 Wet 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel

- Artt. 23, 4°, en 30, § 3 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

9 augustus 2022

P.22.1043.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3](#)

AC nr. ...

EUROPESE UNIE

ALLERLEI

Allerlei - Kaderbesluiten 2009/315/JBZ en 2009/316/JBZ - Organisatie en inhoud van de uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen lidstaten en oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - Draagwijdte

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210629.2N.17](#)

AC nr. ...

Allerlei - Kaderbesluit 2008/675/JBZ - Wet 25 april 2014 tot omzetting van het kaderbesluit - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - Draagwijdte

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210629.2N.17](#)

AC nr. ...

Allerlei - Kaderbesluit 2008/675/JBZ - Wet 25 april 2014 tot omzetting van het kaderbesluit - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - Draagwijdte

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210622.2N.5](#)

AC nr. ...

Allerlei - Kaderbesluiten 2009/315/JBZ en 2009/316/JBZ - Organisatie en inhoud van de uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen lidstaten en oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - Draagwijdte

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210622.2N.5](#)

AC nr. ...

GEESTESZIEKE

- Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Psychiatrische verslagen - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate de haar overgelegde psychiatrische verslagen nog actueel zijn om te kunnen beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Adviezen - Bewijswaarde - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij is niet gebonden door de in de haar overgelegde stukken vermelde adviezen en ingenomen standpunten.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken - Beoordeling

De kamer voor de bescherming van de maatschappij oordeelt in welke mate niet door de Interneringswet voorgeschreven stukken nuttig zijn voor haar oordeelsvorming.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Definitieve invrijheidstelling - Stukken - Beoordeling

Het staat aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij, als gespecialiseerd en multidisciplinair rechtcollege bevoegd voor de uitvoering van de internering, om, op basis van de in de artikelen 47 tot en met 51 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft het verder beheer van de internering en op basis van de in artikel 67 Interneringswet bedoelde stukken voor wat betreft de definitieve invrijheidstelling, alsook op basis van alle andere aan de kamer regelmatig overgelegde en voor tegenspraak vatbare stukken, te beslissen over het verder beheer van de internering en over de definitieve invrijheidstelling van een geïnterneerde.

- Artt. 47 tot 51, en 67 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Aangepaste instelling - Criteria - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Uitvoering - Beheer - Geesteszieke

De omstandigheid dat volgens artikel 5.1.e EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, op de Belgische Staat de verplichting rust om een geïnterneerde binnen een redelijke termijn een passende behandeling te verstrekken, belet niet dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de beoordeling van het verder beheer van de internering en het zoeken naar een instelling die een in overeenstemming met de geestesziekte passende behandeling kan verstrekken, rekening kan houden met de houding van de betrokkene tijdens de hem in het verleden verstrekte behandelingen, zoals de weigering mee te werken met therapieën en agressief gedrag tegenover behandelend personeel en medegeïnterneerden.

- Art. 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Volledige aantasting van het oordeelsvermogen op moment van het misdrijf - Aard en oorsprong van de geestesstoornis - Eigen verantwoordelijkheid van de beklaagde - Invloed

De rechter oordeelt onaantastbaar of een beklaagde ten tijde van de hem verweten feiten leed aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft tenietgedaan in de zin van artikel 71 Strafwetboek (1); indien hij vaststelt dat een beklaagde de hem verweten feiten in een dergelijke toestand heeft gepleegd, kan hij hem niet schuldig verklaren, ongeacht of die toestand van geestesstoornis, die een zekere duurzaamheid veronderstelt, door de beklaagde zelf werd veroorzaakt (2). (1) Cass. 18 maart 1992, AR 9723, AC 1991-92, nr. 382. Over het volledig uitschakelen van de wilsvrijheid als toepassingsvoorwaarde voor art. 71 Sw., te beoordelen door de feitenrechter, zie K. HANOUILLE, "Te gek om los te lopen of net niet? De vergeten groep van de verminderd toerekeningsvatbare daders in het Belgische strafrecht, in Van pionier naar onmisbaar. Over 30 jaar Panopticon, Maklu, 2009, 370; N. COLETTE-BASECQZ en N. BLAISE, Manuel de droit pénal général, Anthémis, 2016, 368; J. ROZIE en D. VANDERMEERSCH, e.a., Commissie voor de Hervorming van het Strafrecht, Voorstel van voorontwerp van Boek I van het Strafwetboek, Die Keure, 2016, 94; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Overzicht van het Belgisch strafrecht, Die Keure, 2017, 98-99; C. VAN DEN WYNGAERT, S. VANDROMME en Ph. TRAEEST, Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Gompel Svacina, 2019, 341-342; F. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, II, L'infraction pénale, Larcier, 2020, 378, 402 en 413. (2) L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, Handboek Belgisch strafrecht, Acco, 1989, 271; J. ROZIE, "De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de geestsgestoorte delinquent", in Verantwoordelijkheid en recht, Kluwer, 2008, 226.

- Art. 71 Strafwetboek

25 mei 2021

P.21.0266.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.10](#)

AC nr. ...

GEMEENTE

- Kerkfabriek - Onvoldoende inkomsten - Verplichting van de gemeente - Grens

Artikel 92, eerste lid, 1°, van het keizerlijk decreet van 30 december 1809 verplicht de gemeenten enkel om, in voorkomend geval, in geval van onvoldoende inkomsten van het kerkbestuur bij te dragen tot de lasten waaraan de kerkbesturen zich niet kunnen onttrekken omdat ze de essentie zelf van hun opdrachten raken.

- Art. 92, eerste lid, 1° Keizerlijk decreet 30 december 1809

2 februari 2023

C.22.0220.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#)

AC nr. ...

- Nieuwe Gemeentewet - Bevoegdheid van de burgemeester tot het nemen van maatregelen voor de veiligheid op openbare wegen - Bestuurlijke maatregel van inbeslagname van het voertuig naar aanleiding van een verkeersmisdrif - Opleggen van een cursus als bestuurlijke maatregel voor de opheffing van het beslag op kosten van de overtreder - Teruggave van het voertuig na het volgen van een cursus en de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan - Aard van de maatregelen - Beginsel 'ne bis in idem' - Rechterlijke controle op de wettigheid van de bestuurlijke maatregelen - Ambtshalve controle door het Hof

De burgemeester kan op grond van de artikelen 133 en 135, § 2, 1°, Nieuwe Gemeentewet een tijdelijk bestuurlijk beslag bevelen op kosten van de betrokken bestuurder van een motorvoertuig dat een veilig en vlot verkeer op openbare wegen heeft verstoord of de veiligheid van voorbijgangers in gevaar heeft gebracht; deze wettelijke bepalingen laten evenwel niet toe dat de burgemeester bestraffend optreedt door de teruggave van het voertuig afhankelijk te maken van, eensdeels, het volgen op eigen kosten van een vorming, zelfs niet als die beoogt de betrokkene aan te zetten tot een verkeersveiliger gedrag, en, anderdeels, van de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan; een dergelijke bestuurlijke beslissing dient wegens het ontbreken van een afdoende wettelijke grondslag overeenkomstig artikel 159 Grondwet buiten toepassing te worden gelaten en zij kan dan ook geen grondslag bieden voor de toepassing van het non bis in idem-beginsel (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Artt. 133 en 135, § 2, 1° Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

GENEESKUNDE

UITOEFENING VAN DE GENEESKUNDE

Uitoefening van de geneeskunde - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Uitoefening van de geneeskunde - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

GERECHTSDEURWAARDER

- Uitvoering van de opdracht - Bijstand van de politie - Wet Politieambt - Artikel 44, derde lid - Lenen van de sterke arm - Voorwaarden - Draagwijdte

De politieambtenaar die bij het verlenen van de sterke arm aan een gerechtsdeurwaarder een misdrijf vaststelt, kan daarvan proces-verbaal opstellen of de nodige initiatieven nemen met het oog op de vaststelling van het misdrijf op heterdaad; de vaststelling van een misdrijf door een politieambtenaar ingevolge een handeling die zijn opdracht te buiten gaat is echter niet regelmatig en de rechter oordeelt aan de hand van de dossiergegevens onaantastbaar of de politieambtenaar al dan niet de handeling mocht stellen die aanleiding heeft gegeven tot de ontdekking van het misdrijf waarop de vervolging steunt, waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee onverenigbaar zijn of op grond daarvan niet kunnen worden aangenomen.

- Art. 44, derde lid Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

12 oktober 2021

P.21.1242.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.22](#)

AC nr. ...

- Uitvoering van de opdracht - Bijstand van de politie - Wet Politieambt - Artikel 44, derde lid - Lenen van de sterke arm - Vaststelling door de politieambtenaar van een misdrijf - Draagwijdte - Grenzen - Gevolg

De politieambtenaar die bij het verlenen van de sterke arm aan een gerechtsdeurwaarder een misdrijf vaststelt, kan daarvan proces-verbaal opstellen of de nodige initiatieven nemen met het oog op de vaststelling van het misdrijf op heterdaad; de vaststelling van een misdrijf door een politieambtenaar ingevolge een handeling die zijn opdracht te buiten gaat is echter niet regelmatig en de rechter oordeelt aan de hand van de dossiergegevens onaantastbaar of de politieambtenaar al dan niet de handeling mocht stellen die aanleiding heeft gegeven tot de ontdekking van het misdrijf waarop de vervolging steunt, waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee onverenigbaar zijn of op grond daarvan niet kunnen worden aangenomen.

- Art. 44, derde lid Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

12 oktober 2021

P.21.1242.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.22](#)

AC nr. ...

GEZONDHEIDSPOLITIE

OVER DE MENS

Over de mens - Wet Gezondheidsberoepen - Artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Over de mens - Wet Gezondheidsberoepen - Artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

HELING

- Witwassen - Gerechdelijk onderzoek - Omvang - Feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugswet in vereniging - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Draagwijdte - Gevolg

Tot het gerechtelijk onderzoek naar feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugswet in vereniging behoort ook het onderzoek naar de daarmee verband houdende financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk door die misdrijven werden gegenereerd en dit ongeacht of het gerechtelijk onderzoek ook betrekking heeft op feiten van witwassen.

- Artt. 42, 3°, 324bis en 505 Strafwetboek
- Art. 2bis, § 3 Wet 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende mid
- Art. 61 Wetboek van Strafvordering

9 augustus 2022

P.22.1043.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3](#)

AC nr. ...

HERHALING

- Vaststelling van de staat van herhaling - Bewijs - Bewijslast - Openbaar ministerie - Vormen - Artikel 29ter Wegverkeerswet - Beoordeling door de rechter

De rechter kan een toestand van herhaling maar aannemen als hij vaststelt dat de bestanddelen voor die herhaling en de daarvoor geldende voorwaarden verenigd zijn en het bewijs daarvoor dient te blijken uit de aan de rechter overgelegde en voor de partijen beschikbare stukken, waarbij het openbaar ministerie als vervolgende partij de bewijslast draagt voor het voldaan zijn aan de voorwaarden voor de toestand van herhaling; het voor het vaststellen van de toestand van herhaling vereiste bewijs van een vroegere veroordeling die kracht van gewijsde heeft, wordt in de regel geleverd door een door de griffier uitgereikt afschrift van de veroordelende beslissing of uittreksel met de vermelding dat die beslissing kracht van gewijsde heeft maar het bewijs van het bestaan van een vroegere veroordeling en van het kracht van gewijsde hebben van die beslissing kan door het openbaar ministerie ook met andere middelen worden geleverd waarbij de afwezigheid van betwisting door de beklaagde op dit punt in aanmerking kan worden genomen en het aan de rechter staat te oordelen of het openbaar ministerie slaagt in zijn bewijslast.

- Art. 29ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

10 mei 2022

P.22.0193.N

ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.6

AC nr. ...

HERZIENING

ALGEMEEN

Algemeen - Aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partij - Draagwijdte - Burgerlijke partij waaraan geen schadevergoeding is toegekend - Belang - Gevolg

Uit artikel 444, vijfde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzoek tot herziening, de aanmaning tot tussenkomst aan de burgerlijke partijen moet worden gedaan door de verzoeker tot herziening; de aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partijen is evenwel niet vereist wanneer in de beslissing waarvan de herziening wordt gevraagd aan die burgerlijke partijen geen schadevergoeding wordt toegekend en in dat geval hebben die burgerlijke partijen er ook geen belang bij om tussen te komen in de herzieningsprocedure (1). (1) Cass. 23 februari 2016, AR P.15.1586.N, AC 2016, nr. 134; R. DECLERCQ, *Beginselen van Strafrechtspleging*, Kluwer, Mechelen, 2014, nr. 4779; M.-A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale, la Charte*, 2021, t. II, pp. 1878-1879.

- Art. 444, lid 5 Wetboek van Strafvordering

19 november 2024

P.22.0196.N

[ECLI:BE:CASS:2024:ARR.20241119.2N.10](#)

AC nr. ...

Algemeen - Aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partij - Draagwijdte - Burgerlijke partij waaraan geen schadevergoeding is toegekend - Belang - Gevolg

Uit artikel 444, vijfde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzoek tot herziening, de aanmaning tot tussenkomst aan de burgerlijke partijen moet worden gedaan door de verzoeker tot herziening; de aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partijen is evenwel niet vereist wanneer in de beslissing waarvan de herziening wordt gevraagd aan die burgerlijke partijen geen schadevergoeding wordt toegekend en in dat geval hebben die burgerlijke partijen er ook geen belang bij om tussen te komen in de herzieningsprocedure (1). (1) Cass. 23 februari 2016, AR P.15.1586.N, AC 2016, nr. 134; R. DECLERCQ, *Beginselen van Strafrechtspleging*, Kluwer, Mechelen, 2014, nr. 4779; M.-A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale, la Charte*, 2021, t. II, pp. 1878-1879.

- Art. 444, lid 5 Wetboek van Strafvordering

19 november 2024

P.22.0196.N

[ECLI:BE:CASS:2024:ARR.20241119.2N.10](#)

AC nr. ...

Algemeen - Aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partij - Draagwijdte - Burgerlijke partij waaraan geen schadevergoeding is toegekend - Belang - Gevolg

Uit artikel 444, vijfde lid, Wetboek van Strafvordering volgt dat, op straffe van niet-ontvankelijkheid van het verzoek tot herziening, de aanmaning tot tussenkomst aan de burgerlijke partijen moet worden gedaan door de verzoeker tot herziening; de aanmaning tot tussenkomst van de burgerlijke partijen is evenwel niet vereist wanneer in de beslissing waarvan de herziening wordt gevraagd aan die burgerlijke partijen geen schadevergoeding wordt toegekend en in dat geval hebben die burgerlijke partijen er ook geen belang bij om tussen te komen in de herzieningsprocedure (1). (1) Cass. 23 februari 2016, AR P.15.1586.N, AC 2016, nr. 134; R. DECLERCQ, *Beginselen van Strafrechtspleging*, Kluwer, Mechelen, 2014, nr. 4779; M.-A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale, la Charte*, 2021, t. II, pp. 1878-1879.

- Art. 444, lid 5 Wetboek van Strafvordering

19 november 2024

P.22.0196.N

ECLI:BE:CASS:2024:ARR.20241119.2N.10

AC nr. ...

HOGER BEROEP

STRAFZAKEN (DOUANE EN ACCIJNZEN INBEGREPEN)

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Grievensformulier - Doelstelling - Artikel 6.1, EVRM - Toegang tot de rechter - Draagwijdte

Het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht van toegang tot de rechter, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, belet de lidstaten niet het instellen van rechtsmiddelen afhankelijk te maken van voorwaarden, voor zover die voorwaarden een wettig doel dienen en er een redelijke verantwoording bestaat tussen de opgelegde voorwaarden en het nagestreefde doel maar die voorwaarden mogen niet ertoe leiden dat het recht op het instellen van het rechtsmiddel in de kern wordt aangetast; met de verplichting voor de appelland op straffe van verval van het hoger beroep de grieven tegen de beroepen beslissing kenbaar te maken, beoogt de wetgever een doelmatiger behandeling van de strafzaken in hoger beroep, het vermijden van nutteloze werklast en kosten door het niet langer voorleggen van niet-betwiste beslissingen aan het appelgerecht en ten slotte de tegenpartijen en het appelgerecht in de gelegenheid te stellen te bepalen van welke beslissingen de appelland de hervorming wenst; die verplichting, alsook de duidelijk in artikel 204 Wetboek van Strafvordering bepaalde verplichting om binnen de appeltermijn de grieven schriftelijk in te dienen zodat snel zekerheid bestaat over de draagwijdte van het hoger beroep, dienen een wettig doel, respecteren een redelijke verhouding tussen de opgelegde beperkingen en het nagestreefde doel en tasten het recht op hoger beroep in de kern niet aan (1). (1) Zie Hof van Cassatie van België, Jaarverslag 2017, pp. 81-91 over de problematiek van het grievensformulier.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Internering - Hoger beroep ingesteld in de gevangenis - Grievensformulier - Draagwijdte - Gevolg

Uit de bepalingen van de artikelen 203, § 1, eerste lid, en 204 Wetboek van Strafvordering en artikel 1, eerste lid, van de wet van 25 juli 1893 betreffende de aantekening van beroep of van voorziening in cassatie van de gedetineerde of geïnterneerde personen volgt dat het appelgerecht in beginsel verplicht is het hoger beroep van een beklaagde ingesteld door het afleggen van een verklaring aan de directeur van de gevangenis of zijn gemachtigde tegen een vonnis dat hem interneert, maar die heeft nagelaten tijdig een grievenschrift in te dienen en voor wie door zijn raadsman evenmin een dergelijk geschrift is ingediend, vervallen te verklaren (1). (1) Zie Hof van Cassatie van België, Jaarverslag 2017, pp. 81-91 over de problematiek van het grievensformulier.

- Art. 1, eerste lid Wet 25 juli 1893 betreffende de aantekening van hoger beroep van gedetineerde of geïnterneerde personen

- Artt. 203, 6.1, eerste lid en 204 Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Artikel 6.1, EVRM - Toegang tot de rechter - Beklaagde bijgestaan door een advocaat in eerste aanleg - Kennisgeving door de overheid van de vormvereisten van het hoger beroep - Grievenformulier - Draagwijdte

Uit artikel 6.1 EVRM en het door die bepaling gewaarborgde recht van toegang tot de rechter volgt voor de overheid in de regel niet de verplichting om een beklagde die tijdens de procedure in eerste aanleg werd bijgestaan door een raadsman en die kennis heeft gekregen van de beroepen beslissing, alle vormvereisten voor het hoger beroep tegen die beslissing ter kennis te brengen en dat geldt ook voor de op straffe van verval van het hoger beroep voorgeschreven verplichting om tijdig nauwkeurig bepaalde grieven in te dienen (1). (1) Cass. 8 september 2020, AR P.20.0630.N, AC 2020, nr. 509; Cass. 4 juni 2019, AR P.19.0237.N, AC 2019, nr. 347; Cass. 30 mei 2018, AR P.18.0232.F, AC 2018, nr. 344.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Artikel 6.1, EVRM - Toegang tot de rechter - Hoger beroep - Internering - Geïnterneerde die van zijn vrijheid is beroofd - Hoger beroep ingesteld in de gevangenis - Grievenformulier - Vervallenverklaring van het hoger beroep - Kennisgeving aan de geïnterneerde appellant - Draagwijdte - Gevolg

Uit artikel 6.1. EVRM en het door die bepaling gewaarborgde recht van toegang tot de rechter volgt evenwel dat indien de appellant een persoon is tegen wie een interneringsmaatregel wordt gevorderd die dus overeenkomstig artikel 81, § 1, eerste lid, Interneringswet moet worden bijgestaan of vertegenwoordigd door een advocaat, en die appellant bovendien van zijn vrijheid is beroofd, de vervallenverklaring van het hoger beroep wegens het niet-indienen van een grievenformulier enkel kan worden uitgesproken als vaststaat dat de appellant door de directeur van de gevangenis of zijn gemachtigde bij of ter gelegenheid van het instellen van het hoger beroep werd ingelicht over de verplichting tijdig een grievenformulier in te dienen dan wel op enig andere wijze ter zake werd ingelicht dan wel op dat ogenblik de bijstand genoot van een advocaat van wie mag worden aangenomen dat hij de appellant betreffende die formaliteit zal hebben geïnformeerd (1). (1) Cass. 20 oktober 2020, AR P.19.1255.N, AC 2020, nr. 645; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0630.N, AC 2020, nr. 509.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

HUUR VAN GOEDEREN

HANDELSHUUR

Handelshuur - Einde (opzegging, huurhernieuwing, enz.) - Huurhernieuwing - Door de verhuurder geweigerde hernieuwing - Ernstige tekortkomingen van de huurder aan de verplichtingen die uit de huur voortvloeien - Verplichting van de verhuurder

Wanneer de verhuurder de hernieuwing van de huur weigert wegens grove tekortkomingen van de huurder aan de verplichtingen die voor hem uit de lopende huur voortvloeien, moet hij binnen de op de kennisgeving van zijn weigering gestelde termijn de ernstige tekortkomingen opgeven waarop hij zich beroept, zodat de huurder kan oordelen of hij het wenselijk acht die weigering te betwisten.

- Artt. 14, eerste lid, en 16, I, 4°, eerste en derde lid Wet van 30 april 1951 BURGERLIJK WETBOEK. - BOEK III - TITEL VIII - HOOFDSTUK II, Afdeling 2bis : Regels betreffende de handelshuur in het bijzonder

2 februari 2023

C.22.0229.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.2](#)

AC nr. ...

Handelshuur - Einde (opzegging, huurhernieuwing, enz.) - Huurhernieuwing - Door de verhuurder geweigerde hernieuwing - Betwisting van de redenen door de huurder - Verplichting van de huurder - Voorwerp

Artikel 16, I, derde lid, Handelshuurwet heeft tot doel de huurder te verplichten de betwisting op korte termijn bij de rechter aanhangig te maken.

- Art. 16, I, 4° Wet van 30 april 1951 BURGERLIJK WETBOEK. - BOEK III - TITEL VIII - HOOFDSTUK II, Afdeling 2bis : Regels betreffende de handelshuur in het bijzonder

2 februari 2023

C.22.0229.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.2](#)

AC nr. ...

KERKFABRIEK

- Lasten - Omvang - Uitsluiting

De lasten van het kerkbestuur bestaan in het onderhoud van de kerken, pastorijen en kerkhoven en in geval van onvoldoende inkomsten dient het al het nodige te doen om de herstellingen en de wederopbouw te verrichten; de verplichting voor het kerkbestuur om de schade te vergoeden die het door zijn fout heeft toegebracht aan de aannemer die met de uitvoering werd belast van de werken die door dat bestuur moeten worden verricht krachtens artikel 37, eerste lid, 4°, van het keizerlijk decreet, vormt geen dergelijke last maar vloeit voort uit de wettelijke bepalingen betreffende de aansprakelijkheid van de pleger van een fout.

- Art. 37, eerste lid, 4° Keizerlijk decreet 30 december 1809

2 februari 2023 C.22.0220.F [ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#) AC nr. ...

- Onvoldoende inkomsten - Verplichting van de gemeente - Grens

2 februari 2023 C.22.0220.F [ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#) AC nr. ...

KORT GEDING

- Rechtsmacht - Subjectief recht - Beoordeling - Taak van de kortgedingrechter

Hoewel de kortgedingrechter slechts naar schijn van recht oordeelt, moet hij, om te bepalen of hij rechtsmacht heeft in de zin van artikel 144 Grondwet, op basis van het werkelijke en rechtstreekse voorwerp van het geschil, zelf nagaan of een subjectief recht in het geding is.

- Art. 584, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

16 mei 2024

C.22.0396.N

[ECLI:BE:CASS:2024:ARR.20240516.1N.1](#)

AC nr. ...

MISDRIJF

ALGEMEEN. BEGRIJF. MATERIEEL EN MOREEL BESTANDDEEL. EENHEID VAN OPZET

Algemeen - Begrip - Materieel en moreel bestanddeel - Eenheid van opzet - Moreel element - Opzet - Poging tot moord - Voorbedachten rade - Voorwaarden

Een misdrijf wordt gepleegd met voorbedachten rade wanneer de dader, in een voldoende stabiele gemoedsgesteltenis en op een overwogen en geplande wijze, besluit tot het plegen van een misdrijf en er een voldoende tijdsverloop is tussen het besluit en de uitvoering ervan opdat de dader op zijn besluit zou kunnen terugkomen (1); de gegevens die aantonen dat de dader op een overwogen en geplande wijze het besluit heeft genomen tot het plegen van het misdrijf, kunnen ook aantonen dat de dader dit besluit in een voldoende stabiele gemoedsgesteltenis heeft genomen. (1) Cass. 10 juni 2009, AR P.09.0425.F, AC 2009, nr. 391, met concl. van advocaat-generaal VANDERMEERSCH op datum in Pas.. Zie ook A. DE NAUW en F. DERUYCK, "Inleiding tot het bijzonder strafrecht", Die Keure, 2020, 266-267; J. DE HERDT, "Fysiek interpersoonlijk geweld", Intersentia, 2014, 464-465; P. ARNOU, "Voorbedachten rade", Comm. Sr. 1990, 36-43.

- Artt. 51, 52, 392, 393 en 394 Strafwetboek

25 mei 2021

P.21.0326.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.7](#)

AC nr. ...

DEELNEMING

Deelneming - Oplichting - Strafbare deelneming - Voorwaarde - Positieve handeling - Bewust en opzettelijk verzuim - Draagwijdte - Gevolg

Een mededader van het misdrijf oplichting moet niet zelf de constitutieve bestanddelen van dat misdrijf in zijn persoon verenigen en het volstaat dat hij een door artikel 66 Strafwetboek bepaalde vorm van medewerking aan het misdrijf verleent, kennis heeft van alle omstandigheden die van de feiten een bepaalde oplichting maken en het opzet heeft om zijn medewerking aan die oplichting te verlenen; die medewerking vereist in de regel een positieve handeling van de mededader en een dergelijke handeling kan bestaan in een bewust en opzettelijk verzuim om te handelen wanneer dit, wegens de ermee gepaard gaande omstandigheden, ondubbelzinnig een aansporing betekent tot het plegen van het misdrijf op een wijze bepaald bij artikel 66 Strafwetboek (1). (1) Cass. 18 februari 2020, AR P.19.1117.N, AC 2020, nr. 137 (misdrijf van weerspannigheid); Cass. 26 juni 2019, AR P.19.0344.F, AC 2019, nr. 402; A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 371-372, nr. 464.

- Artt. 66 en 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.27](#)

AC nr. ...

Deelneming - Oplichting - Strafbare deelneming - Voorwaarde - Positieve handeling - Bewust en opzettelijk verzuim - Draagwijdte - Gevolg

Een mededader van het misdrijf oplichting moet niet zelf de constitutieve bestanddelen van dat misdrijf in zijn persoon verenigen en het volstaat dat hij een door artikel 66 Strafwetboek bepaalde vorm van medewerking aan het misdrijf verleent, kennis heeft van alle omstandigheden die van de feiten een bepaalde oplichting maken en het opzet heeft om zijn medewerking aan die oplichting te verlenen; die medewerking vereist in de regel een positieve handeling van de mededader en een dergelijke handeling kan bestaan in een bewust en opzettelijk verzuim om te handelen wanneer dit, wegens de ermee gepaard gaande omstandigheden, ondubbelzinnig een aansporing betekent tot het plegen van het misdrijf op een wijze bepaald bij artikel 66 Strafwetboek (1). (1) Cass. 18 februari 2020, AR P.19.1117.N, AC 2020, nr. 137 (misdrijf van weerspanning); Cass. 26 juni 2019, AR P.19.0344.F, AC 2019, nr. 402; A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 371-372, nr. 464.

- Artt. 66 en 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.2](#)

AC nr. ...

RECHTVAARDIGING EN VERSCHONING

Rechtvaardiging en verschoning - Rechtvaardiging - Artikel 70 Strafwetboek - Feit door de wet voorgeschreven en door de overheid bevolen - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen

- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Rechtvaardiging en verschoning - Rechtvaardiging - Artikel 70 Strafwetboek - Feit door de wet voorgeschreven en door de overheid bevolen - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

SOORTEN

Soorten - Aflopend, voortgezet, voortdurend misdrijf - Voortdurend misdrijf - Vereniging van misdadigers - Artikelen 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek - Lokalisering van het misdrijf - Draagwijdte

Het in de artikelen 322, 323, tweede lid en 324 Strafwetboek bedoelde misdrijf is een voortdurend misdrijf, dat bestaat zolang de dader bewust deel van de vereniging blijft uitmaken, zodat die dader strafbaar is op elke plaats waar en op elk moment waarop hij door enige handeling bijdraagt aan het doel van de vereniging en bijgevolg aan het maatschappelijk gevaar dat ervan uitgaat; daaruit volgt dat het feit van de vereniging niet enkel te lokaliseren is op de plaats van het inrichten ervan of het toetreden ertoe, maar zich uitstrekt tot elke plaats waar een dader activiteiten, zowel legale als illegale, ontplooit die kaderen in de geplande misdrijven van de vereniging, zodat wanneer een dader dergelijke activiteiten ontplooit in België, hij onder de Belgische strafwet valt en de Belgische strafrechter bevoegd is (1). (1) J. DE HERDT, "Bendevorming", Comm. Straf., pp. 1-13; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Wolters Kluwer, Mechelen, 2020, pp. 47-51.

- Artt. 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek

12 oktober 2021

P.21.0718.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.8](#)

AC nr. ...

TOEREKENBAARHEID

Toerekenbaarheid - Natuurlijke personen - Geestesstoornis - Aard en oorsprong van de geestesstoornis - Gevolgen

De rechter oordeelt onaantastbaar of een beklagde ten tijde van de hem verweten feiten leed aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft tenietgedaan in de zin van artikel 71 Strafwetboek (1); indien hij vaststelt dat een beklagde de hem verweten feiten in een dergelijke toestand heeft gepleegd, kan hij hem niet schuldig verklaren, ongeacht of die toestand van geestesstoornis, die een zekere duurzaamheid veronderstelt, door de beklagde zelf werd veroorzaakt (2). (1) Cass. 18 maart 1992, AR 9723, AC 1991-92, nr. 382. Over het volledig uitschakelen van de wilsvrijheid als toepassingsvoorwaarde voor art. 71 Sw., te beoordelen door de feitenrechter, zie K. HANOUILLE, "Te gek om los te lopen of net niet? De vergeten groep van de verminderd toerekeningsvatbare daders in het Belgische strafrecht, in Van pionier naar onmisbaar. Over 30 jaar Panopticon, Maklu, 2009, 370; N. COLETTE-BASECQZ en N. BLAISE, Manuel de droit pénal général, Anthémis, 2016, 368; J. ROZIE en D. VANDERMEERSCH, e.a., Commissie voor de Hervorming van het Strafrecht, Voorstel van voorontwerp van Boek I van het Strafwetboek, Die Keure, 2016, 94; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Overzicht van het Belgisch strafrecht, Die Keure, 2017, 98-99; C. VAN DEN WYNGAERT, S. VANDROMME en Ph. TRAEST, Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Gompel Svacina, 2019, 341-342; F. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, II, L'infraction pénale, Larcier, 2020, 378, 402 en 413. (2) L. DUPONT en R. VERSTRAETEN, Handboek Belgisch strafrecht, Acco, 1989, 271; J. ROZIE, "De strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de geestesgestoorde delinquent", in Verantwoordelijkheid en recht, Kluwer, 2008, 226.

- Art. 71 Strafwetboek

25 mei 2021

P.21.0266.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.10](#)

AC nr. ...

Toerekenbaarheid - Rechtspersonen - Bouwdirectie - Schending door haar persoonlijke fout van de bepalingen inzake welzijn en veiligheid op het werk - Overdracht van bevoegdheid aan de onderaannemer - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager

Uit artikel 132, 5°, Sociaal Strafwetboek en de artikelen 25 en 29 Wet Welzijn Werknemers volgt dat de wet de bouwdirectie bestraft die door haar persoonlijke fout de bepalingen betreffende de gezondheid en de veiligheid op het werk schendt; de overdracht van bevoegdheid kan de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de bouwdirectie wegens niet-nakoming van de verplichtingen die haar bij wet persoonlijk zijn opgelegd, niet doen verdwijnen.

- Artt. 25 en 29 Wet 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

- Art. 132, 5° Wet 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

Toerekenbaarheid - Allerlei - Bouwdirectie - Schending door haar persoonlijke fout van de bepalingen inzake welzijn en veiligheid op het werk - Overdracht van bevoegdheid aan de onderaannemer - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager

Uit artikel 132, 5°, Sociaal Strafwetboek en de artikelen 25 en 29 Wet Welzijn Werknemers volgt dat de wet de bouwdirectie bestraft die door haar persoonlijke fout de bepalingen betreffende de gezondheid en de veiligheid op het werk schendt; de overdracht van bevoegdheid kan de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de bouwdirectie wegens niet-nakoming van de verplichtingen die haar bij wet persoonlijk zijn opgelegd, niet doen verdwijnen.

- Artt. 25 en 29 Wet 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk

- Art. 132, 5° Wet 6 juni 2010 tot invoering van het Sociaal Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

Toerekenbaarheid - Allerlei - Overdracht van bevoegdheid - Begrip - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager en de overnemer - Voorwaarden - Bewijslast

De overdracht van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid kan enkel worden toegelaten indien ze, al was het maar impliciet, door de wetgever of door de reglementerende overheid is toegestaan, waarbij de overdrager het bestaan moet aantonen van de overdracht aan de derde, die volgens hem gehouden is bepaalde verplichtingen te vervullen die hem van zijn verantwoordelijkheid ontslaan; aangezien het niet gaat om een overeenkomst tot vrijstelling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, stelt de overdracht van bevoegdheid de overnemer niet aansprakelijk voor de door de overdrager gepleegde misdrijven (1). (1) Zie Cass. 5 mei 2021, AR P.21.0042.F, AC. 2021, nr. 327, met noot M.N.B.

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

Toerekenbaarheid - Rechtspersonen - Overdracht van bevoegdheid - Begrip - Invloed op de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de overdrager en de overnemer - Voorwaarden - Bewijslast

De overdracht van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid kan enkel worden toegelaten indien ze, al was het maar impliciet, door de wetgever of door de reglementerende overheid is toegestaan, waarbij de overdrager het bestaan moet aantonen van de overdracht aan de derde, die volgens hem gehouden is bepaalde verplichtingen te vervullen die hem van zijn verantwoordelijkheid ontslaan; aangezien het niet gaat om een overeenkomst tot vrijstelling van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, stelt de overdracht van bevoegdheid de overnemer niet aansprakelijk voor de door de overdrager gepleegde misdrijven (1). (1) Zie Cass. 5 mei 2021, AR P.21.0042.F, AC. 2021, nr. 327, met noot M.N.B.

11 januari 2023

P.22.1275.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.4](#)

AC nr. ...

ONAANTASTBARE BEOORDELING DOOR DE FEITENRECHTER

- Bewijsvoering - Deskundige - Onpartijdigheid van een deskundige - Vermoeden van onschuld - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

- Uitoefening van de geneeskunde - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen

- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

- Uitoefening van de geneeskunde - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

- Onderzoeksgerecht - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

- Politie - Wet Politieambt - Artikel 44, derde lid - Lenen van de sterke arm - Vaststelling door de politieambtenaar van een misdrijf - Draagwijdte - Grenzen - Gevolg

De politieambtenaar die bij het verlenen van de sterke arm aan een gerechtsdeurwaarder een misdrijf vaststelt, kan daarvan proces-verbaal opstellen of de nodige initiatieven nemen met het oog op de vaststelling van het misdrijf op heterdaad; de vaststelling van een misdrijf door een politieambtenaar ingevolge een handeling die zijn opdracht te buiten gaat is echter niet regelmatig en de rechter oordeelt aan de hand van de dossiergegevens onaantastbaar of de politieambtenaar al dan niet de handeling mocht stellen die aanleiding heeft gegeven tot de ontdekking van het misdrijf waarop de vervolging steunt, waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee onverenigbaar zijn of op grond daarvan niet kunnen worden aangenomen.

- Art. 44, derde lid Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

12 oktober 2021

P.21.1242.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.22](#)

AC nr. ...

- Bewijsvoering - Deskundige - Onpartijdigheid van een deskundige - Vermoeden van onschuld - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twifelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

- Herhaling - Vaststelling van de staat van herhaling - Bewijs - Bewijslast - Openbaar ministerie - Vormen - Artikel 29ter Wegverkeerswet

De rechter kan een toestand van herhaling maar aannemen als hij vaststelt dat de bestanddelen voor die herhaling en de daarvoor geldende voorwaarden verenigd zijn en het bewijs daarvoor dient te blijken uit de aan de rechter overgelegde en voor de partijen beschikbare stukken, waarbij het openbaar ministerie als vervolgende partij de bewijslast draagt voor het voldaan zijn aan de voorwaarden voor de toestand van herhaling; het voor het vaststellen van de toestand van herhaling vereiste bewijs van een vroegere veroordeling die kracht van gewijsde heeft, wordt in de regel geleverd door een door de griffier uitgereikt afschrift van de veroordelende beslissing of uittreksel met de vermelding dat die beslissing kracht van gewijsde heeft maar het bewijs van het bestaan van een vroegere veroordeling en van het kracht van gewijsde hebben van die beslissing kan door het openbaar ministerie ook met andere middelen worden geleverd waarbij de afwezigheid van betwisting door de beklaagde op dit punt in aanmerking kan worden genomen en het aan de rechter staat te oordelen of het openbaar ministerie slaagt in zijn bewijslast.

- Art. 29ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

10 mei 2022

P.22.0193.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.6](#)

AC nr. ...

- *Recht op bijstand van een raadsman - Afstand - Zwijgrecht - Draagwijdte - Gevolg*

Het staat aan de rechter onaantastbaar te oordelen of een inverdenkinggestelde vrijwillig en wel overwogen afstand heeft gedaan van het recht op bijstand van een raadsman; uit het enkele feit dat een inverdenkinggestelde zich bij een verhoor heeft beroepen op zijn zwijgrecht, volgt niet dat hij niet vrijwillig en niet wel overwogen afstand heeft gedaan van zijn recht op bijstand van een raadsman.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

ONDERZOEK IN STRAFZAKEN

GERECHTELIJK ONDERZOEK

Gerechtig onderzoek - Algemeen - Omvang - Feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugwet in vereniging - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Draagwijdte - Gevolg

Tot het gerechtelijk onderzoek naar feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugwet in vereniging behoort ook het onderzoek naar de daarmee verband houdende financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk door die misdrijven werden gegenereerd en dit ongeacht of het gerechtelijk onderzoek ook betrekking heeft op feiten van witwassen.

- Artt. 42, 3°, 324bis en 505 Strafwetboek
- Art. 2bis, § 3 Wet 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende mid
- Art. 61 Wetboek van Strafvordering

9 augustus 2022

P.22.1043.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3](#)

AC nr. ...

Gerechtig onderzoek - Algemeen - Centraliseren van meerdere gerechtelijke onderzoeken bij eenzelfde onderzoeksrechter - Onderzoekersrechters binnen eenzelfde rechtbank - Centraliseren door een beschikking van de voorzitter - Wettigheid

Met het oog op een goede rechtsbedeling kan het wenselijk zijn meerdere gerechtelijke onderzoeken te centraliseren bij eenzelfde onderzoeksrechter; in zoverre deze onderzoeken worden gevoerd door meerdere onderzoekersrechters binnen eenzelfde rechtbank van eerste aanleg wordt niet vereist dat dergelijke centralisatie enkel kan plaatsvinden door een beschikking van de raadkamer (1). (1) R. Declercq, *Onderzoeksgerechten*, APR, 1993, nr. 346; R. Verstraeten, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, nr. 800 en M-A Beernaert, H. D. Bosly, D. Vandermeersch, *Droit de la procédure pénale*, Brussel, La Chartre, 2021, p. 965.

- Artt. 61 en 127 Wetboek van Strafvordering

14 juli 2021

P.21.0905.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210714.VAK.5](#)

AC nr. ...

OPSPORINGSONDERZOEK

Opsporingsonderzoek - Opsporingshandelingen - Verhoor - Recht op een eerlijk proces - Recht op bijstand van een raadsman - Afstand - Zwijgrecht - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het staat aan de rechter onaantastbaar te oordelen of een inverdenkinggestelde vrijwillig en wel overwogen afstand heeft gedaan van het recht op bijstand van een raadsman; uit het enkele feit dat een inverdenkinggestelde zich bij een verhoor heeft beroepen op zijn zwijgrecht, volgt niet dat hij niet vrijwillig en niet wel overwogen afstand heeft gedaan van zijn recht op bijstand van een raadsman.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

ONDERZOEKSGERECHTEN

- Bevel tot aanhouding dat de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die hem benadelen - Toezicht - Eerste verschijning - Rechtzetting - Bevoegdheden van de onderzoeksgerechten - Draagwijdte

Wanneer blijkt dat het bevel tot aanhouding de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die deze inverdenkinggestelde benadelen, zijn de onderzoeksgerechten bevoegd om, bij de eerste verschijning en op voorwaarde dat ze daarom werden verzocht op basis van gegevens eigen aan de toestand van de aangehoudene, de rechtzetting van het bevel tot aanhouding te bevelen door de voortzetting van de voorlopige hechtenis in een andere inrichting op te leggen (1). (1) Zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, I, Die Keure, Brugge, 9de uitg., 2021, 1099, dat verwijst naar Brussel (KI) 17 april 2012, JT 2012, 370, JLMB 2012, 1052. Het OM verwees op zijn beurt naar Cass. 26 juli 2022, AR P.22.0967.F (onuitg.), dat vermeldt: "In haar conclusie oordeelde de eiseres dat 'haar in artikel 3 EVRM vastgelegde recht' thans werd geschonden. Tot staving van deze overweging haalde zij echter alleen een persartikel aan 'waarin de detentievoorwaarden in de gevangenis van Bergen, die momenteel bij de vrouwen kampt met een overbevolking van 170%, aan de kaak worden gesteld'. Aangezien deze vermelding niet berust op een feitelijk gegeven van de zaak, mist ze de vereiste nauwkeurigheid om een middel te vormen. Omdat het enkel en alleen een bewering is, dienden de appelrechters hierop niet te antwoorden. In zoverre kan het middel niet worden aangenomen". Het OM leidde hieruit af dat, in de voorliggende zaak, het middel dat kritiek uitoefent op overtollige redenen – aangezien deze ingaan op iets wat slechts een bewering is en waarop de kamer van inbeschuldigingstelling niet hoefde te antwoorden, niet ontvankelijk is. Het heeft dus niet de vraag gesteld hoe het verzoek tot overplaatsing zich verhoudt tot de wet- "Dupont", de basiswet van het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden van 12 januari 2005, waarvan artikel 18 bepaalt dat: "onverminderd andersluidende wettelijke bepalingen over de plaatsing of overplaatsing van gedetineerden wordt beslist door ambtenaren van de penitentiaire administratie die daartoe door de directeur-generaal worden aangewezen" en dat tegen deze beslissing "bezwaar kan worden ingediend, zoals bepaald in titel VIII, hoofdstuk III". Moet, ten slotte, uit de beslissing van het Hof a contrario worden afgeleid dat, na de eerste verschijning, de onderzoeksgerechten niet meer bevoegd zijn om de overplaatsing van de inverdenkinggestelde naar een ander huis van arrest te bevelen? (MNB).

- Artt. 21 en 30 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 3 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

11 januari 2023

P.23.0002.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.9](#)

AC nr. ...

- Kamer van inbeschuldigingstelling - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Verschijning van de inverdenkinggestelde - Persoonlijke aanwezigheid van de beklaagde op de rechtszitting - Verplaatsing van het onderzoeksgerecht naar de gevangenis - Draagwijdte - Gevolg

Wanneer uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan niet blijkt dat voor de kamer van inbeschuldigingstelling aangevoerd werd dat de beklaagde persoonlijk wenste aanwezig te zijn op de rechtszitting of dat de kamer van inbeschuldigingstelling zich diende te verplaatsen naar de gevangenis, kan deze voorgehouden schending van artikel 23, 2°, Voorlopige Hechteniswet niet voor het eerst voor het Hof aangevoerd worden.

- Art. 23, 2° Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

9 augustus 2022

P.22.1050.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.7](#)

AC nr. ...

- Regeling van de rechtspleging - Kamer van inbeschuldigingstelling - Hoger beroep tegen de verwijzingsbeslissing van de raadkamer wegens het bestaan van voldoende bezwaren - Ontvankelijkheid - Aard van de beslissing - Gevolg

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat het hoger beroep van een beklaagde tegen de beschikking van de raadkamer die hem heeft verwezen naar de correctionele rechtbank niet ontvankelijk verklaart omdat het niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 135, § 2, Wetboek van Strafvordering, is geen eindbeslissing in de zin van artikel 420, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en evenmin een beslissing vallend onder een van de uitzonderingsgevallen van artikel 420, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en is dus niet vatbaar voor onmiddellijk cassatieberoep (1). (1) Cass. 11 maart 2008, AR P.07.1717.N, AC 2008, nr. 168.

- Artt. 135, § 2, en 420, eerste en tweede lid Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.1121.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.15](#)

AC nr. ...

- Vreemdelingen - Vrijheidsberoving - Controle door het onderzoeksgerecht - Beoordeling van de wettigheid van de opsluiting - Beslissing tot verlenging - Geen zelfstandige maatregel - Gevolg

Uit de artikelen artikel 29, tweede lid, en 71, eerste lid, Vreemdelingenwet volgt dat wanneer het onderzoeksgerecht kennis neemt van het beroep dat de vreemdeling krachtens artikel 71, eerste lid, Vreemdelingenwet heeft ingesteld tegen een vrijheidsberovende maatregel, op een ogenblik dat de geldigheidsduur van die maatregel is verstreken maar er een beslissing tot verlenging is genomen, het bij de beoordeling van de wettigheid van de opsluiting de regelmatigheid dient na te gaan van de beslissing tot verlenging; dergelijke beslissing tot verlenging van een vrijheidsberovende maatregel maakt evenwel geen nieuwe zelfstandige maatregel van vrijheidsberoving uit, zodat het onderzoeksgerecht in dat geval gehouden blijft ook de wettigheid van de verlengde maatregel na te gaan (1). (1) Cass. 6 januari 2010, AR P.09.1756.F, AC 2010, nr. 7.

- Artt. 29 en 71 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

7 juli 2021

P.21.0760.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210707.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Regeling van de rechtspleging - Kamer van inbeschuldigingstelling - Hoger beroep tegen de verwijzingsbeslissing van de raadkamer wegens het bestaan van voldoende bezwaren - Ontvankelijkheid - Aard van de beslissing - Gevolg

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat hoger beroep van een beklaagde tegen de beslissing van de raadkamer om hem niet de opschorting van de uitspraak van veroordeling te verlenen onontvankelijk verklaart omdat noch artikel 135 Wetboek van Strafvordering noch artikel 4, § 2, Probatielwet daartoe in een rechtsmiddel voorzien, is geen eindbeslissing in de zin van artikel 420, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en evenmin beslissingen vallend onder een van de uitzonderingsgevallen van artikel 420, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en is dus niet vatbaar voor onmiddellijk cassatieberoep (1). (1) Cass. 11 maart 2008, AR P.07.1717.N, AC 2008, nr. 168; P. HOET, Opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht, Brussel, Larcier, 2014, nr. 88.

- Art. 4, § 2 Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie
- Artt. 135 en 420, eerste en tweede lid Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.1121.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.15](#)

AC nr. ...

ONDERZOEKSRECHTER

- Centraliseren van meerdere gerechtelijke onderzoeken bij eenzelfde onderzoeksrechter - Onderzoekersrechtters binnen eenzelfde rechtbank - Centraliseren door een beschikking van de voorzitter - Wettigheid

Met het oog op een goede rechtsbedeling kan het wenselijk zijn meerdere gerechtelijke onderzoeken te centraliseren bij eenzelfde onderzoeksrechter; in zoverre deze onderzoeken worden gevoerd door meerdere onderzoekersrechtters binnen eenzelfde rechtbank van eerste aanleg wordt niet vereist dat dergelijke centralisatie enkel kan plaatsvinden door een beschikking van de raadkamer (1). (1) R. Declercq, *Onderzoeksgerechten*, APR, 1993, nr. 346; R. Verstraeten, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, nr. 800 en M-A Beernaert, H. D. Bosly, D. Vandermeersch, *Droit de la procédure pénale*, Brussel, La Chartre, 2021, p. 965.

- Artt. 61 en 127 Wetboek van Strafvordering

14 juli 2021

P.21.0905.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210714.VAK.5](#)

AC nr. ...

OPENBAAR MINISTERIE

- Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Strafvordering - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Bewijslast - Herhaling - Vaststelling van de staat van herhaling - Vormen - Artikel 29ter Wegverkeerswet - Beoordeling door de rechter

De rechter kan een toestand van herhaling maar aannemen als hij vaststelt dat de bestanddelen voor die herhaling en de daarvoor geldende voorwaarden verenigd zijn en het bewijs daarvoor dient te blijken uit de aan de rechter overgelegde en voor de partijen beschikbare stukken, waarbij het openbaar ministerie als vervolgende partij de bewijslast draagt voor het voldaan zijn aan de voorwaarden voor de toestand van herhaling; het voor het vaststellen van de toestand van herhaling vereiste bewijs van een vroegere veroordeling die kracht van gewijsde heeft, wordt in de regel geleverd door een door de griffier uitgereikt afschrift van de veroordelende beslissing of uittreksel met de vermelding dat die beslissing kracht van gewijsde heeft maar het bewijs van het bestaan van een vroegere veroordeling en van het kracht van gewijsde hebben van die beslissing kan door het openbaar ministerie ook met andere middelen worden geleverd waarbij de afwezigheid van betwisting door de beklagde op dit punt in aanmerking kan worden genomen en het aan de rechter staat te oordelen of het openbaar ministerie slaagt in zijn bewijslast.

- Art. 29ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

10 mei 2022

P.22.0193.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.6](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Strafvordering - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

OPLICHTING

- Constitutieve bestanddelen - Listige kunstgreep - Mededaderschap aan oplichting - Medewerking aan het misdrijf - Positieve handeling - Bewust en opzettelijk verzuim - Draagwijdte - Gevolg

Een mededader van het misdrijf oplichting moet niet zelf de constitutieve bestanddelen van dat misdrijf in zijn persoon verenigen en het volstaat dat hij een door artikel 66 Strafwetboek bepaalde vorm van medewerking aan het misdrijf verleent, kennis heeft van alle omstandigheden die van de feiten een bepaalde oplichting maken en het opzet heeft om zijn medewerking aan die oplichting te verlenen; die medewerking vereist in de regel een positieve handeling van de mededader en een dergelijke handeling kan bestaan in een bewust en opzettelijk verzuim om te handelen wanneer dit, wegens de ermee gepaard gaande omstandigheden, ondubbelzinnig een aansporing betekent tot het plegen van het misdrijf op een wijze bepaald bij artikel 66 Strafwetboek (1). (1) Cass. 18 februari 2020, AR P.19.1117.N, AC 2020, nr. 137 (misdrijf van weerspannigheid); Cass. 26 juni 2019, AR P.19.0344.F, AC 2019, nr. 402; A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 371-372, nr. 464.

- Artt. 66 en 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.27](#)

AC nr. ...

- Constitutieve bestanddelen - Listige kunstgreep - Mededaderschap aan oplichting - Medewerking aan het misdrijf - Positieve handeling - Bewust en opzettelijk verzuim - Draagwijdte - Gevolg

Een mededader van het misdrijf oplichting moet niet zelf de constitutieve bestanddelen van dat misdrijf in zijn persoon verenigen en het volstaat dat hij een door artikel 66 Strafwetboek bepaalde vorm van medewerking aan het misdrijf verleent, kennis heeft van alle omstandigheden die van de feiten een bepaalde oplichting maken en het opzet heeft om zijn medewerking aan die oplichting te verlenen; die medewerking vereist in de regel een positieve handeling van de mededader en een dergelijke handeling kan bestaan in een bewust en opzettelijk verzuim om te handelen wanneer dit, wegens de ermee gepaard gaande omstandigheden, ondubbelzinnig een aansporing betekent tot het plegen van het misdrijf op een wijze bepaald bij artikel 66 Strafwetboek (1). (1) Cass. 18 februari 2020, AR P.19.1117.N, AC 2020, nr. 137 (misdrijf van weerspannigheid); Cass. 26 juni 2019, AR P.19.0344.F, AC 2019, nr. 402; A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 371-372, nr. 464.

- Artt. 66 en 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.2](#)

AC nr. ...

- Constitutieve bestanddelen - Listige kunstgrepen - Begrip - Draagwijdte - Gevolg

Oplichting bestaat in het zich doen afgeven of leveren van een door artikel 496 Strafwetboek bedoelde zaak hetzij door gebruik te maken van valse namen of valse hoedanigheden hetzij door het aanwenden van listige kunstgrepen en dit met het oogmerk om zich een aan een ander toebehorende zaak toe te eigenen en listige kunstgrepen zijn misleidende middelen die bestaan in of gepaard gaan met uitwendige handelingen en die determinerend zijn voor de afgifte of de levering van de zaak en die aldus in de regel die afgifte of levering voorafgaan (1). (1) A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 366-370, nrs. 459-461.

- Art. 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.2](#)

AC nr. ...

- *Constitutieve bestanddelen - Listige kunstgrepen - Begrip - Draagwijdte - Gevolg*

Oplichting bestaat in het zich doen afgeven of leveren van een door artikel 496 Strafwetboek bedoelde zaak hetzij door gebruik te maken van valse namen of valse hoedanigheden hetzij door het aanwenden van listige kunstgrepen en dit met het oogmerk om zich een aan een ander toebehorende zaak toe te eigenen en listige kunstgrepen zijn misleidende middelen die bestaan in of gepaard gaan met uitwendige handelingen en die determinerend zijn voor de afgifte of de levering van de zaak en die aldus in de regel die afgifte of levering voorafgaan (1). (1) A. DE NAUW, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Kluwer, 2010, 6de uitgave, pp. 366-370, nrs. 459-461.

- Art. 496 Strafwetboek

28 juni 2022

P.22.0272.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.27](#)

AC nr. ...

POLITIE

- Wet Politieambt - Artikel 44, derde lid - Lenen van de sterke arm - Vaststelling door de politieambtenaar van een misdrijf - Draagwijdte - Grenzen - Gevolg

De politieambtenaar die bij het verlenen van de sterke arm aan een gerechtsdeurwaarder een misdrijf vaststelt, kan daarvan proces-verbaal opstellen of de nodige initiatieven nemen met het oog op de vaststelling van het misdrijf op heterdaad; de vaststelling van een misdrijf door een politieambtenaar ingevolge een handeling die zijn opdracht te buiten gaat is echter niet regelmatig en de rechter oordeelt aan de hand van de dossiergegevens onaantastbaar of de politieambtenaar al dan niet de handeling mocht stellen die aanleiding heeft gegeven tot de ontdekking van het misdrijf waarop de vervolging steunt, waarbij het Hof nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee onverenigbaar zijn of op grond daarvan niet kunnen worden aangenomen.

- Art. 44, derde lid Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

12 oktober 2021

P.21.1242.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.22](#)

AC nr. ...

- Wet Politieambt - Artikel 44, derde lid - Lenen van de sterke arm - Voorwaarden - Draagwijdte

De bepaling van artikel 44, derde lid, Wet Politieambt, houdt in dat de gevorderde politiedienst het nodige doet om de gerechtsdeurwaarder te beschermen tegen elke actuele of redelijk te verwachten aanslag op zijn fysieke integriteit, alsook om hem toe te laten zelf eventuele moeilijkheden en hinderpalen weg te nemen die de uitvoering van zijn opdracht belemmeren; die bepaling laat de gevorderde politiedienst daarentegen niet toe zelf deel te nemen aan de vaststellingen van de gerechtsdeurwaarder of handelingen te stellen die behoren tot de uitvoering van diens opdracht zodat die politiedienst bij het verlenen van de sterke arm aan de gerechtsdeurwaarder, deze enkel moet en mag in staat stellen zijn opdracht en de daartoe behorende taken uit te voeren (1). (1) G.L. BOURDOUX, D. LYBAERT en P. YERNAUX, "Gerechtsdeurwaarders en politiediensten: een samenwerking die op het terrein niet altijd eenvoudig is", Vigiles 1996/2, 17-30; C. ROMBOUX, "Vordering van politiediensten", Postal Memorialis 01/08/2021, pp. 42-47; Omzendbrief van 2 februari 1993 met betrekking tot de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, BS 20 maart 1993.

- Art. 44, derde lid Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

12 oktober 2021

P.21.1242.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.22](#)

AC nr. ...

RECHT VAN VERDEDIGING

STRAFZAKEN

Strafzaken - Recht op een eerlijk proces - Recht op bijstand van een raadsman - Afstand - Zwijgrecht - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het staat aan de rechter onaantastbaar te oordelen of een in verdenking gestelde vrijwillig en wel overwogen afstand heeft gedaan van het recht op bijstand van een raadsman; uit het enkele feit dat een in verdenking gestelde zich bij een verhoor heeft beroepen op zijn zwijgrecht, volgt niet dat hij niet vrijwillig en niet wel overwogen afstand heeft gedaan van zijn recht op bijstand van een raadsman.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Zwijgrecht - Vermoeden van onschuld - Draagwijdte

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklaagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Artikel 6.3.d, EVRM - Horen van een getuige à décharge op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening

der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Strafvordering - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, Beginselen van strafrechtspleging, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Artikel 6.3.d, EVRM - Horen van een getuige à décharge op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Artikel 6.3.d, EVRM - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijn - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Zwijgrecht - Vermoeden van onschuld - Draagwijdte

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklaagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijn - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige dit wil zeggen feitelijke of juridische gronden die de afwezigheid van de getuige op de rechtszitting kunnen verantwoorden; (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, waarbij onder doorslaggevend wordt verstaan bewijs dat dermate belangrijk is dat het aannemelijk is dat dit het resultaat van de zaak heeft bepaald; (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, waarbij dergelijke compenserende factoren onder meer kunnen bestaan in het voorliggen van bewijsmateriaal dat de inhoud van de tijdens het vooronderzoek afgelegde verklaringen ondersteunt of bevestigt, de gelegenheid die de beklaagde had om tijdens het vooronderzoek of ter rechtszitting de getuige te ondervragen of te doen ondervragen en de mogelijkheid voor de beklaagde om zijn standpunt kenbaar te maken over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de getuige of over interne strijdigheden in die verklaring of strijdigheid met verklaringen van andere getuigen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Artikel 6.3.d, EVRM - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling - Weigering - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolging in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf; uit de vermelde verdragsbepalingen volgt dan ook dat in de regel het tegen een beklaagde aangevoerde bewijs hem wordt voorgelegd tijdens een openbare rechtszitting, hij dit bewijs moet kunnen tegenspreken en hem in beginsel de gelegenheid moet worden gegeven een tijdens het vooronderzoek gehoorde persoon die een belastende verklaring heeft afgelegd, als getuige ter rechtszitting te ondervragen (1).

(1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

RECHTBANKEN

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Algemeen - Vreemde wet - Toepassing - Uitlegging - Rechter - Verplichting

Het buitenlands recht wordt toegepast volgens de uitlegging die hieraan in het buitenland wordt gegeven; het arrest miskent deze regel wanneer het de Luxemburgse wet niet toepast in de uitlegging die hieraan in Luxemburg wordt gegeven, maar in een andere uitlegging die het arrest overtuigender acht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2023, nr. 113.

- Art. 15, § 1, tweede lid Wet 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht

13 februari 2023

S.22.0078.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.4](#)

AC nr. ...

STRAFZAKEN

Strafzaken - Strafvordering - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Strafvordering - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

RECHTEN VAN DE MENS

INTERNATIONAAL VERDRAG BURGERRECHTEN EN POLITIEKE RECHTEN

International verdrag burgerrechten en politieke recht - Artikel 14 - Beginsel 'ne bis in idem' - Nieuwe Gemeentewet - Bevoegdheid van de burgemeester tot het nemen van maatregelen voor de veiligheid op openbare wegen - Bestuurlijke maatregel van inbeslagname van het voertuig naar aanleiding van een verkeersmisdrijf - Opleggen van een cursus als bestuurlijke maatregel voor de opheffing van het beslag op kosten van de overtreder - Teruggave van het voertuig na het volgen van een cursus en de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan - Aard van de maatregelen - Rechterlijke controle op de wettigheid van de bestuurlijke maatregelen - Ambtshalve controle door het Hof

De burgemeester kan op grond van de artikelen 133 en 135, § 2, 1°, Nieuwe Gemeentewet een tijdelijk bestuurlijk beslag bevelen op kosten van de betrokken bestuurder van een motorvoertuig dat een veilig en vlot verkeer op openbare wegen heeft verstoord of de veiligheid van voorbijgangers in gevaar heeft gebracht; deze wettelijke bepalingen laten evenwel niet toe dat de burgemeester bestraffend optreedt door de teruggave van het voertuig afhankelijk te maken van, eensdeels, het volgen op eigen kosten van een vorming, zelfs niet als die beoogt de betrokkene aan te zetten tot een verkeersveiliger gedrag, en, anderdeels, van de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan; een dergelijke bestuurlijke beslissing dient wegens het ontbreken van een afdoende wettelijke grondslag overeenkomstig artikel 159 Grondwet buiten toepassing te worden gelaten en zij kan dan ook geen grondslag bieden voor de toepassing van het non bis in idem-beginsel (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Artt. 133 en 135, § 2, 1° Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

International verdrag burgerrechten en politieke recht - Artikel 14 - Beginsel 'ne bis in idem' - Sanctie opgelegd ingevolge een bestuurlijke beslissing - Vervolging wegens dezelfde strafbare feiten voor de strafrechter - Opdracht van de strafrechter - Draagwijdte

Indien voor de strafrechter met verwijzing naar een bestuurlijke beslissing met het karakter van een straf in de zin van artikel 14.7 IVBPR en artikel 4.1 Zevende Aanvullend Protocol EVRM een non bis in idem-verweer wordt gevoerd, staat het aan de rechter te onderzoeken of die bestuurlijke beslissing wel wettig is; noch het gegeven dat tegen deze bestuurlijke beslissing geen rechtsmiddel werd ingesteld bij de administratieve rechter noch het gegeven dat de betrokkene de gevolgen van die bestuurlijke beslissing reeds heeft ondergaan, ontslaat de strafrechter van die verplichting (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Art. 4.1 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

- Art. 14.7 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

VERDRAG RECHTEN VAN DE MENS

Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.1 - Artikel 5.1.c - Arrestatie of gevangenhouding - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf; uit de vermelde verdragsbepalingen volgt dan ook dat in de regel het tegen een beklaagde aangevoerde bewijs hem wordt voorgelegd tijdens een openbare rechtszitting, hij dit bewijs moet kunnen tegenspreken en hem in beginsel de gelegenheid moet worden gegeven een tijdens het vooronderzoek gehoorde persoon die een belastende verklaring heeft afgelegd, als getuige ter rechtszitting te ondervragen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, *Riahi t. België*.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling

Of de rechter die zich over de gegrondheid van de strafvordering moet uitspreken verplicht is een persoon, die tijdens het vooronderzoek een voor een beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, te horen als getuige indien die beklaagde daarom verzoekt, moet worden beoordeeld in het licht van het door artikel 6.1. EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en het door artikel 6.3.d EVRM gewaarborgde recht om getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen; wezenlijk daarbij is of de tegen de beklaagde gevoerde strafvervolgning in haar geheel beschouwd eerlijk verloopt, wat niet uitsluit dat de rechter niet alleen rekening houdt met het recht van verdediging van die beklaagde, maar ook met de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de getuigen zelf; uit de vermelde verdragsbepalingen volgt dan ook dat in de regel het tegen een beklaagde aangevoerde bewijs hem wordt voorgelegd tijdens een openbare rechtszitting, hij dit bewijs moet kunnen tegenspreken en hem in beginsel de gelegenheid moet worden gegeven een tijdens het vooronderzoek gehoorde persoon die een belastende verklaring heeft afgelegd, als getuige ter rechtszitting te ondervragen (1).

(1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.4 - Voorziening bij de rechter - Rechtmatigheid van de detentie - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een onafhankelijk en onpartijdig gerecht - Beslissing van de rechter tot verdaging van de aanvang van de

pleidooien en bepaling van een datum voor een repliekconclusie van de beklaagde - Vaststelling van een bijkomende rechtsdag voor het aanbrengen van extra mondelinge elementen door de beklaagde - Aanhoren van de mondelinge vordering van het openbaar ministerie - Afwezigheid van debat over een langere conclusietermijn of een andere rechtsdag - Schorsing van de zitting - Verlaten van de zittingzaal - Draagwijdte - Gevolg

De rechter die bij een nieuwe beslissing alvorens recht te doen de aanvang van de pleidooien verdaagt naar een volgende rechtszitting, een datum bepaalt tot wanneer de beklaagde nog een schriftelijke repliekconclusie kan neerleggen en een bijkomende rechtsdag vastlegt waarop de beklaagde nog extra mondelinge elementen kan bijbrengen, neemt door het enkele feit dat hij de mondelinge vordering van het openbaar ministerie integraal aanhoort en daarvan nota's neemt, geen houding aan waaruit enige vooringenomenheid ten nadele van de beklaagde blijkt of die een objectief gerechtvaardigde vrees voor een gebrek aan onpartijdigheid verantwoordt maar eerbiedigt in tegendeel het recht van verdediging van alle partijen; noch het feit dat de beklaagde een langere conclusietermijn of een latere rechtsdag had gewenst voor het formuleren van zijn repliek of dat de rechter zijn beslissing niet laat voorafgaan door een debat over de specifieke wensen van de beklaagde inzake de duur van de conclusietermijn of de datum voor de bijkomende rechtszitting, noch de omstandigheid dat de rechter na zijn beslissing te hebben kenbaar gemaakt en de orde van de pleidooien te hebben toegelicht de rechtszitting schorst en de zittingzaal verlaat, laten toe hieruit enig gebrek aan onpartijdigheid af te leiden.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Voorwaarden - Ernstige redenen - Sanitaire crisis

Wanneer de rechters van oordeel zijn dat de door de getuigen afgelegde verklaringen kennelijk niet doorslaggevend waren om de beklaagde schuldig te verklaren aan de hem ten laste gelegde feiten en zij tevens de compenserende factoren vermelden voor het niet ondervragen van die getuigen, kunnen zij onder meer de sanitaire crisis aanwijzen als ernstige reden om de getuigen niet ter rechtszitting te horen die zij vermelden en verantwoorden zij aldus de beslissing naar recht, zonder dat zij ambtshalve dienden te zoeken naar alternatieven om het ondervragingsrecht te waarborgen.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.3 - Voorleiding voor een rechter - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Voorwaarden - Ernstige redenen - Sanitaire crisis - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering

Wanneer de rechters van oordeel zijn dat de door de getuigen afgelegde verklaringen kennelijk niet doorslaggevend waren om de beklaagde schuldig te verklaren aan de hem ten laste gelegde feiten en zij tevens de compenserende factoren vermelden voor het niet ondervragen van die getuigen, kunnen zij onder meer de sanitaire crisis aanwijzen als ernstige reden om de getuigen niet ter rechtszitting te horen die zij vermelden en verantwoordt zij aldus de beslissing naar recht, zonder dat zij ambtshalve dienden te zoeken naar alternatieven om het ondervragingsrecht te waarborgen.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige dit wil zeggen feitelijke of juridische gronden die de afwezigheid van de getuige op de rechtszitting kunnen verantwoorden; (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, waarbij onder doorslaggevend wordt verstaan bewijs dat dermate belangrijk is dat het aannemelijk is dat dit het resultaat van de zaak heeft bepaald; (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, waarbij dergelijke compenserende factoren onder meer kunnen bestaan in het voorliggen van bewijsmateriaal dat de inhoud van de tijdens het vooronderzoek afgelegde verklaringen ondersteunt of bevestigt, de gelegenheid die de beklaagde had om tijdens het vooronderzoek of ter rechtszitting de getuige te ondervragen of te doen ondervragen en de mogelijkheid voor de beklaagde om zijn standpunt kenbaar te maken over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de getuige of over interne strijdigheden in die verklaring of strijdigheid met verklaringen van andere getuigen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Getuigen - Rechter ten gronde - Niet horen van een getuige op de rechtszitting - Impact op een eerlijk proces - Beoordeling

In de regel zal de rechter de impact op het eerlijk proces van het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een belastende verklaring heeft afgelegd, beoordelen aan de hand van drie criteria, gehanteerd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en in die volgorde, of (i) er ernstige redenen zijn voor het niet-horen van de getuige dit wil zeggen feitelijke of juridische gronden die de afwezigheid van de getuige op de rechtszitting kunnen verantwoorden; (ii) de belastende verklaring het enige of doorslaggevende element is waarop de schuldigverklaring steunt, waarbij onder doorslaggevend wordt verstaan bewijs dat dermate belangrijk is dat het aannemelijk is dat dit het resultaat van de zaak heeft bepaald; (iii) er voor het niet-kunnen ondervragen van de getuige voldoende compenserende factoren zijn met inbegrip van sterke procedurele waarborgen, waarbij dergelijke compenserende factoren onder meer kunnen bestaan in het voorliggen van bewijsmateriaal dat de inhoud van de tijdens het vooronderzoek afgelegde verklaringen ondersteunt of bevestigt, de gelegenheid die de beklaagde had om tijdens het vooronderzoek of ter rechtszitting de getuige te ondervragen of te doen ondervragen en de mogelijkheid voor de beklaagde om zijn standpunt kenbaar te maken over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de getuige of over interne strijdigheden in die verklaring of strijdigheid met verklaringen van andere getuigen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces -
Zwijgrecht - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter***

Het staat aan de rechter onaantastbaar te oordelen of een inverdenkinggestelde vrijwillig en wel overwogen afstand heeft gedaan van het recht op bijstand van een raadsman; uit het enkele feit dat een inverdenkinggestelde zich bij een verhoor heeft beroepen op zijn zwijgrecht, volgt niet dat hij niet vrijwillig en niet wel overwogen afstand heeft gedaan van zijn recht op bijstand van een raadsman.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces -
Inverdenkinggestelde die zich bij het politioneel verhoor beroepen heeft op zijn
zwijgrecht - Verhoor door de onderzoeksrechter - Draagwijdte - Gevolg***

Uit geen enkele bepaling of algemeen rechtsbeginsel volgt voor de onderzoeksrechter de verplichting om, indien een inverdenkinggestelde zich bij een voorafgaand politioneel verhoor op zijn zwijgrecht heeft beroepen en hij dit niet langer doet voor de onderzoeksrechter, de inverdenkinggestelde opnieuw dezelfde vragen te stellen (1). (1) Cass. 3 mei 2022, AR P.22.0537.N, AC 2022, nr. 311.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Recht op een eerlijk proces -

Vermoeden van onschuld - Bewijsgaring - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twifelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Getuigen - Rechter ten gronde - Verplichting tot het horen van een getuige op de rechtszitting - Beoordeling - Weigering - Impact op een eerlijk proces - Vermelding van concrete omstandigheden - Draagwijdte - Gevolg

Het staat aan de rechter om onaantastbaar te oordelen of het niet-horen op de rechtszitting van een getuige die tijdens het vooronderzoek een voor de beklaagde belastende verklaring heeft afgelegd, diens recht op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd miskent waarbij de rechter zijn beslissing moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en het Hof enkel nagaat of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee niet verenigbaar zijn (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0252.N, AC 2021, nr. 443; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0486.N, AC 2020, nr. 508; Cass. 21 november 2017, AR P.17.0410.N, AC 2017, nr. 662; Cass. 30 mei 2017, AR P.17.0322.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 2 mei 2017, AR P.17.0290.N, AC 2017, nr. 303; Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER; EHRM 14 juni 2016, Riahi t. België.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0921.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Allerlei - Zevende Aanvullend Protocol EVRM - Beginsel 'ne bis in idem' - Sanctie opgelegd ingevolge een bestuurlijke beslissing - Vervolgung wegens dezelfde strafbare feiten voor de strafrechter - Opdracht van de strafrechter - Draagwijdte

Indien voor de strafrechter met verwijzing naar een bestuurlijke beslissing met het karakter van een straf in de zin van artikel 14.7 IVBPR en artikel 4.1 Zevende Aanvullend Protocol EVRM een non bis in idem-verweer wordt gevoerd, staat het aan de rechter te onderzoeken of die bestuurlijke beslissing wel wettig is; noch het gegeven dat tegen deze bestuurlijke beslissing geen rechtsmiddel werd ingesteld bij de administratieve rechter noch het gegeven dat de betrokkene de gevolgen van die bestuurlijke beslissing reeds heeft ondergaan, ontslaat de strafrechter van die verplichting (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Art. 4.1 Protocol nr. 7 bij het Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

- Art. 14.7 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een onafhankelijk en onpartijdig gerecht - Beslissing van de rechter tot verdaging van de aanvang van de pleidooien en bepaling van een datum voor een repliekconclusie van de beklagde - Vaststelling van een bijkomende rechtsdag voor het aanbrengen van extra mondelinge elementen door de beklagde - Aanhoren van de mondelinge vordering van het openbaar ministerie - Afwezigheid van debat over een langere conclusietermijn of een andere rechtsdag - Schorsing van de zitting - Verlaten van de zittingzaal - Draagwijdte - Gevolg

De rechter die bij een nieuwe beslissing alvorens recht te doen de aanvang van de pleidooien verdaagt naar een volgende rechtszitting, een datum bepaalt tot wanneer de beklagde nog een schriftelijke repliekconclusie kan neerleggen en een bijkomende rechtsdag vastlegt waarop de beklagde nog extra mondelinge elementen kan bijbrengen, neemt door het enkele feit dat hij de mondelinge vordering van het openbaar ministerie integraal aanhoort en daarvan nota's neemt, geen houding aan waaruit enige vooringenomenheid ten nadele van de beklagde blijkt of die een objectief gerechtvaardigde vrees voor een gebrek aan onpartijdigheid verantwoordt maar eerbiedigt in tegendeel het recht van verdediging van alle partijen; noch het feit dat de beklagde een langere conclusietermijn of een latere rechtsdag had gewenst voor het formuleren van zijn repliek of dat de rechter zijn beslissing niet laat voorafgaan door een debat over de specifieke wensen van de beklagde inzake de duur van de conclusietermijn of de datum voor de bijkomende rechtszitting, noch de omstandigheid dat de rechter na zijn beslissing te hebben kenbaar gemaakt en de orde van de pleidooien te hebben toegelicht de rechtszitting schorst en de zittingzaal verlaat, laten toe hieruit enig gebrek aan onpartijdigheid af te leiden.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling door de rechter - Weigering - Motivering - Criteria

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Onderzoek binnen een redelijke termijn - Overschrijding van de redelijke termijn - Sanctie - Strafvermindering

De rechter die een overschrijding van de redelijke termijn vaststelt, dient een reële en meetbare strafvermindering toe te passen op alle of een of meerdere van de straffen die hij zou hebben opgelegd indien er geen overschrijding van de redelijke termijn was; de rechter moet de reële aard van de strafvermindering enkel betrekken op de straffen die hij zelf oplegt en zou hebben opgelegd en niet vereist is dat hij ook rekening houdt met de mate waarin bepaalde straffen overeenkomstig administratieve richtlijnen in de regel moeten worden uitgevoerd (1). (1) Cass. 8 juni 2016, AR P.16.0236.F, AC 2016, nr. 384 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 21ter Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

10 mei 2022

P.22.0100.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.8](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.1 - Geesteszieke - Aangepaste instelling - Criteria

De omstandigheid dat volgens artikel 5.1.e EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, op de Belgische Staat de verplichting rust om een geïnterneerde binnen een redelijke termijn een passende behandeling te verstrekken, belet niet dat de kamer voor de bescherming van de maatschappij bij de beoordeling van het verder beheer van de internering en het zoeken naar een instelling die een in overeenstemming met de geestesziekte passende behandeling kan verstrekken, rekening kan houden met de houding van de betrokkene tijdens de hem in het verleden verstrekte behandelingen, zoals de weigering mee te werken met therapieën en agressief gedrag tegenover behandelend personeel en medegeïnterneerden.

- Art. 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

23 augustus 2022

P.22.1020.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220823.VAK.1](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.c - Recht op een eerlijk proces - Recht op bijstand van een raadsman - Afstand - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het staat aan de rechter onaantastbaar te oordelen of een inverdenkinggestelde vrijwillig en wel overwogen afstand heeft gedaan van het recht op bijstand van een raadsman; uit het enkele feit dat een inverdenkinggestelde zich bij een verhoor heeft beroepen op zijn zwijgrecht, volgt niet dat hij niet vrijwillig en niet wel overwogen afstand heeft gedaan van zijn recht op bijstand van een raadsman.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Recht op een eerlijk proces - Vermoeden van onschuld - Zwijgrecht - Draagwijdte

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklaagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Recht op een eerlijk proces - Vermoeden van onschuld - Zwijgrecht - Draagwijdte

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklaagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden,

ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces -
Zwijgrecht - Draagwijdte***

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces -
Zwijgrecht - Draagwijdte***

Noch het vermoeden van onschuld noch het zwijgrecht, dat het recht inhoudt zichzelf niet gedwongen te incrimineren, verhinderen de rechter om de schuldigverklaring van een beklagde mede te steunen op zijn gebrek aan reactie op een door een andere partij uitgebrachte beschuldiging (1). (1) Zie over het zwijgrecht: Cass. 1 september 2021, AR P.21.1078.F, AC 2021, nr. 508 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 4 februari 2020, AR P.19.1086.N, AC 2020, nr. 102 met concl. van advocaat-generaal B. DE SMET.

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.4 - Voorlopige hechtenis - Inzage van
het dossier - Voeging van stukken van een ander dossier - Inzagerecht van het
andere dossier***

Uit de loutere voeging van bepaalde stukken uit een ander strafdossier bij een lastens een inverdenkinggestelde gevoerd gerechtelijk onderzoek, volgt niet dat de inverdenkinggestelde in het kader van de beoordeling van de handhaving van zijn voorlopige hechtenis daardoor automatisch recht van toegang verkrijgt tot dit ander strafdossier; het staat aan de inverdenkinggestelde aannemelijk te maken dat zijn recht van verdediging in het kader van de beoordeling van zijn voorlopige hechtenis vereist dat hem die toegang wordt verstrekt en aan het onderzoeksgerecht om daarover te oordelen.

- Artt. 21, § 2, en 22, vierde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

30 augustus 2022

P.22.1149.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.4](#)

AC nr. ...

***Verdrag rechten van de mens - Art. 3 - Bevel tot aanhouding dat de hechtenis van de
inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de***

verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die hem benadelen - Toezicht - Eerste verschijning - Rechtzetting - Bevoegdheden van de onderzoeksgerechten - Draagwijdte

Wanneer blijkt dat het bevel tot aanhouding de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die deze inverdenkinggestelde benadelen, zijn de onderzoeksgerechten bevoegd om, bij de eerste verschijning en op voorwaarde dat ze daarom werden verzocht op basis van gegevens eigen aan de toestand van de aangehoudene, de rechtzetting van het bevel tot aanhouding te bevelen door de voortzetting van de voorlopige hechtenis in een andere inrichting op te leggen (1). (1) Zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, I, Die Keure, Brugge, 9de uitg., 2021, 1099, dat verwijst naar Brussel (KI) 17 april 2012, JT 2012, 370, JLMB 2012, 1052. Het OM verwees op zijn beurt naar Cass. 26 juli 2022, AR P.22.0967.F (onuitg.), dat vermeldt: "In haar conclusie oordeelde de eiseres dat 'haar in artikel 3 EVRM vastgelegde recht' thans werd geschonden. Tot staving van deze overweging haalde zij echter alleen een persartikel aan 'waarin de detentievoorwaarden in de gevangenis van Bergen, die momenteel bij de vrouwen kampt met een overbevolking van 170%, aan de kaak worden gesteld'. Aangezien deze vermelding niet berust op een feitelijk gegeven van de zaak, mist ze de vereiste nauwkeurigheid om een middel te vormen. Omdat het enkel en alleen een bewering is, dienden de appelrechters hierop niet te antwoorden. In zoverre kan het middel niet worden aangenomen". Het OM leidde hieruit af dat, in de voorliggende zaak, het middel dat kritiek uitoefent op overtollige redenen – aangezien deze ingaan op iets wat slechts een bewering is en waarop de kamer van inbeschuldigingstelling niet hoefde te antwoorden, niet ontvankelijk is. Het heeft dus niet de vraag gesteld hoe het verzoek tot overplaatsing zich verhoudt tot de wet- "Dupont", de basiswet van het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden van 12 januari 2005, waarvan artikel 18 bepaalt dat: "onverminderd andersluidende wettelijke bepalingen over de plaatsing of overplaatsing van gedetineerden wordt beslist door ambtenaren van de penitentiaire administratie die daartoe door de directeur-generaal worden aangewezen" en dat tegen deze beslissing "bezwaar kan worden ingediend, zoals bepaald in titel VIII, hoofdstuk III". Moet, ten slotte, uit de beslissing van het Hof a contrario worden afgeleid dat, na de eerste verschijning, de onderzoeksgerechten niet meer bevoegd zijn om de overplaatsing van de inverdenkinggestelde naar een ander huis van arrest te bevelen? (MNB).

- Artt. 21 en 30 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 3 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

11 januari 2023

P.23.0002.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.9](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Bewijsgeving - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling door de rechter - Weigering - Motivering - Criteria

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Berechting binnen een redelijke termijn - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling door de rechter - Weigering - Motivering - Criteria

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Recht op een eerlijk proces - Vermoeden van onschuld - Europees aanhoudingsbevel - Tenuitvoerlegging in België - Beoordeling - Bevoegde rechter

Het vermoeden van onschuld, zoals gewaarborgd door artikel 6.2 EVRM, heeft betrekking op de rechter die kennis moet nemen van een strafrechtelijke beschuldiging, dit is de rechter die uitspraak moet doen over de strafrechtelijke vervolging.

- Art. 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.1229.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.19](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Toegang tot de rechter - Hoger beroep - Internering - Geïnterneerde die van zijn vrijheid is beroofd - Hoger beroep ingesteld in de gevangenis - Grievenformulier - Vervallenverklaring van het hoger beroep - Kennisgeving aan de geïnterneerde appellant - Draagwijdte - Gevolg

Uit artikel 6.1. EVRM en het door die bepaling gewaarborgde recht van toegang tot de rechter volgt evenwel dat indien de appellant een persoon is tegen wie een interneringsmaatregel wordt gevorderd die dus overeenkomstig artikel 81, § 1, eerste lid, Interneringswet moet worden bijgestaan of vertegenwoordigd door een advocaat, en die appellant bovendien van zijn vrijheid is beroofd, de vervallenverklaring van het hoger beroep wegens het niet-indienen van een grievenformulier enkel kan worden uitgesproken als vaststaat dat de appellant door de directeur van de gevangenis of zijn gemachtigde bij of ter gelegenheid van het instellen van het hoger beroep werd ingelicht over de verplichting tijdig een grievenformulier in te dienen dan wel op enig andere wijze ter zake werd ingelicht dan wel op dat ogenblik de bijstand genoot van een advocaat van wie mag worden aangenomen dat hij de appellant betreffende die formaliteit zal hebben geïnformeerd (1). (1) Cass. 20 oktober 2020, AR P.19.1255.N, AC 2020, nr. 645; Cass. 8 september 2020, AR P.20.0630.N, AC 2020, nr. 509.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Toegang tot de rechter - Hoger beroep - Beklaagde bijgestaan door een advocaat in eerste aanleg - Kennisgeving door de overheid van de vormvereisten van het hoger beroep - Grievenformulier - Draagwijdte

Uit artikel 6.1 EVRM en het door die bepaling gewaarborgde recht van toegang tot de rechter volgt voor de overheid in de regel niet de verplichting om een beklagde die tijdens de procedure in eerste aanleg werd bijgestaan door een raadsman en die kennis heeft gekregen van de beroepen beslissing, alle vormvereisten voor het hoger beroep tegen die beslissing ter kennis te brengen en dat geldt ook voor de op straffe van verval van het hoger beroep voorgeschreven verplichting om tijdig nauwkeurig bepaalde grieven in te dienen (1). (1) Cass. 8 september 2020, AR P.20.0630.N, AC 2020, nr. 509; Cass. 4 juni 2019, AR P.19.0237.N, AC 2019, nr. 347; Cass. 30 mei 2018, AR P.18.0232.F, AC 2018, nr. 344.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden,

ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Toegang tot de rechter - Voorwaarden - Verantwoording - Hoger beroep - Grievenformulier - Draagwijdte

Het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht van toegang tot de rechter, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, belet de lidstaten niet het instellen van rechtsmiddelen afhankelijk te maken van voorwaarden, voor zover die voorwaarden een wettig doel dienen en er een redelijke verantwoording bestaat tussen de opgelegde voorwaarden en het nagestreefde doel maar die voorwaarden mogen niet ertoe leiden dat het recht op het instellen van het rechtsmiddel in de kern wordt aangetast; met de verplichting voor de appelland op straffe van verval van het hoger beroep de grieven tegen de beroepen beslissing kenbaar te maken, beoogt de wetgever een doelmatiger behandeling van de strafzaken in hoger beroep, het vermijden van nutteloze werklast en kosten door het niet langer voorleggen van niet-betwiste beslissingen aan het appelgerecht en ten slotte de tegenpartijen en het appelgerecht in de gelegenheid te stellen te bepalen van welke beslissingen de appelland de hervorming wenst; die verplichting, alsook de duidelijk in artikel 204 Wetboek van Strafvordering bepaalde verplichting om binnen de appeltermijn de grieven schriftelijk in te dienen zodat snel zekerheid bestaat over de draagwijdte van het hoger beroep, dienen een wettig doel, respecteren een redelijke verhouding tussen de opgelegde beperkingen en het nagestreefde doel en tasten het recht op hoger beroep in de kern niet aan (1). (1) Zie Hof van Cassatie van België, Jaarverslag 2017, pp. 81-91 over de problematiek van het grievenformulier.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.0937.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.10](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Conclusietermijnen - Verstriken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstriken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbijge procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Conclusietermijnen - Verstrijken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.2 - Recht op een eerlijk proces - Vermoeden van onschuld - Bewijsgaring - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Bewijsgaring - Onpartijdigheid van een deskundige - Draagwijdte

Het eerlijke karakter van het proces kan in het gedrang komen wanneer de bewijsgaring in haar geheel is geschied in omstandigheden die doen twijfelen aan de betrouwbaarheid van het verkregen bewijs omdat er twijfel bestaat over de onpartijdigheid van een gerechtsdeskundige wiens bevindingen van doorslaggevend belang zijn voor de beoordeling van de schuld of onschuld van de beklaagde, maar de vrees voor een partijdige bewijsgaring moet objectief zijn gerechtvaardigd waarvoor niet vereist is dat het bewijs wordt geleverd dat de gerechtsdeskundige effectief partijdig heeft gehandeld, maar de rechter wel moet vaststellen dat er objectieve redenen voorhanden zijn die bij de partijen de gewettigde vrees doen ontstaan dat dit het geval is geweest; uit het gegeven dat een gerechtsdeskundige in zijn eerste verslag een standpunt heeft ingenomen over de schuld van de beklaagde dat in latere verslagen niet wordt herhaald, volgt niet steeds dat die deskundige partijdig is bij de uitvoering van de hem toevertrouwde opdracht zodat de rechter al zijn verdere verslagen buiten beschouwing dient te laten en de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van de feiten die hij vaststelt (1). (1) Cass. 30 oktober 2018, AR P. 18.0516.N, RW 2018-19/36, 1420 met noot B. DE SMET, "De onpartijdigheid van de gerechtsdeskundige in strafzaken".

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Berechting binnen een redelijke termijn - Conclusietermijnen - Verstriken van de conclusietermijnen - Mondeling requisitoir van het openbaar ministerie - Recht van de andere partijen om te repliceren - Draagwijdte - Beoordeling door de rechter

Het openbaar ministerie dat uitsluitend mondeling vordert na de hem verleende conclusietermijn te hebben laten verstrijken, kan de andere partijen in het strafproces verrassen door in zijn vordering, met kennis van de reeds neergelegde schriftelijke conclusies van die partijen, redelijkerwijze door de andere partijen niet te verwachten argumenten aan te voeren met een mogelijke gewichtige impact op de uitkomst van de zaak; de rechter bepaalt in de regel onaantastbaar of en in welke mate de gezegden van het openbaar ministerie in zijn vordering vereisen dat de andere partijen daarop kunnen repliceren met navolgende conclusies of op navolgende rechtszittingen en de rechter houdt daarbij rekening met alle dienstige gegevens, waaronder het belang van de zaak voor de partijen, het voorbije procesverloop, het vereiste om de zaak binnen een redelijke termijn af te handelen, het gevaar voor rechtsmisbruik en het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces van alle partijen.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling door de rechter - Weigering - Motivering - Criteria

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen, waarbij het aan de beklaagde toekomt aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding en het aan de rechter staat om daarover te oordelen, waarbij hij erover dient te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht; de rechter moet zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst en die onder meer betrekking kunnen hebben op de feitelijke of juridische onmogelijkheid om de getuigen te horen, de relatie die de getuige had of heeft met de bij het strafproces betrokken partijen, de betrouwbaarheid van de door de getuige af te leggen verklaring rekening houdend met die relatie, zijn persoonlijkheid of het tijdsverloop sinds de feiten of het beschikbaar zijn van een geschreven verklaring van de persoon die de beklaagde als getuige wenst te horen, waarin die een eerdere verklaring herroept of nuanceert maar de rechter is niet ertoe gehouden bij de afwijzing van het verzoek tot het horen onder eed op de rechtszitting van getuigen à décharge de voormelde criteria betreffende het horen van getuigen à charge te betrekken (1). (1) Cass. 26 februari 2019, AR P.18.1028.N, AC 2019, nr. 117.

- Artt. 6.1 en 6.3.d Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE)

- Vermoeden van onschuld - Europees aanhoudingsbevel - Tenuitvoerlegging in België - Beoordeling - Bevoegde rechter

Het vermoeden van onschuld, zoals gewaarborgd door artikel 6.2 EVRM, heeft betrekking op de rechter die kennis moet nemen van een strafrechtelijke beschuldiging, dit is de rechter die uitspraak moet doen over de strafrechtelijke vervolging.

- Art. 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

12 oktober 2021

P.21.1229.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.19](#)

AC nr. ...

- Recht van verdediging - Voorlopige hechtenis - Inzage van het dossier - Voeging van stukken van een ander dossier - Inzagerecht van het andere dossier

Uit de loutere voeging van bepaalde stukken uit een ander strafdossier bij een lastens een inverdenkinggestelde gevoerd gerechtelijk onderzoek, volgt niet dat de inverdenkinggestelde in het kader van de beoordeling van de handhaving van zijn voorlopige hechtenis daardoor automatisch recht van toegang verkrijgt tot dit ander strafdossier; het staat aan de inverdenkinggestelde aannemelijk te maken dat zijn recht van verdediging in het kader van de beoordeling van zijn voorlopige hechtenis vereist dat hem die toegang wordt verstrekt en aan het onderzoeksgerecht om daarover te oordelen.

- Artt. 21, § 2, en 22, vierde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

30 augustus 2022

P.22.1149.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.4](#)

AC nr. ...

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN

GEEN CONCLUSIE

Geen conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Keuze voor straf en maat - Overschrijden van de toegelaten snelheid met meer dan 40 km/uur - Verval van het recht tot sturen van meer dan 8 dagen - Redenen

Uit de samenlezing van de artikelen 195, tweede en zevende lid, Wetboek van Strafvordering en 29, §3, derde en vierde lid, Wegverkeerswet volgt dat de correctionele rechtbank die oordeelt in hoger beroep over een snelheidsovertreding waarbij de toegelaten maximumsnelheid is overschreden met meer dan 40 km/u de beslissing tot het opleggen van een rijverbod enkel nauwkeurig moet motiveren indien een rijverbod van meer dan het minimum van acht dagen wordt uitgesproken (1). (1) Cass. 26 juni 2018, AR P.18.0347.N, AC 2018, nr. 414, ECLI:BE:CASS:2018:ARR.20180626.6.

- Art. 29, § 3, derde en vierde lid Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

- Art. 195, tweede en zevende lid Wetboek van Strafvordering

25 mei 2021

P.21.0180.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.4](#)

AC nr. ...

Geen conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Onderzoeksgerecht - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

SLAGEN EN VERWONDINGEN - DODEN

OPZETTELIJK TOEBRENGEN VAN VERWONDINGEN EN OPZETTELIJK DODEN

Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden - Vrijspraak van het opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen - Cassatieberoep van de burgerlijke partij - Middel dat schending aanvoert van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek - Faalt naar recht

Aangezien de bestanddelen van het misdrijf opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen onder de artikelen 392 en 398 en volgende van het Strafwetboek vallen, faalt het middel van de burgerlijke partij die cassatieberoep instelt tegen een beslissing tot vrijspraak van dat misdrijf naar recht, in zoverre het de schending van artikel 1382 Oud Burgerlijk Wetboek aanvoert.

- Art. 1382 Oud Burgerlijk Wetboek
- Artt. 392 en 398 Strafwetboek

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden - Poging tot moord - Voorbedachten rade - Voorwaarden

Een misdrijf wordt gepleegd met voorbedachten rade wanneer de dader, in een voldoende stabiele gemoedsgesteltenis en op een overwogen en geplande wijze, besluit tot het plegen van een misdrijf en er een voldoende tijdsverloop is tussen het besluit en de uitvoering ervan opdat de dader op zijn besluit zou kunnen terugkomen (1); de gegevens die aantonen dat de dader op een overwogen en geplande wijze het besluit heeft genomen tot het plegen van het misdrijf, kunnen ook aantonen dat de dader dit besluit in een voldoende stabiele gemoedsgesteltenis heeft genomen. (1) Cass. 10 juni 2009, AR P.09.0425.F, AC 2009, nr. 391, met concl. van advocaat-generaal VANDERMEERSCH op datum in Pas.. Zie ook A. DE NAUW en F. DERUYCK, "Inleiding tot het bijzonder strafrecht", Die Keure, 2020, 266-267; J. DE HERDT, "Fysiek interpersoonlijk geweld", Intersentia, 2014, 464-465; P. ARNOU, "Voorbedachten rade", Comm. Sr. 1990, 36-43.

- Artt. 51, 52, 392, 393 en 394 Strafwetboek

25 mei 2021

P.21.0326.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.7](#)

AC nr. ...

STEDENBOUW

HERSTEL VAN PLAATS IN DE VORIGE STAAT. BETALING VAN EEN MEERWAARDE

Herstel van plaats in de vorige toestand - Betaling van een meerwaarde - Misdrijf - Dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren - Aard - Cassatieberoep door veroordeelde - Betekening aan de dagende partij en aan het openbaar ministerie - Verzuim - Invloed op de ontvankelijkheid van het cassatieberoep

De dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is een accessorium van het herstel van de plaats in de vorige staat, wat een burgerrechtelijke maatregel is, ook al maakt hij deel uit van de strafvordering; wie cassatieberoep instelt tegen de beslissing die hem veroordeelt tot betaling van een dwangsom om het herstel van de plaats in de vorige staat te verzekeren, is in het door de gemachtigde ambtenaar ingeleide geding geen strafrechtelijk vervolgte partij in de zin van artikel 427, eerste lid, Wetboek van Strafvordering; wanneer het openbaar ministerie zitting heeft gehouden als partij in het geding dat voor de feitenrechters betrekking had op de betaling van een dwangsom, moet de gedaagde zijn cassatieberoep doen betekenen aan elke partij waartegen het is gericht, dus niet enkel tegen de partij die hem dagvaardt tot de betaling van de dwangsom, maar ook tegen het openbaar ministerie dat zitting houdt in het geding waarin die vordering aanhangig is gemaakt; een dergelijk niet aan het openbaar ministerie betekend cassatieberoep is niet ontvankelijk (1). (1) Zie Cass. 20 april 2022, AR P.21.1022.F, AC 2022, nr. 272, met concl. "in hoofdzaak" OM, op datum in Pas.; Cass. 22 maart 2016, AR P.15.1665.N, AC 2016, nr. 203; Cass. 13 oktober 2015, AR P.15.0305.N, AC 2015, nr. 598; Cass. 25 mei 2010, AR P.09.1761.N, AC 2010, nr. 364; D. VANDERMEERSCH en M. NOLET DE BRAUWERE, "De rechtspraak van het Hof van Cassatie naar aanleiding van de hervorming van de cassatieprocedure in strafzaken", Hof van Cassatie van België – Jaarverslag 2016, Larcier, Brussel, 2017, p. 166-216.

- Art. 427, eerste lid Wetboek van Strafvordering

11 januari 2023

P.21.0744.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.1](#)

AC nr. ...

STRAF

ALGEMEEN. STRAF EN MAATREGEL. WETTIGHEID

Algemeen - Straf en maatregel - Wettigheid - Algemeen - Redelijke termijn - Overschrijding - Sanctie - Strafvermindering

De rechter die een overschrijding van de redelijke termijn vaststelt, dient een reële en meetbare strafvermindering toe te passen op alle of een of meerdere van de straffen die hij zou hebben opgelegd indien er geen overschrijding van de redelijke termijn was; de rechter moet de reële aard van de strafvermindering enkel betrekken op de straffen die hij zelf oplegt en zou hebben opgelegd en niet vereist is dat hij ook rekening houdt met de mate waarin bepaalde straffen overeenkomstig administratieve richtlijnen in de regel moeten worden uitgevoerd (1). (1) Cass. 8 juni 2016, AR P.16.0236.F, AC 2016, nr. 384 met concl. van advocaat-generaal D. VANDERMEERSCH op datum in Pas.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 21ter Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

10 mei 2022

P.22.0100.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.8](#)

AC nr. ...

Algemeen - Straf en maatregel - Wettigheid - Straftoemeting - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - ECRIS-opvraging - Onderzoek naar de juistheid van de opvraging - Draagwijdte - Gevolg

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210622.2N.5](#)

AC nr. ...

Algemeen - Straf en maatregel - Wettigheid - Straftoemeting - Artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek - Wijze waarop rekening wordt gehouden met de in andere staten door strafgerichten uitgesproken veroordelingen - ECRIS-opvraging - Onderzoek naar de juistheid van de opvraging - Draagwijdte - Gevolg

De wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie heeft het Kaderbesluit 2008/675/JBZ van de Raad van 24 juli 2008 betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met veroordelingen in andere lidstaten van de Europese Unie omgezet in het Belgische recht en heeft een artikel 99bis, eerste lid, ingevoerd in het Strafwetboek en met het Kaderbesluit 2009/315/JBZ van 26 februari 2009 van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het Kaderbesluit 2009/316/JBZ van 6 april 2009 betreffende de oprichting van het Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) werd het Europees Strafregisterinformatiesysteem (Ecris) gecreëerd voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten; uit artikel 99bis, eerste lid, Strafwetboek, samen gelezen met de voormelde Kaderbesluiten, volgt niet dat een Belgische strafrechter die bij de straftoemeting rekening houdt met Nederlandse veroordelingen die blijken uit een Ecris-bevraging, uitdrukkelijk moet vaststellen dat die veroordelingen overeenkomstig het Nederlandse recht in aanmerking mogen worden genomen bij de straftoemeting en hij is daartoe enkel verplicht indien de beklaagde daarover een verweer heeft gevoerd; bij afwezigheid van een dergelijk verweer volgt uit het louter in aanmerking nemen door de Belgische strafrechter van de Nederlandse veroordelingen bij de straftoemeting dat hij van oordeel is dat die veroordelingen ook in Nederland bij de straftoemeting in aanmerking hadden mogen worden genomen (1). (1) Wet van 25 april 2014 houdende diverse bepalingen betreffende Justitie, BS 14 mei 2014, Parl. St. Kamer, 2013-2014, DOC 53 3149/001; zie ook GwH 16 januari 2020, arrest 8/2020, T. Strafr., 2020/6 en noot S. BERNEMAN, "(Totale of gedeeltelijke) opslorping in Europees verband: never ending story van een moeizame Europese integratie"; P. HOET, "Veroordelingen uit een andere EU-lidstaat in Belgische strafrechtelijke procedures"; Het kaderbesluit 200/675/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 24 juli 2008, RW 2010-11, afl. 26, 1074-1085.

- Art. 99bis, eerste lid Strafwetboek

29 juni 2021

P.21.0328.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210629.2N.17](#)

AC nr. ...

ANDERE STRAFFEN

Andere Straffen - Ontzetting - Verval van het recht tot sturen - Overschrijden van de toegelaten snelheid met meer dan 40 km/uur - Verval van het recht tot sturen van meer dan 8 dagen - Redenen

Uit de samenlezing van de artikelen 195, tweede en zevende lid, Wetboek van Strafvordering en 29, §3, derde en vierde lid, Wegverkeerswet volgt dat de correctionele rechtbank die oordeelt in hoger beroep over een snelheidsovertreding waarbij de toegelaten maximumsnelheid is overschreden met meer dan 40 km/u de beslissing tot het opleggen van een rijverbod enkel nauwkeurig moet motiveren indien een rijverbod van meer dan het minimum van acht dagen wordt uitgesproken (1). (1) Cass. 26 juni 2018, AR P.18.0347.N, AC 2018, nr. 414, ECLI:BE:CASS:2018:ARR.20180626.6.

- Art. 29, § 3 Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

- Art. 195, tweede en zevende lid Wetboek van Strafvordering

25 mei 2021

P.21.0180.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.4](#)

AC nr. ...

SAMENLOOP

Samenloop - Algemeen - Artikel 60 Strafwetboek - Overschrijding van de maximum op te leggen straf - Werkstraffen - Onwettigheid - Vernietiging - Vervangende straf - Omvang

Het vonnis waarbij nagelaten wordt de werkstraffen opgelegd voor de misdrijven waartussen samenloop is als bedoeld in artikel 60 Strafwetboek, te herleiden tot 300 werkuren schendt artikel 60 Strafwetboek; het niet-herleiden van de bij het vonnis opgelegde werkstraffen overeenkomstig artikel 60 Strafwetboek tot 300 uren tast de beslissing betreffende het opleggen van de werkstrafvervangende geldboeten niet aan gezien die werkstrafvervangende geldboeten zelf niet strijdig zijn met artikel 60 Strafwetboek of door een andere onwettigheid zijn aangetast (1). (1) Contra Cass. 20 januari 2021, AR P.20.1251.F, AC 2021, nr. 42, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210120.2F.12, met concl. van advocaat-generaal Vandermeersch, op datum in Pas.

- Art. 60 Strafwetboek

1 juni 2021

P.21.0411.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210601.2N.19](#)

AC nr. ...

STRAFUITVOERING

- Strafvuiveringsrechter of strafvuiveringsrechtbank die zich onbevoegd verklaart - Artt. 660 tot 662 Gerechdelijk Wetboek (verplichting om de zaak naar de bevoegde rechter te verwijzen) - (Niet) van toepassing

De artikelen 660 tot 662 Gerechdelijk Wetboek zijn niet van toepassing in strafzaken en zijn inzonderheid niet van toepassing op de rechtspleging voor de strafvuiveringsgerechten (1). (1) Zie R. DECLERCQ, Beginselen van strafrechtspleging, 2010, nr. 1483 i.f., p. 658, dat verwijst naar Cass. 17 oktober 1985, AR F.680.F, AC 1985-86, nr.104 (dat weliswaar betrekking heeft op de fiscale procedure van het aan de directeur van de belastingen gerichte bezwaar en niet op strafzaken); wat betreft de controle van de bevoegdheid door het strafgerecht, zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, La Charte, Brugge, 9de uitg., 2021, dl. I, p. 1300 e.v.. Tot staving van die oplossing wees het OM op het volgende: - een strafgerecht kan de zaak enkel bij een ander strafgerecht aanhangig maken wanneer dit is bepaald in de wet (zoals bijvoorbeeld in de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering inzake de regeling van de rechtspleging door de onderzoeksgerechten of nog in artikel 23, vierde lid, Taalwet Gerechtszaken); - indien de correctionele rechtbank aldus vaststelt dat ze kennisgenomen heeft van niet-correctionaliseerbare misdaden, kan ze de zaak niet verwijzen naar het hof van assisen (terwijl diezelfde correctionele rechtbank, wanneer ze vaststelt dat de bij haar aanhangig gemaakte feiten tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, bevoegd blijft krachtens artikel 192 Wetboek van Strafvordering); - in strafzaken vereist de aanhangigmaking van de zaak bij het bevoegde gerecht na een beslissing van onbevoegdverklaring hetzij een nieuwe dagvaarding hetzij, in geval van strijdigheid tussen twee beslissingen inzake de bevoegdheid, een regeling van het rechtsgebied overeenkomstig de artikelen 525 tot 540 Wetboek van Strafvordering.(M.N.B.)

- Artt. 660, 661 en 662 Gerechdelijk Wetboek

11 januari 2023

P.22.1670.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.5](#)

AC nr. ...

- Wet Strafvuivering - Artikel 64, 3° - Herroeping van een strafvuiveringsmodaliteit - Niet-naleving van een opgelegde bijzondere voorwaarde - Gedeeltelijke niet-naleving - Draagwijdte - Gevolg

Wet Strafvuivering bepaalt dat het openbaar ministerie de zaak met het oog op herroeping van de toegekende strafvuiveringsmodaliteit bij de strafvuiveringsrechtbank aanhangig kan maken wanneer de opgelegde bijzondere voorwaarden niet worden nageleefd; uit die bepaling volgt dat elke niet-naleving van een bijzondere voorwaarde, met inbegrip van een gedeeltelijke niet-naleving, de herroeping van de toegekende strafvuiveringsmodaliteit kan verantwoorden (1). (1) Cass. 28 juni 2022, AR P.22.0829.N, Pas. 2022, n° 473ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.23.

- Art. 64, 3° Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafvuiveringsmodaliteiten

2 augustus 2022

P.22.0976.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.1](#)

AC nr. ...

- Voorlopige invrijheidstelling - Medische redenen - Strafvuiveringsmodaliteit - Bepalen datum nieuw verzoek

De door artikel 57 Wet Strafvuering aan de strafvueringsrechtbank opgelegde verplichting om bij de afwijzing van een strafvueringsmodaliteit in het vonnis een datum te bepalen waarop de veroordeelde een nieuw verzoek kan indienen, is niet van toepassing op de strafvueringsrechter die een bij toepassing van artikel 74 Wet Strafvuering neergelegd verzoek tot voorlopige invrijheidstelling om medische redenen afwijst (1). (1) Het openbaar ministerie concludeerde dat de grondslag hiertoe gelegen is in de aard van de invrijheidstelling om medische redenen. Immers, de gezondheidstoestand van een gedetineerde kan evolueren, zelfs op korte termijn. Waardoor er in functie van deze evolutie een nieuw, niet tijdsgebonden, verzoek kan worden ingediend.

- Artt. 57 en 75 Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafvueringsmodaliteiten

30 augustus 2022

P.22.1088.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.2](#)

AC nr. ...

VERDOVENDE MIDDELEN [ZIE: 163/01 GENEESKUNDE]

- Inbreuken op de drugwet in vereniging - Gerechtelijk onderzoek - Omvang - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Draagwijdte - Gevolg

Tot het gerechtelijk onderzoek naar feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugwet in vereniging behoort ook het onderzoek naar de daarmee verband houdende financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk door die misdrijven werden gegenereerd en dit ongeacht of het gerechtelijk onderzoek ook betrekking heeft op feiten van witwassen.

- Artt. 42, 3°, 324bis en 505 Strafwetboek

- Art. 2bis, § 3 Wet 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende mid

- Art. 61 Wetboek van Strafvordering

9 augustus 2022

P.22.1043.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3](#)

AC nr. ...

VERENIGING VAN MISDADIGERS

- Criminele organisatie - Gerechtig onderzoek - Omvang - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Draagwijdte - Gevolg

Tot het gerechtelijk onderzoek naar feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugwet in vereniging behoort ook het onderzoek naar de daarmee verband houdende financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk door die misdrijven werden gegenereerd en dit ongeacht of het gerechtelijk onderzoek ook betrekking heeft op feiten van witwassen.

- Artt. 42, 3°, 324bis en 505 Strafwetboek

- Art. 2bis, § 3 Wet 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende mid

- Art. 61 Wetboek van Strafvordering

9 augustus 2022

P.22.1043.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3](#)

AC nr. ...

- Artikelen 322 tot en met 324 Strafwetboek - Constitutieve bestanddelen - Plegen van misdaden en wanbedrijven - Draagwijdte

Uit de artikelen 322 tot en met 324 Strafwetboek blijkt dat het toepassingsgebied van die bepalingen niet beperkt is tot enkel misdaden en wanbedrijven omschreven in het Strafwetboek, maar zich ook uitstrekt tot dergelijke misdrijven omschreven in bijzondere strafwetten (1). (1) J. DE HERDT, "Bendevorming", Comm. Straf., p. 7; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Wolters Kluwer, Mechelen, 2020, p. 151, nr. 171.

- Artt. 322, 323 en 324 Strafwetboek

12 oktober 2021

P.21.0718.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.8](#)

AC nr. ...

- Artikelen 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek - Voortdurend misdrijf - Lokalisering van het misdrijf - Draagwijdte

Het in de artikelen 322, 323, tweede lid en 324 Strafwetboek bedoelde misdrijf is een voortdurend misdrijf, dat bestaat zolang de dader bewust deel van de vereniging blijft uitmaken, zodat die dader strafbaar is op elke plaats waar en op elk moment waarop hij door enige handeling bijdraagt aan het doel van de vereniging en bijgevolg aan het maatschappelijk gevaar dat ervan uitgaat; daaruit volgt dat het feit van de vereniging niet enkel te lokaliseren is op de plaats van het inrichten ervan of het toetreden ertoe, maar zich uitstrekt tot elke plaats waar een dader activiteiten, zowel legale als illegale, ontplooit die kaderen in de geplande misdrijven van de vereniging, zodat wanneer een dader dergelijke activiteiten ontplooit in België, hij onder de Belgische strafwet valt en de Belgische strafrechter bevoegd is (1). (1) J. DE HERDT, "Bendevorming", Comm. Straf., pp. 1-13; A. DE NAUW en F. DERUYCK, Inleiding tot het bijzonder strafrecht, Wolters Kluwer, Mechelen, 2020, pp. 47-51.

- Artt. 322, 323, tweede lid, en 324 Strafwetboek

12 oktober 2021

P.21.0718.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.8](#)

AC nr. ...

VEROORDELING MET UITSTEL EN OPSCHORTING VAN DE VER

GEWONE OPSCHORTING

Gewone opschorting - Onderzoeksgerechten - Regeling van de rechtspleging - Kamer van inbeschuldigingstelling - Hoger beroep tegen de beslissing van de raadkamer tot weigering van de opschorting van de uitspraak - Ontvankelijkheid - Aard van de beslissing - Gevolg

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat hoger beroep van een beklaagde tegen de beslissing van de raadkamer om hem niet de opschorting van de uitspraak van veroordeling te verlenen onontvankelijk verklaart omdat noch artikel 135 Wetboek van Strafvordering noch artikel 4, § 2, Probatielwet daartoe in een rechtsmiddel voorzien, is geen eindbeslissing in de zin van artikel 420, eerste lid, Wetboek van Strafvordering en evenmin beslissingen vallend onder een van de uitzonderingsgevallen van artikel 420, tweede lid, Wetboek van Strafvordering en is dus niet vatbaar voor onmiddellijk cassatieberoep (1). (1) Cass. 11 maart 2008, AR P.07.1717.N, AC 2008, nr. 168; P. HOET, Opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht, Brussel, Larcier, 2014, nr. 88.

- Art. 4, § 2 Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie
- Artt. 135 en 420, eerste en tweede lid Wetboek van Strafvordering

12 oktober 2021

P.21.1121.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.15](#)

AC nr. ...

VERWIJZING VAN EEN RECHTBANK NAAR EEN ANDERE

STRAFZAKEN

Strafzaken - Gewettigde verdenking - Rechtscollege - Afdeling van een rechtscollege - Ontvankelijkheid

Uit de loutere omstandigheid dat een magistraat van een bepaalde afdeling van een rechtbank en de conciërge van het gerechtsgebouw van diezelfde afdeling als slachtoffer en benadeelde persoon betrokken zijn in een strafzaak, kan als zodanig niet worden afgeleid dat er bij de partijen of bij derden een gewettigde verdenking kan ontstaan over het vermogen van alle rechters van die rechtbank, met inbegrip van de rechters die werkzaam zijn in andere afdelingen ervan, om op een onafhankelijke en onpartijdige wijze over die strafzaak uitspraak te doen.

- Art. 542, tweede lid Wetboek van Strafvordering

30 augustus 2022

P.22.0939.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Gewettigde verdenking - Rechtscollege - Ontvankelijkheid

Het verzoek tot verwijzing van de zaak van een rechtscollege naar een ander rechtscollege wegens gewettigde verdenking is slechts ontvankelijk als de verdenking kan worden aangenomen ten aanzien van alle magistraten van het betrokken rechtscollege.

- Art. 542, tweede lid Wetboek van Strafvordering

30 augustus 2022

P.22.0939.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.1](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Gewettigde verdenking

Er is sprake van gewettigde verdenking in de zin van artikel 542, tweede lid, Wetboek van Strafvordering wanneer de aangevoerde feiten bij partijen of derden een gewettigde verdenking kunnen doen ontstaan over het vermogen van de betrokken magistraten om op een onafhankelijke en onpartijdige wijze uitspraak te doen; het Hof moet daarbij onderzoeken of de verdenkingen die een partij op dat vlak meent te kunnen koesteren, objectief gezien verantwoord zijn; daarbij moet worden aangenomen dat tot bewijs van het tegendeel rechters worden vermoed onpartijdig, onafhankelijk en onbevangen te oordelen.

- Art. 542, tweede lid Wetboek van Strafvordering

30 augustus 2022

P.22.0939.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.1](#)

AC nr. ...

VERZEKERING

ALLERLEI

Allerlei - Bestreden beslissing gewezen bij verstek inzake de beklaagde en op tegenspraak inzake de vrijwillig tussengekomen partij - Veroordeling van de vrijwillig tussengekomen partij - Cassatieberoep ingesteld door de burgerlijke partij tegen de beslissing met betrekking tot de beklaagde vóór het verstrijken van zijn gewone verzetstermijn - Voorbarigheid - Draagwijdte van de onontvankelijkheid

Wanneer de bestreden beslissing van veroordeling is gewezen bij verstek ten aanzien van de beklaagde en op tegenspraak ten aanzien van de vrijwillig tussenkomende partij, als verzekeraar van de beklaagde, en de vrijwillig tussenkomende partij alleen is veroordeeld tot vergoeding van de schade in zoverre de beklaagde die heeft veroorzaakt, is de bestreden beslissing in de mate dat het uitspraak doet over de tegen de vrijwillig tussenkomende partij ingestelde burgerlijke rechtsvordering geen eindbeslissing waartegen onmiddellijk cassatieberoep openstaat, aangezien de beklaagde nog verzet kan aantekenen en daardoor geheel of gedeeltelijk kan worden ontslagen van de veroordeling, met als gevolg dat de vrijwillig tussenkomende partij, wier lot onlosmakelijk is verbonden met dat van de beklaagde, in dezelfde mate van die veroordeling wordt ontslagen; de cassatieberoepen van de burgerlijke partij ingesteld vóór het verstrijken van de gewone verzetstermijn van de beklaagde zijn mitsdien, in die mate, voorbarig en bijgevolg niet ontvankelijk (1). (1) Zie a contrario Cass. 14 mai 2008, AR P.08.0157.F, AC 2008, nr. 293 (impliciet) en Cass. 24 juni 1992, AR 9712, AC 1992, nr. 560: wanneer een arrest de beklaagde bij verstek heeft veroordeeld en op tegenspraak heeft bevolen dat diens vrijwillig tussengekomen verzekeraar buiten het geding zou worden gesteld, kan de burgerlijke partij zich onmiddellijk tegen laatstgenoemde beslissing in cassatie voorzien, ook al is de gewone verzetstermijn waarover de beklaagde beschikt nog niet verstreken; R. DECLERCQ, o.c., nr. 304.

- Artt. 420 en 424 Wetboek van Strafvordering

28 juli 2022

P.22.0814.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ORD.20220728.BSAV.7](#)

AC nr. ...

VONNISSEN EN ARRESTEN

BURGERLIJKE ZAKEN

Burgerlijke zaken - Algemeen - Onttrekking van de zaak aan de rechter - Toepassingsgebied

Het verbod voor de rechter om opnieuw uitspraak te doen wanneer hij eenmaal zijn beslissing heeft genomen over een geschilpunt, is enkel van toepassing op de beslissingen die de rechter uitspreekt in het kader van dezelfde procedure en houdt bijgevolg geen verband met de tegen het bestreden arrest aangevoerde grief, die het verwijt opnieuw uitspraak te doen over een geschilpunt dat definitief was beslecht door een beslissing die in het kader van een andere procedure was uitgesproken (1). (1) Cass. 8 juni 2018, AR C.18.0010.F, AC 2008, nr. 369.

- Art. 19 Gerechtelijk Wetboek

2 februari 2023

C.22.0220.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230202.1F.1](#)

AC nr. ...

STRAFZAKEN

Strafzaken - Strafvordering - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Allerlei - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Strafvordering - Neerlegging van stukken tijdens het beraad - Verzoek tot heropening der debatten - Afwijzing - Draagwijdte

De rechter die oordeelt dat tijdens het beraad overgelegde stukken niet nuttig zijn voor zijn oordeelsvorming en het debat aldus niet moet worden heropend, hoeft niet uitdrukkelijk vast te stellen dat die stukken uit de rechtspleging worden geweerd en geeft met dat oordeel te kennen dat met die stukken geen rekening wordt gehouden (1). (1) Cass. 20 januari 1999, AR P.98.0408.F, AC 1999, nr. 31; zie R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 2014, 6de editie, p. 712, nr. 1680, die aanstipt dat de stukken ook materialiter in het dossier blijven; vgl. Cass. 20 februari 2001, AR P.00.1444.F, AC 2001, nr. 92 waar werd gecasseerd omdat het arrest niet vermeldde, al dan niet uitdrukkelijk, dat er met die stukken geen rekening werd gehouden.

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...

Strafzaken - Allerlei - Schriftelijke conclusie - Conclusietermijnen - Verplichting - Draagwijdte

Een partij in een strafprocedure, met inbegrip van het openbaar ministerie, is niet verplicht haar verweer of standpunt te verwoorden in een schriftelijke conclusie, ook niet wanneer haar daartoe de gelegenheid is geboden bij een beslissing alvorens recht te doen op grond van artikel 152, § 1, Wetboek van Strafvordering; het feit dat een partij geen gebruik heeft gemaakt van die gelegenheid, belet haar niet om haar verweer te voeren of haar standpunt kenbaar te maken in een louter mondelinge uiteenzetting ter rechtszitting en onder voorbehoud van het behoorlijke verloop van de rechtszitting staat het niet aan de rechter om dat recht van een partij te beknotten of te negeren (1). (1) Cass. 14 november 2017, AR P.16.0973.N, AC 2017, nr. 638 met concl. van advocaat-generaal L. DECREUS.

- Art. 152, § 1 Wetboek van Strafvordering

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

VOORLOPIGE HECHTENIS

BEVEL TOT AANHOUING

Bevel tot aanhouding - Hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die hem benadelen - Toezicht - Eerste verschijning - Rechtzetting - Bevoegdheden van de onderzoeksgerechten - Draagwijde

Wanneer blijkt dat het bevel tot aanhouding de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die deze inverdenkinggestelde benadelen, zijn de onderzoeksgerechten bevoegd om, bij de eerste verschijning en op voorwaarde dat ze daarom werden verzocht op basis van gegevens eigen aan de toestand van de aangehoudene, de rechtzetting van het bevel tot aanhouding te bevelen door de voortzetting van de voorlopige hechtenis in een andere inrichting op te leggen (1). (1) Zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, I, Die Keure, Brugge, 9de uitg., 2021, 1099, dat verwijst naar Brussel (KI) 17 april 2012, JT 2012, 370, JLMB 2012, 1052. Het OM verwees op zijn beurt naar Cass. 26 juli 2022, AR P.22.0967.F (onuitg.), dat vermeldt: "In haar conclusie oordeelde de eiseres dat 'haar in artikel 3 EVRM vastgelegde recht' thans werd geschonden. Tot staving van deze overweging haalde zij echter alleen een persartikel aan 'waarin de detentievoorwaarden in de gevangenis van Bergen, die momenteel bij de vrouwen kampt met een overbevolking van 170%, aan de kaak worden gesteld'. Aangezien deze vermelding niet berust op een feitelijk gegeven van de zaak, mist ze de vereiste nauwkeurigheid om een middel te vormen. Omdat het enkel en alleen een bewering is, dienden de appelrechters hierop niet te antwoorden. In zoverre kan het middel niet worden aangenomen". Het OM leidde hieruit af dat, in de voorliggende zaak, het middel dat kritiek uitoefent op overtollige redenen – aangezien deze ingaan op iets wat slechts een bewering is en waarop de kamer van inbeschuldigingstelling niet hoefde te antwoorden, niet ontvankelijk is. Het heeft dus niet de vraag gesteld hoe het verzoek tot overplaatsing zich verhoudt tot de wet- "Dupont", de basiswet van het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden van 12 januari 2005, waarvan artikel 18 bepaalt dat: "onverminderd andersluidende wettelijke bepalingen over de plaatsing of overplaatsing van gedetineerden wordt beslist door ambtenaren van de penitentiaire administratie die daartoe door de directeur-generaal worden aangewezen" en dat tegen deze beslissing "bezwaar kan worden ingediend, zoals bepaald in titel VIII, hoofdstuk III". Moet, ten slotte, uit de beslissing van het Hof a contrario worden afgeleid dat, na de eerste verschijning, de onderzoeksgerechten niet meer bevoegd zijn om de overplaatsing van de inverdenkinggestelde naar een ander huis van arrest te bevelen? (MNB).

- Artt. 21 en 30 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 3 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

11 januari 2023

P.23.0002.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.9](#)

AC nr. ...

Bevel tot aanhouding - Verhoor door de onderzoeksrechter - Inverdenkinggestelde die zich bij het politieel verhoor beroepen heeft op zijn zwijgrecht - Draagwijde - Gevolg

Uit geen enkele bepaling of algemeen rechtsbeginsel volgt voor de onderzoeksrechter de verplichting om, indien een inverdenkinggestelde zich bij een voorafgaand politieel verhoor op zijn zwijgrecht heeft beroepen en hij dit niet langer doet voor de onderzoeksrechter, de inverdenkinggestelde opnieuw dezelfde vragen te stellen (1). (1) Cass. 3 mei 2022, AR P.22.0537.N, AC 2022, nr. 311.

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

Bevel tot aanhouding - Verhoor door de onderzoeksrechter - Draagwijdte - Gevolg

Het in het artikel 16, § 2, eerste lid, Voorlopige Hechteniswet bedoelde verhoor heeft tot doel de onderzoeksrechter in te lichten over het standpunt van de inverdenkinggestelde betreffende de hem verweten feiten zodat zijn recht van verdediging is gewaarborgd; de wetgever heeft niet nader bepaald hoe de door artikel 16, § 2, eerste lid, Voorlopige Hechteniswet bedoelde ondervraging moet verlopen en noch uit de tekst van deze bepaling noch uit de wetsgeschiedenis ervan volgt dat dit verhoor het karakter moet aannemen van een geleide ondervraging, zodat het niet is vereist dat de onderzoeksrechter vragen stelt betreffende elk detail van de aan de inverdenkinggestelde verweten feiten of specifieke vragen stelt betreffende alle telastleggingen maar het noodzakelijk is maar volstaat dat de inverdenkinggestelde de gelegenheid krijgt om zijn opmerkingen te formuleren betreffende de hem verweten feiten en aldus zijn recht van verdediging kan uitoefenen (1). (1) Cass. 3 mei 2022, AR P.22.0537.N, AC 2022, nr. 311; Cass. 26 maart 2019, AR P.19.0265.N, AC 2019, nr. 185.

- Art. 16, § 2, eerste lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

9 augustus 2022

P.22.1036.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.2](#)

AC nr. ...

HANDHAVING***Handhaving - Verschijning van de inverdenkinggestelde - Kamer van inbeschuldigingstelling - Persoonlijke aanwezigheid van de beklaagde op de rechtszitting - Verplaatsing van het onderzoeksgerecht naar de gevangenis - Draagwijdte - Gevolg***

Wanneer uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan niet blijkt dat voor de kamer van inbeschuldigingstelling aangevoerd werd dat de beklaagde persoonlijk wenste aanwezig te zijn op de rechtszitting of dat de kamer van inbeschuldigingstelling zich diende te verplaatsen naar de gevangenis, kan deze voorgehouden schending van artikel 23, 2°, Voorlopige Hechteniswet niet voor het eerst voor het Hof aangevoerd worden.

- Art. 23, 2° Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

9 augustus 2022

P.22.1050.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.7](#)

AC nr. ...

Handhaving - Gevaar voor collusie of wegmaking van bewijsmateriaal - Feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugswet in vereniging - Onderzoek naar de ermee verband houdende financiële relaties en transacties en bestemming van de gelden - Draagwijdte - Gevolg

De redenen dat het gevaar voor collusie en het gevaar voor het wegmaken van bewijsmateriaal blijven bestaan, gelet op het verder onderzoek naar de financiële relaties en transacties en de bestemming van de gelden die mogelijk werden gegenereerd door de ten laste gelegde feiten, hebben geen betrekking op de feiten van witwassen waarvoor de eiser niet werd overgeleverd, maar wel op de feiten van lidmaatschap aan een criminele organisatie en inbreuken op de drugwet in vereniging.

- Art. 37 Wet 19 december 2003 betreffende het Europees aanhoudingsbevel

- Artt. 23, 4°, en 30, § 3 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

9 augustus 2022

P.22.1043.N

ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220809.VAK.3

AC nr. ...

Handhaving - Eerste verschijning - Bevel tot aanhouding dat de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die hem benadelen - Rechtzetting - Bevoegdheden van de onderzoeksgerechten - Draagwijdte

Wanneer blijkt dat het bevel tot aanhouding de hechtenis van de inverdenkinggestelde in een huis van arrest beveelt waar de verblijfsomstandigheden een onmenselijke of vernederende behandeling vormen die deze inverdenkinggestelde benadelen, zijn de onderzoeksgerechten bevoegd om, bij de eerste verschijning en op voorwaarde dat ze daarom werden verzocht op basis van gegevens eigen aan de toestand van de aangehoudene, de rechtzetting van het bevel tot aanhouding te bevelen door de voortzetting van de voorlopige hechtenis in een andere inrichting op te leggen (1). (1) Zie M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, I, Die Keure, Brugge, 9de uitg., 2021, 1099, dat verwijst naar Brussel (KI) 17 april 2012, JT 2012, 370, JLMB 2012, 1052. Het OM verwees op zijn beurt naar Cass. 26 juli 2022, AR P.22.0967.F (onuitg.), dat vermeldt: "In haar conclusie oordeelde de eiseres dat 'haar in artikel 3 EVRM vastgelegde recht' thans werd geschonden. Tot staving van deze overweging haalde zij echter alleen een persartikel aan 'waarin de detentievoorwaarden in de gevangenis van Bergen, die momenteel bij de vrouwen kampt met een overbevolking van 170%, aan de kaak worden gesteld'. Aangezien deze vermelding niet berust op een feitelijk gegeven van de zaak, mist ze de vereiste nauwkeurigheid om een middel te vormen. Omdat het enkel en alleen een bewering is, dienden de appelrechters hierop niet te antwoorden. In zoverre kan het middel niet worden aangenomen". Het OM leidde hieruit af dat, in de voorliggende zaak, het middel dat kritiek uitoefent op overtollige redenen – aangezien deze ingaan op iets wat slechts een bewering is en waarop de kamer van inbeschuldigingstelling niet hoefde te antwoorden, niet ontvankelijk is. Het heeft dus niet de vraag gesteld hoe het verzoek tot overplaatsing zich verhoudt tot de wet- "Dupont", de basiswet van het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden van 12 januari 2005, waarvan artikel 18 bepaalt dat: "onverminderd andersluidende wettelijke bepalingen over de plaatsing of overplaatsing van gedetineerden wordt beslist door ambtenaren van de penitentiaire administratie die daartoe door de directeur-generaal worden aangewezen" en dat tegen deze beslissing "bezwaar kan worden ingediend, zoals bepaald in titel VIII, hoofdstuk III". Moet, ten slotte, uit de beslissing van het Hof a contrario worden afgeleid dat, na de eerste verschijning, de onderzoeksgerechten niet meer bevoegd zijn om de overplaatsing van de inverdenkinggestelde naar een ander huis van arrest te bevelen? (MNB).

- Artt. 21 en 30 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 3 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

11 januari 2023

P.23.0002.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.9](#)

AC nr. ...

Handhaving - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

INZAGE VAN HET DOSSIER

Inzage van het dossier - Voeging stukken uit een ander dossier - Inzagerecht van het andere dossier

Uit de loutere voeging van bepaalde stukken uit een ander strafdossier bij een lastens een inverdenkinggestelde gevoerd gerechtelijk onderzoek, volgt niet dat de inverdenkinggestelde in het kader van de beoordeling van de handhaving van zijn voorlopige hechtenis daardoor automatisch recht van toegang verkrijgt tot dit ander strafdossier; het staat aan de inverdenkinggestelde aannemelijk te maken dat zijn recht van verdediging in het kader van de beoordeling van zijn voorlopige hechtenis vereist dat hem die toegang wordt verstrekt en aan het onderzoeksgerecht om daarover te oordelen.

- Artt. 21, § 2, en 22, vierde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

30 augustus 2022

P.22.1149.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220830.VAK.4](#)

AC nr. ...

ONMIDDELLIJKE AANHOUDING

Onmiddellijke aanhouding - Beslissing in eerste aanleg waartegen hoger beroep openstaat - Bevel tot onmiddellijke aanhouding - Cassatieberoep enkel gericht tegen het bevel tot onmiddellijke aanhouding - Ontvankelijkheid

Niet-ontvankelijk is het cassatieberoep dat enkel is gericht tegen een bevel tot onmiddellijke aanhouding bevolen na een veroordeling in een in eerste aanleg gewezen vonnis waartegen de wet een hoger beroep toelaat.

- Art. 33, § 2, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis
- Art. 416 Wetboek van Strafvordering

25 mei 2021

P.21.0628.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.14](#)

AC nr. ...

VERLENGING VAN DE TERMIJNEN

Verlenging van de termijnen - Periodieke controle door het onderzoeksgerecht - Verzoek tot uitstel - Gepland confrontatieverhoor - Weigering - Motivering

Noch uit artikel 5 EVRM, noch uit de bepalingen van de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, Voorlopige Hechteniswet, noch uit artikel 32 Voorlopige Hechteniswet dat erin voorziet dat de in de artikelen 21, § 1, 22, 30, § 3, en 31, § 3, bepaalde termijnen worden geschorst tijdens de duur van een uitstel op verzoek van de verdachte of van zijn raadsman, noch uit het algemeen rechtsbeginsel houdende eerbiediging van het recht van verdediging, kan worden afgeleid dat een verdachte recht heeft op een uitstel van de periodieke controle door het onderzoeksgerecht indien hij meent dat de uitvoering van in het vooruitzicht gestelde onderzoekshandelingen de beslissing over de handhaving kan beïnvloeden; het onderzoeksgerecht oordeelt onaantastbaar of wordt ingegaan op een verzoek om uitstel van behandeling van de periodieke beoordeling van de handhaving van de voorlopige hechtenis dat wordt ingegeven door een in het vooruitzicht gestelde uitvoering van een onderzoekshandeling, waarvan het resultaat noodzakelijkerwijze nog niet is gekend en voor het verwerpen van een dergelijk verzoek geldt geen bijzondere motiveringsplicht.

- Artt. 5.3 en 5.4 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Artt. 21, § 1, 22, 30, § 3, 31, § 3, en 32 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

2 augustus 2022

P.22.1002.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220802.VAK.2](#)

AC nr. ...

VREEMDE WET

- Toepassing - Uitlegging - Rechter - Verplichting

Het buitenlands recht wordt toegepast volgens de uitlegging die hieraan in het buitenland wordt gegeven; het arrest miskent deze regel wanneer het de Luxemburgse wet niet toepast in de uitlegging die hieraan in Luxemburg wordt gegeven, maar in een andere uitlegging die het arrest overtuigender acht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2023, nr. 113.

- Art. 15, § 1, tweede lid Wet 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht

13 februari 2023

S.22.0078.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.4](#)

AC nr. ...

VREEMDELINGEN

- Vrijheidsberoving - Controle door het onderzoeksgerecht - Beoordeling van de wettigheid van de opsluiting - Beslissing tot verlenging - Geen zelfstandige maatregel - Gevolg

Uit de artikelen artikel 29, tweede lid, en 71, eerste lid, Vreemdelingenwet volgt dat wanneer het onderzoeksgerecht kennis neemt van het beroep dat de vreemdeling krachtens artikel 71, eerste lid, Vreemdelingenwet heeft ingesteld tegen een vrijheidsberovende maatregel, op een ogenblik dat de geldigheidsduur van die maatregel is verstreken maar er een beslissing tot verlenging is genomen, het bij de beoordeling van de wettigheid van de opsluiting de regelmatigheid dient na te gaan van de beslissing tot verlenging; dergelijke beslissing tot verlenging van een vrijheidsberovende maatregel maakt evenwel geen nieuwe zelfstandige maatregel van vrijheidsberoving uit, zodat het onderzoeksgerecht in dat geval gehouden blijft ook de wettigheid van de verlengde maatregel na te gaan (1). (1) Cass. 6 januari 2010, AR P.09.1756.F, AC 2010, nr. 7.

- Artt. 29 en 71 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

7 juli 2021

P.21.0760.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210707.VAK.1](#)

AC nr. ...

WEGVERKEER

WEGVERKEERSWET

Wetsbepalingen - Art. 37 - Artikel 37bis - Artikel 37bis, § 1, 1° - Stoffen die de rijvaardigheid beïnvloeden - Doelstelling - Draagwijdte

De bepaling van artikel 37bis, §1, 1°, Wegverkeerswet beoogt uit veiligheidsoverwegingen te beletten dat personen een voertuig besturen onder invloed van een bepaald amfetamine-gehalte dat hun rijvaardigheid beïnvloedt; gelet op dit beschermingsdoelmerk is het irrelevant of de aanwezigheid van een door de regelgever bepaald gehalte aan amfetamine in het lichaam het gevolg is van een toegestaan geneesmiddelengebruik dan wel van illegaal middelengebruik.

- Art. 37bis, § 1, 1° Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

12 oktober 2021

P.21.0765.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211012.2N.5](#)

AC nr. ...

Wetsbepalingen - Art. 29 - Artikel 29ter - Herhaling - Vaststelling van de staat van herhaling - Bewijs - Bewijslast - Openbaar ministerie - Vormen - Beoordeling door de rechter

De rechter kan een toestand van herhaling maar aannemen als hij vaststelt dat de bestanddelen voor die herhaling en de daarvoor geldende voorwaarden verenigd zijn en het bewijs daarvoor dient te blijken uit de aan de rechter overgelegde en voor de partijen beschikbare stukken, waarbij het openbaar ministerie als vervolgende partij de bewijslast draagt voor het voldaan zijn aan de voorwaarden voor de toestand van herhaling; het voor het vaststellen van de toestand van herhaling vereiste bewijs van een vroegere veroordeling die kracht van gewijsde heeft, wordt in de regel geleverd door een door de griffier uitgereikt afschrift van de veroordelende beslissing of uittreksel met de vermelding dat die beslissing kracht van gewijsde heeft maar het bewijs van het bestaan van een vroegere veroordeling en van het kracht van gewijsde hebben van die beslissing kan door het openbaar ministerie ook met andere middelen worden geleverd waarbij de afwezigheid van betwisting door de beklaagde op dit punt in aanmerking kan worden genomen en het aan de rechter staat te oordelen of het openbaar ministerie slaagt in zijn bewijslast.

- Art. 29ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

10 mei 2022

P.22.0193.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.6](#)

AC nr. ...

Wetsbepalingen - Art. 67bis - Geen identificatie van de bestuurder bij vaststelling van de verkeersinbreuk - Houder van de kentekenplaat van het motorvoertuig waarmee de verkeersinbreuk is begaan - Vermoeden van het plegen van de verkeersinbreuk - Tegenbewijs - Voorwaarden

Uit de tekst en de wetsgeschiedenis van art. 67bis Wegverkeerswet volgt dat het voor de weerlegging van het erin vervatte vermoeden niet volstaat dat de houder van de kentekenplaat van een motorvoertuig waarmee een verkeersinbreuk is gepleegd, bewijst dat niet hij de bestuurder was op het ogenblik van de feiten; de houder moet bovendien de identiteit kenbaar maken van de onmiskenbare bestuurder, behalve wanneer hij diefstal, fraude of overmacht kan bewijzen; de rechter oordeelt onaantastbaar of de houder van de kentekenplaat van het voertuig waarmee de verkeersinbreuk werd gepleegd, heeft voldaan aan de op hem rustende verplichting de identiteit kenbaar te maken van de onmiskenbare bestuurder, behoudens bewezen diefstal, fraude of overmacht (1). (1) Cass. 23 maart 2021, AR P.21.0058.N, ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210323.2N.10; Cass. 30 juni 2020, AR P.20.0022.N, AC 2020, nr. 458; Cass. 23 juni 2020, AR P.20.0147.N, AC 2020, nr. 437; Cass. 16 juni 2020, AR P.20.0076.N, AC 2020, nr. 401, N.C. 2020, 548; Cass. 22 november 2016, AR P.14.1909.N, AC 2016, nr. 662; Cass. 22 oktober 2013, AR P.13.0040.N, AC 2013, nr. 539. Zie ook C. DE ROY, "De wet van 6 maart 2018 ter verbetering van de verkeersveiligheid: opnieuw een strengere aanpak van verkeersovertreders", RW 2018-19, 128-130; S. STALLAERT, "Artikel 67bis Wegverkeerswet: naar een kentekenaansprakelijkheid in het wegverkeer", T. Strafr. 2018, 130-132; A. BLOCH, "Hoe weerlegbaar is het weerlegbaar vermoeden van artikel 67bis Wegverkeerswet. Komt het recht op een eerlijk proces in het gedrang?", T. Strafr. 2020, 91-97; Ph. TRAEST, Topics verkeers(straf)recht, Intersentia, 2020, 3-14; M.A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, Die Keure, 2021, 1325-1328.

- Art. 67bis Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

25 mei 2021

P.21.0128.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.6](#)

AC nr. ...

Wetsbepalingen - Art. 29 - Overschrijden van de toegelaten snelheid met meer dan 40 km/uur - Verval van het recht tot sturen van meer dan 8 dagen - Redenen

Uit de samenlezing van de artikelen 195, tweede en zevende lid, Wetboek van Strafvordering en 29, §3, derde en vierde lid, Wegverkeerswet volgt dat de correctionele rechtbank die oordeelt in hoger beroep over een snelheidsovertreding waarbij de toegelaten maximumsnelheid is overschreden met meer dan 40 km/u de beslissing tot het opleggen van een rijverbod enkel nauwkeurig moet motiveren indien een rijverbod van meer dan het minimum van acht dagen wordt uitgesproken (1). (1) Cass. 26 juni 2018, AR P.18.0347.N, AC 2018, nr. 414, ECLI:BE:CASS:2018:ARR.20180626.6.

- Art. 29, § 3, derde en vierde lid Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

- Art. 195, tweede en zevende lid Wetboek van Strafvordering

25 mei 2021

P.21.0180.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.4](#)

AC nr. ...

Wetsbepalingen - Art. 48 - Artikel 48, 1° - Besturen van een voertuig spijts verval van het rijbewijs - Besturen van een motorvoertuig waarvoor geen rijbewijs is vereist - Invloed

Uit de samenhang tussen de artikelen 38, §1, eerste lid, en 48, eerste lid, 1° Wegverkeerswet volgt dat het door artikel 48, eerste lid, 1°, Wegverkeerswet strafrechtelijk gesanctioneerde verbod om tijdens de periode van vervallenverklaring van het recht een motorvoertuig te besturen, geldt voor alle motorvoertuigen en dit ongeacht of voor het besturen ervan een rijbewijs is vereist.

- Artt. 38, § 1, eerste lid, en 48, eerste lid, 1° Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

25 mei 2021

P.21.0345.N

ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20210525.2N.8

AC nr. ...

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN

ALLERLEI

Allerlei - Wet - Begrip - Rechtstheorie - Miskenning - Gevolg

Aangezien een juridische theorie geen wet is in de zin van artikel 608 Gerechtelijk Wetboek, kan de miskenning ervan niet leiden tot cassatie (1). (1) Cass. 15 juni 2005, AR P.05.0627.F, AC 2005, nr. 346.

- Art. 608 Gerechtelijk Wetboek

11 januari 2023

P.22.1361.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230111.2F.3](#)

AC nr. ...

WERKING IN DE TIJD EN IN DE RUIMTE

Werking in de tijd en in de ruimte - Vreemde wet - Toepassing - Uitlegging - Rechter - Verplichting

Het buitenlands recht wordt toegepast volgens de uitlegging die hieraan in het buitenland wordt gegeven; het arrest miskent deze regel wanneer het de Luxemburgse wet niet toepast in de uitlegging die hieraan in Luxemburg wordt gegeven, maar in een andere uitlegging die het arrest overtuigender acht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2023, nr. 113.

- Art. 15, § 1, tweede lid Wet 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht

13 februari 2023

S.22.0078.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.4](#)

AC nr. ...

Werking in de tijd en in de ruimte - Werking in de tijd - Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek - Inwerkingtreding

De wet van 4 februari 2020 houdende boek 3 "Goederen" van het Burgerlijk Wetboek, die in werking is getreden op 1 september 2021, is van toepassing op alle rechtshandelingen en rechtsfeiten die hebben plaatsgevonden na haar inwerkingtreding; tenzij partijen anders zijn overeengekomen, is ze niet van toepassing 1° op de toekomstige gevolgen van rechtshandelingen en rechtsfeiten die hebben plaatsgevonden vóór haar inwerkingtreding, 2° op rechtshandelingen en rechtsfeiten die hebben plaatsgevonden na haar inwerkingtreding en die betrekking hebben op zakelijke rechten die ontstaan uit een rechtshandeling of rechtsfeit dat heeft plaatsgevonden vóór haar inwerkingtreding; de bepalingen van deze wet kunnen geen afbreuk doen aan de rechten die zouden zijn verkregen vóór de inwerkingtreding van deze wet (1). (1) Zie concl. OM . in Pas. 2023, nr.112 .

- Art. 37, § 1 Wet 4 februari 2020 houdende boek 3 "Goederen" van het Burgerlijk Wetboek

- Art. 37, § 1 Burgerlijk Wetboek - Boek 3: "Goederen"

13 februari 2023

C.22.0236.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.6](#)

AC nr. ...

Werking in de tijd en in de ruimte - Werking in de tijd - Geen ingesloten erf krachtens artikel 682 Oud Burgerlijk Wetboek - Artikel 3.135 Burgerlijk Wetboek - Toepassing - Tijdstip

Bij gebrek aan een rechtsfeit van ingeslotenheid krachtens artikel 682 Oud Burgerlijk Wetboek, omdat de eigenaar of de gebruiker van een naburig erf de toegang tot de openbare weg duldt en aldus mogelijk maakt, is artikel 3.135 Burgerlijk Wetboek van toepassing vanaf de inwerkingtreding ervan (1). (1) Zie concl. OM . in Pas. 2023, nr. 112. .

- Art. 3.135 Burgerlijk Wetboek - Boek 3: "Goederen"

13 februari 2023

C.22.0236.F

[ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230213.3F.6](#)

AC nr. ...

WETTIGHEID VAN BESLUITEN EN VERORDENINGEN

Wettigheid van besluiten en verordeningen - Nieuwe Gemeentewet - Bevoegdheid van de burgemeester tot het nemen van maatregelen voor de veiligheid op openbare wegen - Bestuurlijke maatregel van inbeslagname van het voertuig naar aanleiding van een verkeersmisdrijf - Opleggen van een cursus als bestuurlijke maatregel voor de opheffing van het beslag op kosten van de overtreder - Teruggave van het voertuig na het volgen van een cursus en de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan - Aard van de maatregelen - Beginsel 'ne bis in idem' - Rechterlijke controle op de wettigheid van de bestuurlijke maatregelen - Ambtshalve controle door het Hof

De burgemeester kan op grond van de artikelen 133 en 135, § 2, 1°, Nieuwe Gemeentewet een tijdelijk bestuurlijk beslag bevelen op kosten van de betrokken bestuurder van een motorvoertuig dat een veilig en vlot verkeer op openbare wegen heeft verstoord of de veiligheid van voorbijgangers in gevaar heeft gebracht; deze wettelijke bepalingen laten evenwel niet toe dat de burgemeester bestraffend optreedt door de teruggave van het voertuig afhankelijk te maken van, eensdeels, het volgen op eigen kosten van een vorming, zelfs niet als die beoogt de betrokkene aan te zetten tot een verkeersveiliger gedrag, en, anderdeels, van de betaling van kosten voor takeling en opslag die de werkelijke kosten te buiten gaan; een dergelijke bestuurlijke beslissing dient wegens het ontbreken van een afdoende wettelijke grondslag overeenkomstig artikel 159 Grondwet buiten toepassing te worden gelaten en zij kan dan ook geen grondslag bieden voor de toepassing van het non bis in idem-beginsel (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

- Artt. 133 en 135, § 2, 1° Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

17 mei 2022

P.22.0118.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220517.2N.12](#)

AC nr. ...

WRAKING

- Strafzaken - Gewettigde verdenking - Artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek - Onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de magistraat - Beslissing van de rechter tot verdaging van de aanvang van de pleidooien en bepaling van een datum voor een repliekconclusie van de beklaagde - Vaststelling van een bijkomende rechtsdag voor het aanbrengen van extra mondelinge elementen door de beklaagde - Aanhoren van de mondelinge vordering van het openbaar ministerie - Afwezigheid van debat over een langere conclusietermijn of een andere rechtsdag - Schorsing van de zitting - Verlaten van de zittingzaal - Draagwijdte - Gevolg

De rechter die bij een nieuwe beslissing alvorens recht te doen de aanvang van de pleidooien verdaagt naar een volgende rechtszitting, een datum bepaalt tot wanneer de beklaagde nog een schriftelijke repliekconclusie kan neerleggen en een bijkomende rechtsdag vastlegt waarop de beklaagde nog extra mondelinge elementen kan bijbrengen, neemt door het enkele feit dat hij de mondelinge vordering van het openbaar ministerie integraal aanhoort en daarvan nota's neemt, geen houding aan waaruit enige vooringenomenheid ten nadele van de beklaagde blijkt of die een objectief gerechtvaardigde vrees voor een gebrek aan onpartijdigheid verantwoordt maar eerbiedigt in tegendeel het recht van verdediging van alle partijen; noch het feit dat de beklaagde een langere conclusietermijn of een latere rechtsdag had gewenst voor het formuleren van zijn repliek of dat de rechter zijn beslissing niet laat voorafgaan door een debat over de specifieke wensen van de beklaagde inzake de duur van de conclusietermijn of de datum voor de bijkomende rechtszitting, noch de omstandigheid dat de rechter na zijn beslissing te hebben kenbaar gemaakt en de orde van de pleidooien te hebben toegelicht de rechtszitting schorst en de zittingzaal verlaat, laten toe hieruit enig gebrek aan onpartijdigheid af te leiden.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Gewettigde verdenking - Artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek - Onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de magistraat - Beslissing van de rechter tot verdaging van de aanvang van de pleidooien en bepaling van een datum voor een repliekconclusie van de beklaagde - Vaststelling van een bijkomende rechtsdag voor het aanbrengen van extra mondelinge elementen door de beklaagde - Aanhoren van de mondelinge vordering van het openbaar ministerie - Afwezigheid van debat over een langere conclusietermijn of een andere rechtsdag - Schorsing van de zitting - Verlaten van de zittingzaal - Draagwijdte - Gevolg

De rechter die bij een nieuwe beslissing alvorens recht te doen de aanvang van de pleidooien verdaagt naar een volgende rechtszitting, een datum bepaalt tot wanneer de beklaagde nog een schriftelijke repliekconclusie kan neerleggen en een bijkomende rechtsdag vastlegt waarop de beklaagde nog extra mondelinge elementen kan bijbrengen, neemt door het enkele feit dat hij de mondelinge vordering van het openbaar ministerie integraal aanhoort en daarvan nota's neemt, geen houding aan waaruit enige vooringenomenheid ten nadele van de beklaagde blijkt of die een objectief gerechtvaardigde vrees voor een gebrek aan onpartijdigheid verantwoordt maar eerbiedigt in tegendeel het recht van verdediging van alle partijen; noch het feit dat de beklaagde een langere conclusietermijn of een latere rechtsdag had gewenst voor het formuleren van zijn repliek of dat de rechter zijn beslissing niet laat voorafgaan door een debat over de specifieke wensen van de beklaagde inzake de duur van de conclusietermijn of de datum voor de bijkomende rechtszitting, noch de omstandigheid dat de rechter na zijn beslissing te hebben kenbaar gemaakt en de orde van de pleidooien te hebben toegelicht de rechtszitting schorst en de zittingzaal verlaat, laten toe hieruit enig gebrek aan onpartijdigheid af te leiden.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Gewettigde verdenking - Artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek - Onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de magistratuur - Draagwijdte

Er is gewettigde verdenking in de zin van artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek indien de aangevoerde feiten bij de verzoeker tot wraking, de partijen en derden de verdenking kunnen wekken dat de magistratuur niet langer op een onafhankelijke en onpartijdige wijze uitspraak kan doen, maar die verdenking moet objectief gerechtvaardigd zijn en tot bewijs van het tegendeel wordt de rechter vermoed onpartijdig, onafhankelijk en onbevangen te oordelen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0145.N, AC 2021, nr. 442; Cass. 27 april 2016, AR P.16.0509.F, AC 2016, nr. 288; Cass. 10 april 2012, AR P.12.0593.N, AC 2012, nr. 223; M.-A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, la Charte, 2021, 9de ed., t. II, pp. 1917-1922.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220628.2N.26](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Verzoek tot wraking - Verwerping van het verzoek tot wraking - Neerlegging van een nieuw verzoek tot wraking - Voorwaarden - Draagwijdte - Gevolg

Uit de bepalingen van de artikelen 835 en 842 Gerechtelijk Wetboek volgt dat een nieuw wrakingsverzoek onontvankelijk is wanneer het is gegrond op dezelfde feiten als die waarop een eerder wrakingsverzoek is gegrond.

- Artt. 835 en 842 Gerechtelijk Wetboek

10 mei 2022

P.22.0600.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220510.2N.15](#)

AC nr. ...

- Strafzaken - Gewettigde verdenking - Artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek - Onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de magistratuur - Draagwijdte

Er is gewettigde verdenking in de zin van artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek indien de aangevoerde feiten bij de verzoeker tot wraking, de partijen en derden de verdenking kunnen wekken dat de magistraat niet langer op een onafhankelijke en onpartijdige wijze uitspraak kan doen, maar die verdenking moet objectief gerechtvaardigd zijn en tot bewijs van het tegendeel wordt de rechter vermoed onpartijdig, onafhankelijk en onbevangen te oordelen (1). (1) Cass. 15 juni 2021, AR P.21.0145.N, AC 2021, nr. 442; Cass. 27 april 2016, AR P.16.0509.F, AC 2016, nr. 288; Cass. 10 april 2012, AR P.12.0593.N, AC 2012, nr. 223; M.-A. BEERNAERT, H.D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, la Charte, 2021, 9de ed., t. II, pp. 1917-1922.

- Art. 828, 1° Gerechtelijk Wetboek

28 juni 2022

P.22.0729.N

[ECLI:BE:CASS:2022:ARR.20220621.2N.25](#)

AC nr. ...

ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING

ALGEMEEN

Algemeen - Artikel 73, § 1 - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211214.2N.7](#)

AC nr. ...

Algemeen - Artikel 73, § 1 - Medische handelingen rakend aan de lichamelijke en seksuele integriteit van de patiënt - Draagwijdte

Uit de artikelen 70 Strafwetboek, de artikelen 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11, Wet Gezondheidsberoepen en artikel 73, § 1 ZIV-wet volgt dat medische handelingen die raken aan de lichamelijke en seksuele integriteit van patiënten geen misdrijf uitmaken indien zij worden gesteld met het voormelde legitiem doel, met de toestemming van de patiënt en worden uitgevoerd zoals een normaal zorgvuldig handelend arts in dezelfde omstandigheden deze zou uitvoeren; de rechter oordeelt onaantastbaar of een arts een medische behandeling volgens de regels van de kunst heeft uitgevoerd en het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die geen verband ermee houden of op grond ervan niet kunnen worden verantwoord (1). (1) H. NYS, Gezondheidsberoepen, Wolters Kluwer, 2020, 71-108; A. DIERICKX, Toestemming en strafrecht, Intersentia, 2006; T. VANSWEEVELT en F. DEWALLENS (eds.), Handboek Gezondheidsrecht, Intersentia, 2014, I, 1058.

- Art. 73, § 1 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen
- Artt. 1, 2, § 1, eerste en tweede lid en 11 KB nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen
- Art. 70 Strafwetboek

21 december 2021

P.21.0055.N

[ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211221.2N.21](#)

AC nr. ...